GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

J. C. v. HOFSTEN,

Bilder ur
Wermlands folklif.

Sthm. 1887.

Vitt.
Sv.

BILDER

UR

WERMLANDS FOLKLIF

AF

J. C. v. HOFSTEN.

MED ORIGINALILLUSTRATIONER AF *JENNY NYSTRÖM.*

STOCKHOLM
OSCAR L. LAMMS FÖRLAG.

Pris 2 kr. 25 öre.

BILDER

UR

WERMLANDS FOLKLIF

AF

J. C. V. HOFSTEN.

MED ORGINALILLUSTRATIONER

AF

JENNY NYSTRÖM.

20.

STOCKHOLM
OSCAR L. LAMMS FÖRLAG.

STOCKHOLM
O. L. SVANBÄCKS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
1887.

"INGEN ANNAN ÄN JAG."

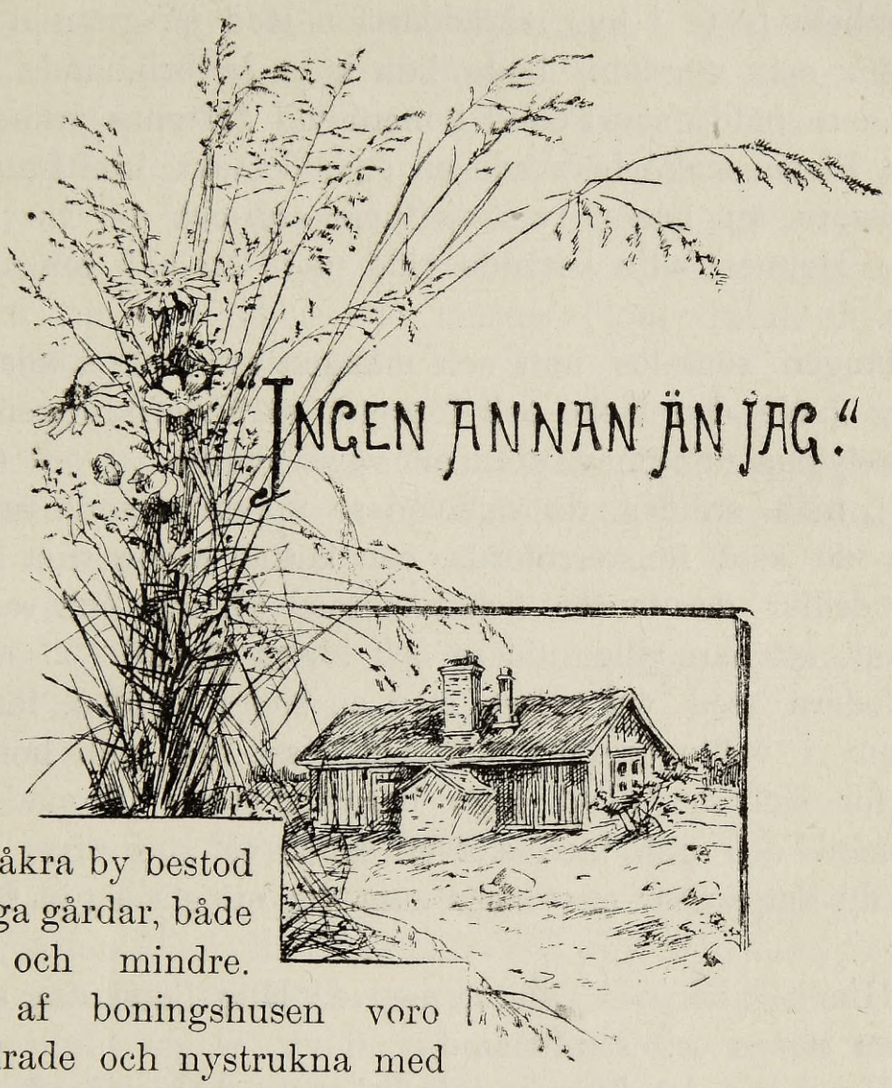

"INGEN ANNAN ÄN JAG."

Törnåkra by bestod af många gårdar, både större och mindre. Några af boningshusen voro brädfodrade och nystrukna med den grannaste rödfärg, andra hade med sina grånade timmerväggar ett åldrigt utseende; men alla voro de omgifna af ladugårdar och logar, halmstackar och andra landtbrukets tillbehör, hopade på ett sätt, som mera vittnade om välmåga än skönhetssinne.

Helt olika tedde sig en liten torftig stuga vid byns utkant. Hon låg för sig sjelf på en mager, stening backsluttning, men öfver det mossbeklädda torftaket slingrade sig ett par frodiga humlerankor, och utanför det enda lilla gafvelfönstret växte en rosenbuske och några gula liljor, en lyx, som man förgäfves skulle hafva fått leta efter i hela byn.

Här bodde byskräddaren, mäster Plom, och här hade far och farfar och farfarsfar bott före honom och idkat samma yrke. Då mäster Plom eller, såsom han under faderns lifstid helt enkelt hette i byn, skräddar-Jon stod på gränsen mellan barndom och ungdom, hade han känt en brinnande håg att bryta den häfd, som band honom vid fädernas yrke; men i mäster Ploms stuga herskade en envåldsmakt, kraftfullare och segervissare än någon rysk sjelfherskare, och det var madam Plom. Hennes vilja betydde vida mera än alla sonens önskningar.

Mången sömnlös natt och mången sysslolös söndagseftermiddag hade den bleke och försagde skräddarlärlingen drömt sina ärelystna drömmar, utan att våga nämna ett ord om sina planer; men en dag, då vårsolen så uppmuntrande tittade in genom de små fönsterrutorna, och lärkan sjöng sina lefnadsfriska drillar derutanför, fick han mod att tala och sade sina föräldrar, att han ville studera och blifva läskarl.

Modern stod vid spisen med en slef i handen, färdig att röra om i vällinggrytan; men vid dessa ord fann hon annat bruk för slefven: »Tal' inga barnsligheter!» utropade hon i vredesmod och gaf med slefven sonen ett slag öfver ryggen. »Tror du det passar en tocken som dig att slå sig på latmansgöra?»

»Hm-m!» började fadern, med en lång harskning sökande klargöra rösten och samla mod.

»Hvad var det du sa'?» afbröt honom den vredgade makan, innan ännu ett ord kommit öfver hans läppar.

»Ingenting! Ingenting, vännen min», svarade mäster Plom underdånigt och såg bedjande upp öfver hornbågarna på sina glasögon. »Jag bara tänkte —»

»Ja, det är så likt dig att tänka. Du tänkte väl, att jag ej släpar och sliter nog ändå, kanske?»

»Se vällinggrytan! Hon kokar öfver!» ropade mäster Plom, glad att finna en afledare för sin hustrus uppmärksamhet. Och så talades ej mera om saken den gången; men mer än en

gång under dagens lopp hände det, att mäster Plom, med ett uttryck af sorgset deltagande, såg på sonen.

Det var först några dagar senare, en grå, tung söndagsafton, då mäster Plom slutat läsningen i en gammal, sliten postilla, och hustrun var utgången på besök i granngården, som fadern lade sin hand på sonens axel, sägande: »Jag har talat med henne, jag försökte, men det gick icke, och du får lof att slå det ur tankarna. Det är ej lätt, jag vet det, men det går, för det måste gå». Det var med tårar i ögonen och ett blidt, undergifvet leende mäster Plom yttrade dessa ord, och sonen förstod honom.

»Tack skall ni ha, far», sade han och sökte qväfva en suck.

För en stund hördes i den lilla stugan blott knäppningarna i den gamla dalklockan: men så reste sig mäster Plom, stödde händerna mot bordskifvan och såg ut.

»Vi få regn till natten», sade han.

»Det tör hända, det», svarade sonen utan att se upp.

* * *

Så var och förblef Jon Plom skräddare. Väl hade han ej fyllt 25 år, när han vardt sin egen herre och upptog familjetiteln, mäster Plom, då både fader och moder hvilade på kyrkogården, och en kraftfullare natur skulle måhända då ännu kunnat bryta sig en ny bana; men för Jon var det för sent, mycket försent. Hans hunger efter vetande, hans oklara längtan efter ett högre lefnadsmål hade såsom en underjordisk eld tärt på hans redan förut bräckliga stofthydda, och han var gammal i förtid.

Hvad han led och hvad han lidit, anade ingen af hans groflemmade och starka grannar. För dem var hans skröplighet och svaghet ett ständigt mål för gyckel och löje. Ja, till och med smågossarne funno ett nöje uti att skrämma »skräddarkraken», som sjelf aldrig gjort en mask för när, men ryckte till vid minsta oljud och kunde hoppa högt från stolen för smällen af en knallhatt.

En dag kom han, blek och smygande som vanligt, in på gården hos Per Olson i Sörgården, byns rikaste bonde och fader till de ostyrigaste pojkar i byn. Jon skulle lemna färdigsydt arbete och önskade innerligt undgå att komma i beröring med husets yngre medlemmar; men knapt hade han vikit om knuten, förr än han hörde en gäll hvissling och ett: »puss på honom», och en raggig vallhund rusade skällande mot honom. Någon egentlig fara låg ej i denna helsning; men Jon ryggade tillbaka, halkade och föll, och i fallet stötte han hufvudet mot en sten, så att det svartnade för hans ögon, och blodet sipprade fram ur ett hål i pannan.

Han förmådde ej strax resa sig upp, och i en halfdvala såg han en ung flicka komma utspringande på gården och skynda fram till honom. Han hade aldrig sett henne förr, och då hon böjde sig ned öfver honom och med ömt deltagande lyfte upp hans hufvud och med lätt hand torkade bort blodet från hans panna, tyckte han sig aldrig hafva sett ett mensklig anlete på en gång så klokt, klart och vänligt.

»Huru är det med er?» frågade hon deltagande.

»Tack, tack! Det är bra, mycket bra», svarade han och reste sig upp.

»Åh nej, säg ej det, jag ser, att ni väl behöfver både hvila och vård. Det blöder ju ännu, och ni darrar. Kom med mig in, så skall jag badda på med kallt vatten och sedan förbinda så godt jag kan.»

Tacksam antog Jon den vänliga inbjudningen och i stilla välbefinnande öfverlemnade han sig åt sin okända vårdarinnas omsorger.

Då gossarne sågo, hvilken vändning deras skämt tog, funno de det rådligast att gömma sig undan; men då de från sitt gömställe fingo se, att skräddaren ej var död, såsom de först trodde, utan sjelf kunde resa sig och gå in, lugnades de fullkomligt och kommo nyfiket tittande för att se på.

»Torborg, lappar du ihop skräddaren?» frågade den äldste af gossarne näsvist, under det bröderna fnissade bakom honom; men han fick lära, att Torborg var ej att skämta med. En

kraftig örfil imponerade synbart både på mottagaren och åskådarne, och derefter följde en allvarlig tillrättavisning för deras lumpna och skamliga beteende att tussa hunden på en fredlig vandrare, hvilket hon från fönstret åsett. Gossarne drogo sig flata tillbaka, men för Jon klingade hennes ord som den ljufvaste musik; det var ju honom hon försvarade.

Då de åter voro ensamma, berättade Torborg, att hon var brorsdotter till Per Olson och nyss anländt till byn, der hon väl komme' att stanna en månad eller par, »om ej längre», tillade hon leende. Nu var hon ensam vid gården, emedan allt husfolket var sysselsatt med skörden. »Jag skulle ställa med qvällsvarden», sade hon med en blick på klockan, som påminde Jon om, att det var tid för honom att gå; ty såret var redan för länge sedan förbundet, och hvad krafterna angick var det som om han fått nytt lif.

»Tack för mig», sade han och vred på mössan, som han tafatt höll framför sig, »jag — —», det var så mycket han ville säga, men han fann ej några ord, och så vardt det blott: »jag får väl titta in här i morgon och höra efter, om rocken är till lags.»

»Ja, det går an det», sade Torborg och gjorde ett hastigt slut på det långa afskedet.

Jon kom igen och fick mera arbete och i följd deraf många anledningar att komma tillbaka. Att han kom oftare än nödigt var, fäste ingen sig vid; dertill var han allt för ringa i deras ögon. Väl hände det, att han utsattes för gyckel och skämt, enligt gammal vana; men det var aldrig Torborg med om. Om hon än ej utdelade flere örfilar till hans försvar, hade hon ett sätt att med ord kort och bestämdt afklippa allt hvad som syntes henne vara ett ohöfviskt skämt, och då hon så tystade hans motståndare, genombäfvades den stackars skräddarens hjerta af en aldrig anad sällhet.

Hade Jon Plom i ungdomens vår länge tyst burit sina drömmar inom sig, var han ej snabbare nu att kläda dem i ord. Torborg skulle stanna öfver vinter hos farbrodern, det visste han, och höst och vinter förgingo, utan att han sagt

henne, hur kär han hade henne. Att det skulle möta stora svårigheter för honom, den fattige skräddaren, att vinna den rika bonddottern till hustru, förstod han nog; men han litade på den lugna kraften i Torborgs väsen och sjelf ville han växa stark i sin kärlek, innan han upptog striden.

Också nu var det en vårstämning, som lockade honom att taga ett raskt beslut. Det var i slutet af April, snön låg ännu fläcktals qvar; men lärkan drillade dagen lång, vid vägkanten framlyste tussilago som tindrande stjernor, och vattnet porlade i små käcka rännilar utför backen. Lördagsqvällen var kommen. Jon hade slutat sitt arbete, ordnat helgdagsfint i sin stuga, och så gaf han sig af på sin friarefärd. Han hade godt hopp om att träffa Torborg ensam; ty han visste, att Per Olson med hustru och barn voro borta på ett stort bröllop i grannsocken.

Det var redan skumt, då han kom fram till Sörgården, och vid dörren, der han vid sitt inträde stannade, föll djup skugga.

Torborg satt deremot i klar belysning af en flammande brasa. Då Jon kom in, reste hon sig hastigt och frågade med glad ifver:

»Hvem är det?»

»Det är jag, Jon Plom.»

»Jaså, var det ingen annan», sade hon lugnt och satte sig åter ned på pallen framför eldstaden.

»Nej! Ingen annan än jag», sade Jon och satte sig ned på en bänk vid dörren. Det var, som hade en kall frostnatt i ett ögonblick härjat hans hjertas lustgård. »Hvem väntade du?» tillade han efter en stund.

»Åh ja! Jag kan så gerna tala om för dig, huru det är», sade Torborg och såg leende in i elden. »Vi vänta hem Åke, farbrors äldste son, du vet, han som nu i två år varit i rättarskola i min hembygd. Han skall öfvertaga skötseln af gården här för far sin, och då är det meningen, att vi skola gifta oss.»

Ett sakta qvidande undföll Jon; men han hemtade sig snart, så att han, samlande allt sitt mod, kunde säga med

stadig röst: »Gud välsigne dig, Torborg, och gifve dig allt godt.»

»Tack», sade hon hjertligt och allvarligt. »Gud vare med dig också! Jag är rädd ditt lif är tungt, stackars Jon!»

Han svarade intet, men stödde pannan mot muren och brast i gråt. Det gjorde honom godt att få gråta, och Torborg låtsade som om hon ej hörde hans qväfda snyftningar.

»Ser du, Jon, Herren har så många vägar», sade hon; »men får Han blott föra oss, så kunna vi vara vissa om att de alla leda åt ett håll, dit der glädje är tillfyllest.» Hon satt stilla och såg tankfull in i elden.

Småningom tystnade Jons snyftningar. Då hördes bullret af ett åkdon på gården.

»Nu tänker jag Åke är här», sade Jon och reste sig. »Farväl! Tack för i dag, Torborg, och tack för allt.»

»Tack sjelf, Jon.»

I sorgens första bitterhet trodde Jon Plom, att han skulle dö af ett brustet hjerta; men han fick lefva och arbeta, och minnet af Torborgs ord hade för honom en hugsvalande kraft, som allt mer och mer stillade stormen och vidgade hans syn.

* * *

Åter hade år förgått. Sommaren stod i sin skönaste fägring. Det var en vacker sabbatsmorgon, och Jon Plom var stadd på vandring till kyrkan. Han gick der ensam, så som han gått genom lifvet; men öfver hans bleka anlete hvilade ett uttryck af frid och glädje. Redan såg han den lilla landtkyrkan framskymta mellan träden, då han fick höra ett häftigt buller bakom sig. Han vände sig hastigt och såg en häst i vildt sken komma rusande vägen framåt. Han kände genast igen både hästen och de åkande; det var Åke Persons unghäst, och de åkande voro Torborg med sin man, och hon hade ett litet barn i sin famn.

Faran var öfverhängande; ty just i det samma brast den ena tömmen, och hästen rycktes våldsamt åt ena sidan, mot

en stenig tvärbrant. Med en snabb rörelse kastade sig Jon mot det skrämda djuret och hängde sig fast vid betslet. Han var ej stark nog att hålla stilla hästen, som stegrade sig, slog och trampade honom. Men farten var hejdad och Åke kunde nu hoppa ur kärran och lyckades snart få bugt med sin ostyrige trafvare, så att äfven Torborg med barnet kunde oskadd komma ur åkdonet.

Men vid vägkanten hade Jon Plom sjunkit sanslös ned. Då han åter slog upp ögonen, stod Torborg böjd öfver honom, liksom vid deras första möte; men hennes uttryck var allvarligare och hennes ögon voro fulla af tårar.

»Är någon annan skadad?» hviskade han.

»Nej, du har räddat oss alla», svarade hon, och hennes tårar föllo ned på hans ansigte.

»Gud vare lof! Ingen annan än jag. Gråt icke, Torborg, nu är jag framme.» Ett leende sväfvade öfver hans bleka läppar, och han föll åter i vanmakt, för att ej vakna förr än på uppståndelsens dag, ty då från kyrktornet de första slagen af sammanringningen utsände sina dallrande toner i den stilla sommarluften, manande församlingen till Herrens hus, kallades Jon Plom till den eviga sabbatshvilan.

FARMOR I FORSDALEN.

FARMOR I FORSDALEN

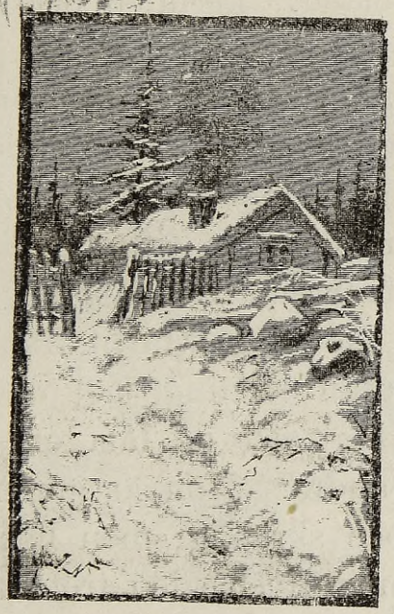

Det var vinter; snöns hvita, mjuka täcke hvilade öfver mark och skog, nedtyngde granarnes väldiga armar, afrundade stenarnes kantiga konturer och försökte gömma den lilla bäcken, som mörk och tyst letade sig fram mellan tufvorna vid utkanten af kärret. Luften var blid och stilla, utan att derför hota med töväder. Snöplogen hade nyss farit fram och öppnat den under natten tillsnöade landsvägen, hvilken nu med fina hvita och krusiga vallar i många små extra bugter krökte sig genom den sanka dalen, uppför backen, in i den djupa skogen, derifrån ett aflägset echo af menniskoröster vittnade om arbete och lif. Just i sjelfva backsluttningen stod bredvid vägen en liten stuga, till hälften gömd i de väldiga drifvorna. En smal gångstig var dock uppskottad ned till bäcken, och några friska granrisqvistar lågo utanför dörren, till tecken att innevånarne ej låtit taga sig till fånga af »Snö den gamle». Röken från den låga skorstenen höjde sig långsamt mot den gråa vinterhimmelen, liksom dämpad af det allvar, som hvilade öfver landskapet; ty allvarlig är en sådan dag, då naturen

tyckes, försjunken i begrundande af sig sjelf, lefva ett inre fördoldt lif under den kalla, otillgängliga ytan.

Som läsaren ej torde hafva lust att längre uppehålla sig uti den kyliga luften, få vi bedja honom vara så god och träda in under det enda tak som står till buds, och der göra bekantskap med »farmora», såsom den gamla gumman i sängen allmänt kallas, och hennes sondotter »liten Karin». Godt om utrymme är det ej derinne och luften torde förefalla litet qvaf, men en munter brasa sprakar i den lilla spisen och morgonsysslorna äro undanstökade. Den stora grytan är skurad efter vällingskokningen och står redan fyld med tvättad potatis, för att närmare middagen lyftas på elden. Lerfaten och skedarne äro diskade och intaga sina ordentliga platser på den lilla »kärlhyllan». Bordskifvan är aftorkad och den rödmålade träsoffan ser rent utaf inbjudande ut i det flammande skenet från brasan; men ännu mera inbjudande är dock helsningen från den lilla skrynkliga gumman, der hon sitter hopkrupen i sängen och önskar Guds frid öfver en hvar som stiger öfver hemmets tröskel. Denna vackra helsning, ljuden från hennes läppar ej såsom ett tomt ord utan mening, nej de vänliga ögonen uttala samma fridshelsning och de tala om att hon sjelf eger den skatt hon önskar andra. Hon är gammal, farmora, snart 80 år, giktbruten och skröplig; men hennes själ har druckit af den brunnen, som gifver »den trötte starkhet nog,» och hon bär ålderdomens och plågans börda med gladt mod. Vill nöd och bekymmer tränga in i det lilla hushållet, alltid är det farmor som vet råd, ej så som voro hon ett ovanligt förslaget hufvud eller i besittning af några hemlighetsfulla tillgångar, men hon förstår den konsten att med bönens makt förjaga misströstan och lifva arbetet. Ja, hon är en perla, den farmora! Sina svagheter har väl också hon, men den bry vi oss ej om att leta fram, utan vände i stället våra ögon till liten Karin, som sitter på en pall framför spiseln och kardar ull.

Då vi framför hennes namn sätta adjektivet »liten» är detta en poetisk frihet som egentligen är mycket oberättigad,

ty vår hederlige, groflemmade Karin har ingenting i sitt yttre som påminner om folkvisans »liten Karin», som tjente på unga kungens gård. Nej, några anspråk på romantik eller fängslande skönhet har hon ej, men bottenärlig ser hon ut, och de gråblå ögonen hafva ett allvarligt, nästan sorgset uttryck. Är det den omgifvande naturens allvar, som framkallar denna fallenhet för tungsinthet, hvilken onekligen är en grundton i det

svenska folklynnet, och som i folkvisorna smältes till ljuf vemodsfull musik?

»Hör, Karin! hvad sitter du och tittar efter?» frågade farmor skämtsamt, i det hon lät sin strumpstickning sjunka ned mot täcket och öfver glasögonen betraktade sondottern, som upphört med sitt arbete och tankfull satt och stirrade i elden.

»Åh, jag kan inte så noga säga, det var både ett och annat, som rann mig i hågen», svarade Karin och började åter oförtrutet skrapa sina kardor mot hvarandra, saknande lust eller förmåga att redogöra för sina tankar.

»Ja, ja! jag förstår», sade farmora och nickade med småslugt leende.

»Åhnej!» svarade Karin otåligt och plockade ifrigt i ullen, »det var ej täcke. Jag kom barasten att tänka på skogsråa.»

»Uj då! det är inte annat än vigskepelse, vet du väl», sade farmora titet förlägen och började syssla med strumstickorna.

»Ja, det förstås! men se, när det är så många som ha' sett henne, så —»

Karin tystnade och såg upp på farmora. Hon visste att gumman sjelf ej var så alldeles fri för att tro på både skogsråa och mera dertill, ehuru hon skämdes för att erkänna det.

Farmor höll sig tapper, teg och stickade.

»Se, jag tänkte», fortsatte Karin efter en stund, »att nog kan jag begripa att hon kan utreda sig i skogen om sommaren, men hvar stackarn håller hus sådana dagar som denne, det är mer än jag kan förstå.»

»Åh! hvad tror du det går för nöd på henne?» utropade farmora lifligt, gifvande vika för frestelsen att tala i detta ämne, »hon som bor i stora, granna salar, djupt inne i berget.»

»Gör hon?»

»Ja men, gör hon så. Det fattas henne ingenting, må du tro.»

Karin gjorde åter ett uppehåll i sitt arbete och lyssnade med spändt intresse och halföppen mun.

»Der inne finnes guld och silfver utan all ände,» fortsatte farmora, »och gästabud är der hvar dag, fast inte är det godt för folk att vara med om dem. Jag har hört för grufliga saker om täcke elände, skall jag säga dig, men nej! hvarför skall du narra mig att tala om uselheten. Det är ju satans arga list alltihop. Var flitig du, bara, och sjung en psalmvers, det fördrifver syndiga tankar», och med darrande röst uppstämde gumman sjelf: »Vår Gud är oss en väldig borg.»

Karin föll in med sin ungdomliga och rena stämma och sjöng med en kraft, så att den lilla stugan tycktes behöfva vidga sig för att ej sprängas sönder.

Då psalmen var slut, tog farmora utaf sig glasögonen och sjönk helt uttröttad tillbaka mot kudden. »Hå, hå! ja, ja!» suckade hon med ett mildt, undergifvet leende, i det hon knäppte ihop sina händer, »det der var mer än den gamla kroppen orkade med; men se själen friskade det upp, och då går det väl an att dragas med skröpligheten. Jag skall sofva litet nu, tror jag, så kan jag vara vaken och kry, när far din kommer hem från skogen. Han sa' ju, att han skulle komma hem till middag?»

»Ja! han har ingen matsäck med sig i dag. De hållas i skogen inte långt härifrån, så att han kunde få äta hemma. Kanske har han en till med sig, sa' han.»

»Hvem kan det vara?»

»Sven, Strömbacka sonen,» svarade Karin och böjde sig ned för att plocka upp ett par vedträd att lägga på elden.

»Såå!» sade farmora långdraget. De talade ej mera om saken och snart somnade gumman.

Karin satt tyst vid sitt arbete och såg blott då och då upp på den gamla mörka dalklockan som hängde i en vrå af rummet. Var det endast af husmoderlig omsorg för potatisgrytan, som Karin så uppmärksamt följde tidens gång? Nog såg det så ut, ty hennes allvarliga ansigte klarnade upp till något nära likt ett leende, då hon vid middagens annalkande lyfte grytan på elden och började göra några andra små tillredelser för den enkla måltiden.

Snart hördes ett par raska stampningar utanför stugan, för att slå snön af fötterna, dörren öppnades försigtigt och en hög, grof stöfvel blef först synlig och derefter stöfvelns egare, en ung man af ett kraftigt utseende. Hans ansigte var svart af sot, men så mycket hvitare framlyste de friska tänderna. Då han inkommit tog han utaf sig mössan och strök det mörka, litet lockiga håret tillbaka från den öppna, ljusa pannan.

»God dag!» sade han och satte sig ned på soffan.

Karin tycktes helt och hållet upptagen af att undersöka om potatisen var färdig, då hon besvarade helsningen med ett kort: »Go' middag!»

»Hur står det till med helsan?» frågade Sven, ty det var han, och gjorde med mössan en rörelse mot sängen der farmor ännu slumrade med hopknäppta händer.

»Åh, tack! intet annat än bra, hon sofver.»

»Jaså!» sade Sven och flyttade sig ett godt stycke längre fram på soffan, för att mera ogenerad kunna föra ett hviskande samtal med Karin.

Åter hördes stampningar utanför dörren och Karins fader inträdde.

Sven hade hastigt intagit sin första plats på soffan och började helt lugnt plocka upp bröd och korf ur sin matsäcksväska. Nu vaknade farmora och helsade blidt på de båda männen.

»I hafven haft tungt arbete i dag, kan jag tro. Det är inte lätt för hvarken folk eller kritter att taga sig fram i skogen genom så mycken snö, som det kom i natt.»

»Åh ja, i morse förstås var det litet tungsamt att komma fram,» svarade fader Petter och drog utaf sig de väldiga vantarne, »men nu har det ingen fara. Det är en sådan myckenhet med kolkörare ute i dag, att vägen mellan skogen och hyttan ser ut som om det inte hade snöat på åtta dagar.»

Karin framsatte den rykande varma maten, och bordsbönen afbröt samtalet. Husfadren tog plats på den ena af stugans båda stolar, tillräckligt långt från bordet för att nödgas sträcka ut armen rak hvarje gång hans sked sänktes i soppfatet.

»Stig fram du, Sven», sade värden, »här är skedmat så att det räcker åt dig också.»

Inbjudningen antogs och Karin lade fram sin hvitaste träsked.

Vi vilja nu lemna stugans innevånare att i ro njuta den tarfliga måltiden och den korta middagshvilan.

Vinterdagen nalkades sitt slut och tycktes med ett leende vilja skiljas från jorden, ty solen genombröt i sin nedgång den grå molnslöjan och gjöt guld och purpur öfver himmel och jord. Öfver den lilla stugan kastade dock skogen redan sina skuggor, men genom de små fönsterrutorna lyste den flam-

mande elden på spiseln, och visade att der inne fanns både värme och ljus och dertill en liten puttrande kaffekokare.

Karin hade tagit fram spinnrocken och hjulet surrade muntert om. Farmora stickade på sin strumpa och såg helt kry och lifvad ut af den långa förmiddagssömnen.

»Hör du, Karin,» sade hon och betraktade uppmärksamt sondottren, »kom inte Sven hit en stund före far din?»

»Jo, det gjorde han.»

»Nå, hvad hade han att språka om?»

Karin fann att det var alltför varmt att sitta framför elden och drog spinnrocken med sig i skuggan innan hon svarade.

»Han sade att till lördagen blifver det bön vid Strömbacka, hos grannarne deras.»

»Och han bad dig komma dit?»

»Åh ja, han undrade, förstås, om jag ämnade mig dit. Det skall vara en riktigt snäll predikant, som skall tala der.»

»Sååå! — Herren gifve dertill sin välsignelse, att hans ord må bära hundradefaldt frukt», sade farmora andäktigt; »men du, min kära Karin, akta dig att frestaren ej lurar dig. Kom i håg hvad det står i psalmen: »Räds han lägger snaran, der du minst förmodar faran?»

»Hvad menar farmor?»

»Jag menar, att nu för tiden är ungdomen mest lika ifrig på att gå på böner, som förr i verlden till dans, och det låter godt förstås, men ser du, min flicka lilla, gån I på bönen för att träffa gossar och höra slarf, då dragen I på eder ett stort ansvar. Det är ett skrymtaktigt och lättfärdigt väsende, och Herren skall en dag i vrede tillropa eder: »Jag vill ditt spel ej höra, tag dina visors buller bort.»

Karin suckade tungt, den allvarliga varningen träffade hennes samvete. Farmor teg; hon var alltför klok att med mångordighet förslöa det intryck hon såg sig hafva gjort på sondotterns hjerta.

Den något tryckande tystnaden afbröts af kaffepannan, som till Karins förskräckelse började koka öfver; men det dyrbara innehållet räddades dock och den kära kaffetåren bidrog

att göra gumman vek om hjertat, ehuru hon nog i alla fall var mera benägen att använda kärlekens olja, än lagens tuktan.

»Han är en bra gosse, Sven, tror jag,» sade hon och blåste på det heta kaffet, »och föräldrarne hans äro allvarliga kristna så vidt menniskor kunna döma. Måtte han komma att vandra i deras fotspår! En får inte heller begära för mycket af ungdomen,» tillade hon.

Ett gladt leende upplyste Karins allvarliga anlete. Det var hennes enda svar, men det var vältaligt nog.

»Ja, ja!» fortsatte farmora, »det är inte värdt heller, att vi blifva så visa, att vi vilja ändra och mästra hvad vår Herre sjelf har stiftat och inrättat; men ser du, barn, vaksamhet vill det till, att ej lustar och villfarelser komma och förderfva det som Herren ämnat till välsignelse.»

»Ni får lof att hjelpa mig, formor», sade Karin modfäld och stödde hufvudet mot sängstolpen.

»Ja, visst hjelper jag dig. Hvarför tror du Herren låter mig få så många sömnlösa nätter, om Han ej visste att jag har så mycket jag behöfver tala ensam med Honom om?»

»Och då talar ni med Honom om mig också?» frågade Karin och lyfte hastigt upp hufvudet.

»Ja, ja men! gör jag så, det kan du lita på.»

Karin plockade bort kaffekopparna och återtog tyst sitt arbete, men öfver hennes ansigte hvilade ett uttryck af hopp och förtröstan, som det gjorde farmora godt att se.

»Du glömmer väl ej bort gröten?» sade gumman, då klockan lagade sig till att slå sju och Karin satt lika flitig och tyst vid spinnrocken. Karin reste sig och kastade en förvånad blick på klockan, helt olik den otåliga väntan, hvarmed hon följt visarens gång då han nalkades middagstimman; men tack vare påminnelsen, blef gröten färdig och fader Peter hade allt skäl att se så glad och belåten ut, som han gjorde då han efter dagens tunga arbete inträdde i sitt lilla lugna hem.

Ingen husfader, omgifven af alla rikedomens och civilisationens yppigaste njutningar, kan finna lifvet angenämare, eller

af varmare hjerta uppstämma lof och tack till all god gåfvas gifvare, än fader Peter, der han satt framför elden, och ur den stora, gamla bibeln föreläste den 92 psalmen.

* *
*

Lördagen kom, klar och kall. Solens strålar mäktade ej bryta vinterns bojor, men de beströdde det bländande hvita snötäcket med gnistrande diamanter och belyste de rimmade björkarnes fina, luftiga silfverskrud. Ja, det var kallt, så att det smälde i knutarne och snön knarrade under fötterna, men friskt och glädtigt var det, en nordisk glädje med allvar under löjet.

»Nå, Karin, skall du gå till Strömbacka i afton på bönen?» frågade farmora som i tysthet iakttagit sondottern och sett att den lugna ytan dolde en kämpande själ.

»Om jag det visste», sade Karin med en suck och släppte sitt arbete. »Ni skrämde mig, farmor, så att jag vet inte om jag törs gå dit.»

»Åh, barn, så du pratar. Inte ville jag skrämma dig från att höra Guds ord.»

»Ja, men ni sa'» — Karin tystnade tveksam och förlägen.

»Att du skulle vara rädd för synden, ja, visst sa' jag det, men inte är det derföre meningen att du skall vara försagd och krypa och gömma dig. Ransaka ditt samvete! Är det din önskan att få höra Guds ord?»

»Ja, jag vill söka mitt förstånds upplysning och mitt hjertas förbättring», svarade Karin med katekesens ord och såg farmodern ärligt in i ögonen.

»Nå, så gå då.»

»Men se, dit komma flera än jag,» suckade Karin.

»Ja, det vore illa annars.»

»Åh, ni vet nog hvad jag menar,» svarade Karin otåligt och höll armen framför ansigtet.

»Nå, nå! det kan väl hända det; men din fruktan gör mig lugn.»

Karin satt länge med nedböjt hufvud, försjunken i djupa tankar, men slutligen reste hon sig upp, i det hon med båda händerna strök tillbaka det linfärgade håret och sade: »Jag går till Strömbacka.»

»Du skall väl snart gifva dig utaf då, du har din modige mil att gå, och det mörknar på.»

»Åh, det är inte så brådtom heller; kommer jag bara när de stämma upp psalmen, så kan det vara nog.»

»Ja, ja, det har du rätt uti,» sade farmora och nickade uppmuntrande, »så mycket bättre kan du hålla ihop tankarne.»

»Och så tänkte jag att far skulle komma hem, så slapp ni att vara ensam,» sade Karin och började ställa med maten och städa undan allt som tydde på arbete, för att innan sin bortgång gifva det lilla hemmet den anstrykning sabbatsro som hörde lördagsqvällen till.

»Ja, nu är det gjordt,» sade hon och såg med välbehag på anordningen, »då skall jag väl rusta mig.» Och med kraftfull hand började hon verkställa sin egen toilette, hvaruti vi ej vilja störa henne, utan nöja oss med att betrakta henne, då hon, skinande af helsa och såplut, med näsduk och psalmbok i handen och iklädd sin stela, hemväfda bruna schal och gröna fingervantar står färdig att säga farväl åt farmodern.

»Om far kom ändå!» sade Karin och drog litet hårdare till knuten på sitt hufvudkläde.

»Vänta inte på det, du! Jag har nog den som tager vara på mig», menade farmora. Och Karin gick.

Den stilla, kalla dagen hade öfvergått till en stjernklar vinterqväll, hvars majestätiska skönhet var väl egnad att stämma själen till andakt, och om än ej Karins tankar i medveten klarhet höjde sig öfver jorden, under det att hon vandrade den långa, ensliga vägen, var hon dock ej känslolös för naturens stumma lofsång. Hon skulle ej hafva kunnat redogöra för sina känslor; men dunkelt erfor hon, att Herren var henne hardt nära, och detta medverkade än lugnande, då hon mellan de mörka trästammarna tyckte sig se en skymt af »skogsråa» och kom att tänka på allt det förgängliga, som skulle finnas

inne i berget, än med varnande allvar, då hon trots alla sina fromma föresatser, ej kunde låta vara att undra, om hon inte ändå skulle träffa Sven, och hvad han skulle säga om att hon kom så sent, då han bett henne komma tidigt. Karin hade emellertid gått raskt framåt och nalkades nu målet för sin vandring, det omtalade Strömbacka, ett gemensamt namn för tvenne gårdar, hvilka i dagligt tal betecknades med »der sör» och »der nor», efter deras läge söder och norr om landsvägen.

»Der sör» var den förnämligaste och bäst bebygda gården, och då den hade hvad allmogen i denna trakt ganska betecknande kalla »öfverloppsvåning», d. v. s. en obegagnad och till större delen oinredd öfvervåning, var det der bönesammankomsten skulle hållas. »Den nor» deremot var en gammal oansenlig, grå envånings-byggnad; men i Karins ögon egde dock den låga boningen ett stort intresse, det var der Sven bodde, och ehuru hon pligtskyldigast påskyndade sina steg då hon gick förbi den stängda dörren, vändes dock hennes blick ditåt, för att se om någon var hemma. Var det fruktan att blifva uppehållen af någon välkomsthelsning, som skrämde Karin, så var denna fruktan helt och hållet öfverflödig; ty »der nor» låg mörk och öfvergifven. Hela hushållet hade tydligen gått man ur huset, för att deltaga i sammankomsten hos grannarna, der ljus lyste från flera fönster.

Karin passerade obemärkt en klunga unga karlar, som stodo i den lilla mörka förstugan, utbytande grofkorniga qvickheter, och äfven några unga flickor, som på vägen till öfre våningen stannat i trappan och hviskande småsqvallrade om dagens händelser, under det de med lifligt intresse i smyg följde hvad gruppen dernedanför tog sig till.

Karin hade väl beräknat sin tid, ty knappt hade hon lyckats tränga sig in i det stora, svagt upplysta rummet och fått plats på ett hörn af en bänk, förr än psalmsången uppstämdes och derefter följde den enkla bibelförklaringen.

Talaren var genomträngd af kristligt allvar och varm nitälskan, och hans åhörare sårades ej af att enkelheten stundom sjönk till råhet och att bilderna någon gång voro mera djerft

uttalade än klart genomtänkta. Det fans bland dessa åhörare hungrande och törstande själar, för hvilka det låga, qvafva rummet, upplyst af några få rinnande taljljus, vardt till ett härligt tempel der de funno näring och vederqvickelse; men denna upphöjda sinnesstömning var dock ingalunda allena herrskande. Så se vi t. ex. husets egarinna, den förmögna bergsmansenkan, som intagit hedersplatsen bredvid talaren och med en beskyddande nickning helsat de inträdande, liksom hon velat säga: »Stig på, godt folk! Här är det jag som bjuder!» men nu, då talet nalkas sitt slut försjunkit i en sömn, som var nära att öfvergå till snarkningar, då en välvillig armbåge väckte henne, och hon med mycken sinnesnärvaro lät den påbörjade snarkningen öfvergå till en suck i många afsatser.

Men hvarför uppleta skuggorna? Låtom oss hellre betrakta vår vän Karins allvarliga ansigte, hvars andäktiga uttryck är en sannare och ljusare sammanfattning af taflans grundton, och ett godt minne att taga med oss från vårt besök vid Strömbacka »der sör».

* *
*

Det var sent då Karin kom hem. Fader Peter sof redan men farmora låg vaken och mottog henne med sitt hjertliga: »Guds fred!»

»Väckte jag er, farmor?» frågade Karin bekymrad.

»Åh nej! Jag har väl inte sofvit något än. Hur har du haft det?»

»Åh, tack! det är kallt så att det spikar i fingrarna,» svarade Karin och blåste i sina stelfrusna händer.

»Tänd på ett par stickor, så att du kan få litet värme. Far din satte på en drickstår med sirap åt dig innan han lade sig, men den har väl blifvit kall, förstår jag.»

Karin lydde och njöt snart med välbehag den värmande drycken.

»Se så, kom nu hit och gör reda för dig,» sade farmora, då Karin slutat sina bestyr, och den lilla elden började slockna. »Hvad sade han?»

»Aldrig ett ord, farmor.»

»Hvad nu då, vardt det ingen bön utaf?»

»Åhjo! Jag menade Sven förstås.»

»Jaså! det var ändå honom du gick för att höra,» sade farmora suckande.

»Nej, farmor! det skall ni inte tro. Jag har hört många vackra Guds ord, och jag vet reda på både psalmen och bibelkapitlet», försäkrade Karin ifrigt. »Ni skulle hafva hört hur han drog till och talade om syndaeländet, uj då! det ville ända svartna för ögonen på mig. Han läste upp, ur Esaias tror jag det var: »Och skall på den tiden fräsa öfver dem, likasom ett haf, när man ser uppå landet, så är det mörkt af ångest, och ljuset skiner icke mer för mörkrets skull!»

Farmor lyssnade uppmärksamt och greps äfven hon af den bäfvan som profetians ord tycktes hafva uppväckt hos Karin, men den gamla lefde i ett allt för innerligt förhållande till sin Gud och Frälsare, för att länge kunna nedtyngas af fruktan. Hon drog en djup suck af lättnad och sade: »Han måtte väl aldrig hafva glömt bort att tala om, att: »det folket som i mörkret vandrar, ser, ett stort ljus, och öfver dem som bo i mörka landet sken det klarliga?' Den välsignade julen står ju för dörren med sitt glada budskap.»

»Ja, det är sant, det! Till torsdagen är det ju sjelfva Luciadagen. Jag kunde mest höra, att Strömbackarna hade i tankarna att fira Lusse på gamla viset. Jag tänker mest, vi få hålla oss rustade att ta' emot dem också,» sade Karin, hvars tankar återgingo till det yttre lifvets omsorger.

»Hvem hörde du det utaf?» frågade farmora, ej fri från nyfikenhet.

»Lovisa, syster till Sven, följde mig en bit på väg. Sven, han var allt så sinter på mig, för det att jag ej gjorde som han sa', så han ville inte se åt mig, som bra var väl det,»

tillade hon med en aktningsvärd ansträngning att taga saken förståndigt.

»Bry dig inte om det du, Karin! Befall dig i Herrans händer och lägg dig att sofva. Det är det klokaste du kan göra», sade farmora lugnande, och Karin var ej sen att efterkomma uppmaningen.

* *
*

Det var fader Peters söndag att gå till kyrkan; han och Karin turade om hvarannan söndag att vara hemma hos farmora.

Solstrålarne trängde sig fram mellan de praktfulla isblommorna på fönsterrutorna och belyste det granrisbeströdda golfvet. Kålgrytan småputtrade på elden, och vid bordet satt Karin med Luthers evangelii-postilla uppslagen framför sig, och läste med hög och ljudelig röst en kärnfull predikan öfver dagens text för farmora, som låg med hopknäppta händer, försjunken i stilla begrundande af de välkända orden.

Under det att de båda qvinnorna voro så sysselsatta öppnades dörren och in trädde en främmande, hvilken vi få presentera såsom enkan Greta Vinqvist. Ehuru hon visserligen, hvad åldern angår, kan göra anspråk på att enligt Pauli föreskrift utväljas till »en rätt enka», vittna dock hennes oroligt spejande ögon mot henne, att hon snarare hörer till de qvinnor hvilka apostelen så träffande skildrar: »dertill äro de fåfänga och löpa omkring i husen, ja! icke allenast fåfänga, utan ock sqvalleraktiga och förvetna, och tala det de icke bör.»

Om vi sade, att ögonen vittnade mot henne, så ville detta ej säga, att hennes läppar i allmänhet voro mera förbehållsamma, utan endast att hon för tillfället måste inskränka sin rörlighet till synorganerna, ty en nickning var den enda helsning hon fick emottaga. Karin fortsatte lugnt sin läsning, och först sedan predikan var slut och en psalm sjungen, bad farmora gästen vara välkommen.

»Tack, tack!» sade mor Greta och klef med ett par väldiga steg fram till sängen, för att taga farmora i handen. »Jag

tänkte, att jag skulle titta in i förbigående, och se hur det stod till med farmora. Det blir långsamt att ligga på det der viset, det kan en väl veta», och med ett par högljudda suckar skakade mor Greta medlidsamt på hufvudet, i det hon åter tog plats på soffan, der hon vid sitt inträde slagit sig ned.

»Åhnej! hade alla det så godt som jag, då vore det ingen nöd», svarade farmora, och de vänliga ögonen logo så fridfullt och gladt, att de på ett öfvertygande sätt bekräftade hennes ord.

»Ja, ja! en får lära sig att vara tålig», sade mor Greta, alltjemt suckande, »men se det måtte ni väl medgifva ändå, att det är tungsamt att inte få vara med och höra Guds ord.»

»Ja, det frestar mig ibland till knot, det vill jag inte förneka, men syndigt är det, utaf den som är så gammal som jag. Herren glömmer inte bort mig. Han har så många vägar att hitta till oss på, och så släpper Han nog snart in mig dit, der lofsången aldrig tystnar.»

»Ni skulle ha' varit vid Strömbacka i går, farmor! Det var allt så skönt, ja, det var riktigt skönt. Och täckna ord han hade se'n. Ja, se han kunde beskrifva dem ända lifaktigt, som de gå och stå här i verlden. En kunde blifva förvånt när han måla' ut syndare, så att en kände igen både den ena och den andra. De fingo, ska' jag säga.»

»Nå, men hvad fick ni då sjelf, mor Greta?» sade farmora och ett fint löje lekte bland skrynklorna omkring den infallna munnen, »ni måtte väl ej blifvit utan något varningsord för egen räkning?»

»Åhnej! det förstås det,» svarade mor Greta något hejdad i sin vältalighet och slätade på sitt förkläde, »syndare äro vi allihop. Hå, hå!»

»Ja det är säkert, mor Greta och derföre tycker jag det är bäst att vi peka så lagom på hvarandra, då vi höra Herrens straffdomar öfver synden, utan litet bättre se efter hvad det ordet visar oss i våra egna hjertan.»

Farmora hade respekt med sig då hon sade ett allvarligt ord. Mor Greta torde väl också känt sig träffad i sitt samvete, säkert är att hon teg en stund och tvinnade litet förlägen

på sina schalfransar. Men småningom hemtade hon mod och öfvergaf den mera högtidliga tonart i hvilken hon börjat samtalet, för att inleda ett förtroligt meddelande af det till qvantitet, om ej alltid till qvalitet, utmärkta nyhetsförråd, hvarmed hon enligt gammal vana var försedd.

»Det är kallt i vädret i dag,» sade hon och steg fram till spiseln för att värma sina händer, »får se om det står sig! Strömbackarna ska' sta' i natt nor åt på malmköring. Kära mor der sör, hade täcke fäckt med matsäckeringen åt alla manfolka hennes. Hon har att stå i, den kära mor, som får vara både husbond och matmor; men de säga hon ska' skaffa sig hjelp till hösten.»

»Den gamla menniskan måtte väl ej tänka på att gifta om sig?» frågade Karin spefullt.

»Nej, men! hon är klokare än så, det är för dottern sin hon friar, säga de; inte vet jag hur det kan vara.»

»Till hvem då?» frågade Karin intresserad.

»Det skulle inte vara så värst långväga,» sade mor Greta med en slug blinkning, »yngste sonen i granngården.

»Sven?»

»Ja, nu slog du spiken på hufvudet.»

Karin makade i ordning bränderna under grytan och svarade ej. Också farmora saknade lust att göra några anmärkningar öfver partiet, och mor Greta fick således ostörd behålla ordet, hvarför hon omständigt utvecklade alla de fördelar Sven och hans slägt skulle vinna genom förbindelsen med den rika enkans enda dotter. Om Karins uttryck var en smula allvarligare än vanligt, var det endast farmora som såg det, hvarken ord eller åthäfvor förrådde att sqvallret föll tungt på hennes hjerta. Men farmora, som visste så mycket, kom också ihåg hvad ålderdomen ofta glömmer, att hon sjelf en gång varit ung; derför förstod hon hur det kändes för Karin och afbröt mor Gretas vältalighet genom att fråga: »Har du ej kålen färdig, Karin, så att du kan bjuda mor Greta smaka på den?»

»Jo, det kan gå an», svarade Karin och fattade den stora slefven, för att genast ösa upp en portion af den omtalade anrättningen.

Mor Greta iakttog etikettens fordringar och krusade emot i det längsta, men då hon slutligen lät öfvertala sig att hålla till godo, tycktes det smaka henne förträffligt.

»Tack, tack för god välfägnad!» sade hon, satte ifrån sig den tömda lerskålen och ordnade hufvudklädet, som sjunkit ned bakom öronen. »Nu är det bäst, att jag knallar i väg. Jag har så många ställen jag skulle titta in till före qvällen.»

»Ni, mor Greta har mycket att bestyra», sade farmora, »glöm bara inte, att ett är nödvändigt!»

»Ja, det har ni så rätt uti, farmor!» suckade mor Greta och tog skyndsamt afsked.

Det vardt tyst i den lilla stugan då den talträngda gästen hade gått. Karin intog sin älsklingsplats framför spiseln och stirrade tankfullt in i elden liksom sökte hon det svar på den fråga som oroade henne; men de glödande tungorna gåfvo henne intet svar. Med en suck vände hon sina ögon från elden till farmora, och den gamla förstod den bön om hjelp, som låg i denna blick.

»Jag tror inte att det är sant», sade hon och nickade uppmuntrande, »kära mor i Strömbacka har nog stormodigare funderingar än så med dotter sin. Du vet, hon har kostat på henne lärdom i sta'n, både att spela klaver och annan herrskapsgrannlåt.»

»Ja, men hon vill ju hafva någon som kan hjelpa henne att sköta egendomen, och styfvare karl än Sven finnes ej i socknen.»

»Det kan väl så vara, men fattig är han; de äro många syskon nor i Strömbacka.»

Fader Peters hemkomst afbröt samtalet och det återknöts ej vidare.

Ehuru farmora för egen del ej satte tro till mor Gretas underrättelser, var hon dock rädd att väcka falska förhoppningar hos Karin, och fruktade att hon redan sagt för mycket;

men med kärlekens fintlighet förstod hon att utöfva ett lugnande och stärkande inflytande på sondottern under dennas tysta kamp.

* *
*

Med blandade känslor emotsåg Karin Luciadagen. Svens syster Lovisa hade gifvit henne så tydliga vinkar om att hon den dagen skulle få höra utaf »Strömbackarne», att hon ej kunde betvifla deras afsigt att enligt gammal sed fira Lucia, och då äfven besöka Forsdalen. Skulle vid detta sammanträffande ryktet bekräftas, eller skulle hennes fruktan skingras? Detta var en fråga af så mycken vigt, att läsaren måtte ursäkta Karin, om hon, trots sin sunda natur, hade svårt att sofva natten till torsdagen, den efterlängtade och fruktade Luciadagen, och mer än en gång satte sig upp och strök bort håret från öronen, för att lyssna efter bjellerklang. Länge lyssnade hon förgäfves, men en stund efter det den gamla klockan med hes och skrällig stämma förkunnat att klockan var tre hördes allt starkare den lifliga klangen af muntra bjellror, och derefter trampandet af fötter i den knarrande snön. Utanför dörren vardt ett tasslande och hviskande, åtföljdt af qväft skratt, och slutligen ett kraftfullt bultande.

Karin hade under tiden ej varit overksam, utan i största hast kommit upp ur sängen och kastat på sig kläderna, så att hon genast kunde hörsamma kallelsen och öppna dörren för de väntande gästerna.

Der stod nu i skenet af 8 brinnande talgljus en ståtlig hvitklädd Lusia. På hufvudet bar han, öfver det utslagna håret, en krona af lingonris och guldpapper deruti ljusen voro fästade. För öfrigt utgjordes prydnaderna af ett bredt, rosenrödt bälte och en mängd perleband, granna nålar, o. d. anbragta på alla tänkbara och otänkbara ställen. En bricka försedd med kaffekanna, sockerskål, »gräddsnipa» och hvarjehanda »dopp» fulländade utstyrseln.

Var det endast det starka ljusskenet, som kom Karin att nästan rygga tillbaka vid denna syn, och som förmådde henne att ett ögonblick hålla handen framför ansigtet? Nej, om än eklăreringen i den lilla stugan föreföll praktfull, var det dock något annat som gjorde ondt i Karins ögon, och det var, att hon i Lucia ej igenkänt sin vän Lovisa, som hon väntat, utan just Fina, den rika arftagerskan från Strömbacka »der sör» och der bakom Sven så strålande glad och munter, att hennes svartsjuka vaknade med förnyad styrka.

»Välkomna!» ropade farmora helt nyter, »välkommen jungfru Lucia och Sven, och du med, Lovisa! stig fram, stig fram!»

Också fader Peter gnuggade sömnen ur ögonen och instämde i välkomsthelsningarna, tillăggande: »Skynda dig Karin att få eld på spiseln, och rusta till med lussefrukost åt så rart främmande.»

Och snart flammade elden klar och munter, fläskskifvorna fräste i stekpannan och potatisen samm i flott. Lucia bjöd på sitt kaffe, som väl under den långa färden i vinterkylan förlorat betydligt i värme, men icke desto mindre smakade förträffligt.

»Konstigt är det att vakna upp till tăcken här traktering,» sade farmora och lade prydligt theskeden öfver den tömda kaffekoppen, »men syndigt kan jag inte tro att det är, om det sker med tackande och lofvande, och utan omåttlighet. Det vet jag för visst, att som jag slog upp mina ögon och såg det klara skenet, så föllo psalmens ord i mina tankar:

»Ur mörker kommer jag till ljus.
Ur fattigdom till ett rikt hus.
Från oro till god hvila.»

»Ja, det är ni, mor, som har ett helgadt sinne,» sade fader Peter och strök sig betänksamt om hakan, »och inte är det väl något ond i kaffetåren och matsmulorna en får i sig på morgonqvisten, men en får väl inte undra på om somt folk ser snedt på lussefirandet, ty mycket ondt har bedrifvits på den räkningen med både frăsseri och dryckenskap och annan uselhet.»

»Inte var det min mening att försvara tåcke elände,» inföll farmora förskräckt.

»Kära barn, bry er inte om hvad gumman sa', det är bara oförstånd,» tillade hon rädd att hafva framkommit med en allt för fri åsigt.

»Det behöfver ingen att vara rädd för att höra på hvad ni säger, farmor,» sade Sven och såg med aktningsfullt allvar på gumman.

Nu var fläsket och potatisen färdigstekta och framsattes af Karin på bordet, tillika med bröd, smör och öfriga tillbehör till frukosten. Alla händer knäpptes och fader Peter läste bordsbönen. Derefter angreps anrättningen med en matlust och en grundlighet, som skulle hafva väckt förvåning om ej fasa hos en åskådare med mindre god matsmältning, än den hvarmed desse enkla naturmenniskor voro begåfvade.

»Kommer du ej hit, Karin?» frågade Sven och makade åt sig på bänken, så att hon skulle få plats att sitta vid bordet.

»Nej tack! jag har mat här, så att det tyr åt mig,» svarade Karin och slog sig ned vid spiseln.

»Det här är en tarflig lussefrukost emot hvad som vankas hos kära mor i Strömbacka,» sade fader Peter och vände sig till sin bordsgranne Lucia.

»Det kan väl hända att der finnes flera slag, men fläsk som fläsk,» svarade hon med ett godmodigt skratt.

»Har ni gjort eran julslagt i Strömbacka än?» frågade farmora.

»Ja, vi ha' väl det, så, det förstås, mor är allt rustad med matvaror. De få fläsk både salt och färskt, press-sylta, fläskkorf, refbenspjell och ostkaka efteråt.»

»Äta de upp allt det der mens du är borta?»

»Åh! de få fälle det. En korfbit tog jag mig innan vi for, och ostkaka vet jag att mor gömmer åt mig, och det är det enda jag frågar efter.»

»Färsköl ha' ni väl också?»

»Jo, det är inte så utan!» svarade Fina med blygsam belåtenhet att få omtala hur präktigt hennes moder hade det, »och så skulle det allt blifva glödgadt vin också.»

»Här få ni nöja eder med svagdricka,» sade fader Peter och räckte trästopet åt Sven, sedan han sjelf druckit en väldig klunk. »Och nu är det gjordt!» fortsatte värden och torkade sig grundligt om munnen med baksidan af handen.

»Herren vare lof och tack för all god gåfva.»

Under tacksägelser och välgångsönskningar blef det nu uppbrott. Ljusen blåstes ut och Lucia krona aflyftades, för att ersättas af en lämpligare och varmare hufvudbonad, och Lovisa packade in »kaffedona» i den medhafda korgen.

Karin ville så gerna se glad och tacksam ut, men det kändes så trångt i bröstet, tyckte hon. Visst hade Sven varit vänlig mot henne, men hvad hjelpte det, om det ändå bara var för Finas skull han var ute då lussefirandet.

»Du kan just kasta på dig en schal, Karin, och åka med oss en bit,» sade Sven i detsamma han tog afsked och höll hennes hand i sin litet längre än som egentligen var behöfligt.

»Åhja! det kan du gerna göra,» sade farmora, och Karin lydde, lättare om hjertat än hon känt sig på många dagar.

Snart voro de tre unga flickorna, tillika med deras raska kusk, instufvade i »fälryssen» och det bar utaf i frisk fart genom skogen.

»Inte längre,» ropade Karin, då stjernorna började blekna och den mörka vintermorgonen var nära att gifva vika för den ljusa dagen,» nu får jag lof att gå hemmåt.»

Sven stannade genast och kastade tömmarne åt Lovisa, sägande: »Håll i du! så skall jag hjelpa Karin.»

»Tack, tack för i dag,» sade Karin och skakade utaf sig hörasket, som fastnat på hennes kläder.

»Kör du, Lovisa!» sade Sven skrattande och gaf hästen en klatsch af piskan, »jag springer snart fatt eder.»

Der stodo nu Sven och Karin ensamma i den stilla, tysta skogen, omgifna af den hvitklädda naturens renhet.

Sven hade hastigt blifvit allvarsam. »Karin, hvarföre vill du ej se på mig i dag? Är du rädd för mig?»

»Rädd?» upprepade Karin undrande, icke var hon rädd, men en underlig bäfvan genomilade henne.

»Ja, just rädd. Kanske du anser mig för ett förtappelsens barn?» Denna fråga kom ej såsom ett skämt, utan uttalades med djupt allvar.

»Nej, Sven! det gör jag inte,» svarade Karin och såg på honom med allvarliga ögon fulla af tårar.

»Hvad är det då som kommit mellan oss? Säg mig rent ut hvad det är?»

Karin slog förvirrad ned sina ögon, men sanningen kunde hon ej förneka och svarade derföre med osäker röst: »Jo, Greta Vinqvist sa', att du —»

»Käringsqvaller!» afbröt henne Sven otåligt och sparkade häftigt undan en stor snökaka.

»Blir du så der ond, så törs jag inte tala om hvad det var.»

»Åhjo! tala om det, jag är lugn nu.»

»Hon sa' att du till hösten skulle gifta dig —»

»Ja, det är just hvad jag tänker göra!» utropade Sven med en så betydelsefull blick, att Karin rodnade, men fortsatte sin mening: »med Fina.»

Ett hjertligt skratt var Svens lugnande svar. »Jo, det skulle du se! Inte vill hon och inte vill jag, och mor hennes se'n, som är så stursk att hon utaf bara högfärd håller på att förstöra flickstackarn, som ju aldrig får lägga hand vid något som duger, utan skall sitta der och prima som en fröken. Nej, Karin, den gången var du bra dum.»

Med glädje emottog Karin denna beskyllning, ehuru hon försökte försvara sig med ett: »Hur kunde jag veta det?»

Sven hade återfått sin naturliga munterhet och kände god lust att retas med Karin för hennes misstro. Han försökte derför att se allvarsam ut, då han sade: »Om du ändtligen vill veta det, så skall jag väl tala om för dig, att det finnes ett qvinfolk, som jag tycker är likrare än du.»

Det ville ej gå riktigt att skrämma Karin, hon frågade dock: »Hvem är det då?»

»Jo, det är farmora!» sade Sven med ett godt leende. »Och nu farväl med dig, Karin! Jag lär väl få springa nu, om jag skall hinna fatt tösera.»

Med ett raskt språng aflägsnade han sig och lemnade Karin att ensam återvända till sitt hem, men hon kände sig ej ensam, glada förhoppningar och leende framtidsdrömmar höllo henne sällskap.

Det hvilade ett skimmer af ungdomsfriskhet och lycka öfver hennes annars så allvarliga ansigte, då hon åter inträdde i stugan, hvilket ej undgick farmoras vaksamma blick.

»Kom hit, Karin,» sade hon, »och låt mig se på dig. Jag tror att nu är det du som är Lucia, fastän ljusena inte sitta utanpå, men i stället lysa fram ur ögonen. Hvad har du fått höra, som gjort dig så fröjdefull?».

Karin kunde ej komma sig för att svara, men farmora ville hafva reda på saken.

»Nå, fick du veta hvem som är numra ett i Svens tankar?»

»Ja, det är farmor, det.»

»Nå, jag måtte säga!» hon slog ihop de magra, skrynkliga händerna och skrattade hjertligt.

»Och se'n är det väl allt jag,» tillade Karin hviskande, ehuru de voro ensamma, fader Peter hade redan gått till sitt arbete.

* *
*

Också i Forssdalen föregicks julen af de sysslor och det bråk, som synes vara oundgängliga förelöpare för den heliga och glada högtiden. Dessa bestyr, som i många hushåll urarta till ett hedniskt offrande åt denna verldens afgudar, få inom det kristna hemmet en annan, en helgad betydelse, då de, genom att gifva de yttre föremålen en prägel af festlighet, bidraga att höja tanken öfver hvardagslifvets vanliga atmosfer.

Vi vilja dock ej följa Karin genom alla de olika fejningsprocesser, som hennes flitiga händer åstadkommo, utan vänta

till sjelfva julaftonen, för att åter inträda i stugan och beundra de små förändringar som skett.

Först måste vi betrakta Karins stolthet, de fina nya fönstergardinerna, hvilka visserligen ej »falla i luftiga och rika veck,» utan helt enkelt bestå af små snäfva tygkappor, på midten med en knappnål uppfästade i ett par veck, men hvilka dock af farmora betraktas med en viss fruktan för »nymodiga högfärdstankar.» Kärlhyllan har fått en garnering af utklippt papper, och den blankskurade kaffekokaren skiner med en glans som ville den visa sig värdig hedern att ensam representera husets kopparkärl.

Den hvitstrukna muren lyser upp hela rummet, och öfver det nyskurade golfvet är utbredd en matta af hackadt enris. Julgrytan, deruti fläsk och kött för hela helgen kokas på julaftonen. är redan aflyftad och doppningen försiggången. Fader Peter, iklädd sin söndagsdrägt, sitter och småpratar med farmora om hvarjehanda, under det att Karin ställer i ordning julbordet och sätter de båda tjocka julljusen i sina höga, rödlackerade ljusstakar. Ett annat smalare ljus har hon dessutom i beredskap, för att tändas då julljusen släckas, ty dessa få ej brinna rätt länge, då de skola räcka alla helgdagsaftnarne. Gerna vill man också hafva någon bit qvar, för att använda om dödsfall eller någon annan märklig tilldragelse skulle inträffa under året.

På bordet är utbredd en duk, som visserligen är allt för grof att vara »bländande hvit,» men icke desto mindre är ren och fläckfri. Bibeln, postillan och psalmboken intaga hedersplatsen mellan de röda ljusstakarne, och så är julbordet färdigt.

»Skall jag tända ljusen?» frågade Karin och jemkade litet på duken.

»Ja, du skall väl det,» svarade farmora, »riktigt helg blifver det dock icke förr än ljusen äro tända och vi få stämma upp julpsalmen.»

Just som Karin verkställde eklăreringen och fader Peter slog upp julevangeliet, öppnades dörren och en stackars blek qvinna med ett litet barn på armen inträdde. Hon stannade

skygg vid dörren, och tycktes icke våga framställa en bön om nattherberge, hvarutaf hon synbart var i stort behof.

Det låg otålighet i den blick hvarmed Karin betraktade den objudna gästen, och hon muttrade halfhögt: »Ska' en inte få vara i fred på julafton.» Men ej så de båda äldre. Aldrig hade farmoras »Guds fred» ljudit hjertligare än nu, och fader Peter gaf sin dotter en sträng blick, i det han sade:

»Hvad menar du, Karin? Hurudan julfröjd har du i hjertat, om du ej är villig att dela dit jordiska goda med dem som hafva minpre än du?»

Karin var ej hårdhjertad och hon ångrade redan sin ovänlighet. »Det var ej så illa menadt,» sade hon ursäktande. »Stig fram till värmen», tillade hon uppmuntrande och lemnade sin älsklingsplats åt den främmande.

»Du skall väl bjuda på en matsmula också,» sade farmora.

»Tack ska' ni ha',» sade qvinnan suckande, »mat ha' vi nog fått i dag; men herberge trodde jag mest att vi skulle blifva utan till natten.»

»Låt ej den sorgen längre tynga ned edert sinne,» sade farmora tröstande, »här finnes både rum och mat, så att det kan ty till åt fler än oss.»

»Ja men; och välkommen ska ni vara!» sade fader Peter bekräftande. »Låtom oss nu bara samla våra tankar och uppstämma lofsången, att oss är född Frälsaren. Se så, farmor! det är väl efter vanligheten ni som tager upp julpsalmen.»

Och med darrande stämma började farmora: »En jungfru födde ett barn i dag, Det skola vi prisa och ära.» Fader Peter och Karin instämde med glädje i den gamla kära julpsalmen.

Äfven hos den stackars bleka qvinnan tycktes sången uppväcka heliga minnen från flydda tider; ty hon böjde allt djupare sitt hufvud och stora tårar droppade sakta ned på barnet i hennes famn. Den lilla, en flicka på 2 år, såg sig omkring med stora, förvånade ögon, och tycktes känna sig helt belåten.

Då psalmen var slut, satte fader Peter på sig glasögonen och läste en julbetraktelse och till slut Fader Vår och välsignelsen:

Karin hade under läsningen emellanåt rört om i grötgrytan och tittat till lutfisken, och nu började hon duka fram hela ståten. Midt på bordet fick det kokade svinhufvudet sin plats, om julaftonen utgörande bordsprydnad och ögonfägnad, för att sedan under helgens alla högtidsmiddagar tillika tjena såsom den förnämsta rätten. På båda sidor om denna nordiska delikatess, som räknar sina anor från Frejs galt, reste sig höga pyramider af julbullar, öfverst prydda med den hvetebulla och saffranskringla, som farmora fått såsom hederspresent från herrgården. Den skälfvande lutfisken och den präktiga hvita sötgröten voro, hvar och en i sitt slag, verkliga mästerprof på Karins husmoderliga skicklighet, och vi måste förlåta henne om hon i tysthet önskade att Strömbackarna kunde se, huru rart de hade det i Forssdalen.

Den lilla fattiga flickan gaf sitt bifall tillkänna genom höga glädjerop och lifligt sprattlande med både armar och ben, hvilket mycket roade både farmora och fader Peter, och äfven hos Karin framkallade ett välvilligt leende.

»Gud signe barnet!» sade farmora och nickade vänligt åt den lilla, »det kan göra en godt in i själen att se barnaglädje, julafton mer än andra dagar.»

»Ja, just det skulle jag till att säga,» sade fader Peter med ett fryndtligt leende; »men var så god och stig fram nu, och tag plats vid bordet,» tillade hon inbjudande.

Och som en hedrad gäst behandlades den fattiga, husvilla qvinnan. Hvilken enkel storhet ligger ej uti detta bland kojans barn ej sällsynta sätt att utöfva gästfrihet och förbarmande!

För Karin var det ett verkligt behof att söka godtgöra den ovänlighet hon känt i sitt hjerta mot den fattiga qvinnan, också sparade hon ingen möda eller uppoffring af egen beqvämlighet för att göra det trefligt för de båda främlingarne.

Det såg dock ej ut som om hennes ansträngningar krönts med framgång; ty den stackars qvinnan tycktes ej finna ro och hvila på bädden bredvid sitt sofvande barn. Väl låg hon stilla till dess de andra somnade, men då reste hon sig upp och satt länge, länge hopkrupen, med pannan stödd mot väggen,

under det att tunga suckar arbetade sig fram ur hennes beklämda bröst. Du arma! huru ofta hade hon ej med ett fräckt leende mött bestraffningens ord, eller lyssnat till förmaningens med slö likgiltighet; men här hade en stråle med kärlekens rena ljus fallit in i hennes mörka själ och uppfylde henne med en dunkel, outredd fasa öfver synden.

* *
*

Det var alltid farmoras bestämda vilja, att hvarken son eller sondotter finge stanna hemma från julottan för hennes skull, och nu kunde de så mycket tryggare lemna henne, som den fattiga qvinnan med tacksamhet antagit bjudningen att stanna öfver juldagen i Forssdalen. Som fader Peter och hans dotter hade öfver en half mil att gå och gudstjensten började på slaget sju, blef det tidigt rörelse i stugan. Både gående och hemmavarande drucko kaffe med dopp. Ett nytt ljus påtändes och sattet vid fönstret åt vägen, för att vittna om, att också hit hade det glada budskapet kommit: »I Bethlehem, i Davids hus, Går upp ett stort, ett härligt ljus, För alla folk och tider.»

»Ja, adjöss med er då!» sade fader Peter och tände det sprakande bloss, hvarmed han skulle lysa sig och Karin.

»Herren vare med eder!» sade farmora. Och så begåfvo de sig utaf, först fader Peter med »lyset» och några steg efter honom Karin. Snart träffade de tillsammans med andra kyrkovandrare, med hvilka de utbytte hälsningar och önskningar om god jul.

Det var äfven i synlig måtto en skön morgonstund, kall och klar. I hvarje stuga tindrade julljus, och flera och flera flammade blossen, som lyste de vandrande skarorna till Guds hus. Men det var ej endast fotvandrare, som voro ute, släde efter släde ilade framåt, mot samma mål. Utsigten vidgades och der låg kyrkan, med sina höga fönster strålande af ljus, framför dem. Klockringningens första toner dallrade genom luften och vid detta ljud lyfte enligt gammal sed alla karlarne

på sina hattar, för att vördnadsfullt helsa den högtidliga röst, som kallade dem.

Den rymliga kyrkan var inom kort öfverfyld af folk. Stark och mäktig höjdes sången: »Var helsad sköna morgonstund,» och framkallade en andaktsfull glädje hos mången, som kommit dit nedtyngd och förslöad af lifvets mångahanda bekymmer, under det att andra i tanklös ytlighet mera tänkte på ljusen än på ljuset.

Hade det före gudstjensten varit lif och rörelse omkring kyrkan, blef det så i ännu högre grad ofta högmessans slut, då kyrkfolket med brådskande ifver skyndade att komma hem. Att juldagen vara den första som uppnår hemmet, anses nemligen såsom ett lyckligt förebud för det kommande året.

Alla hade dock ej lika brådtom. Fader Peter brydde sig ej om sådana barnsligheter, utan stod lugnt och samtalade med ett par andra äldre karlar, hvilka, liksom han, funno det rådligast att vänta tills den värsta brådskan gått öfver, innan de begåfvo sig på hemvägen. Karin tycktes ej heller hafva något emot detta uppehåll, ty dels var det roligt nog att betrakta den lifliga taflan, dels sökte hennes blick bland mängden ett föremål af enskildt intresse.

»God dag, Karin! Lycka till god jul,» sade en röst bakom henne. Hon vände sig om och uppgaf sitt sökande.

»Tack skall du ha' Sven. Jag önskar dig det samma.» De togo hvarandra i hand och kommo sig ej för att säga något mer; men båda sågo belåtna ut.

Denna stumma vältalighet blef dock afbruten af Lovisa, som kom efter brodren och förebrående utropade: »Käre, söte Sven! står du här och inte har förspändt än, och de andra strömbackarne äro länge sen iväg.»

»Åh! var inte rädd du, Lovisa, det skall gå i ett täng,» svarade Sven skrattande och skyndade bort.

»Tack för sist, Lovisa,» sade Karin.

»Tack sjelf och lycka till en god jul. Du skall titta till oss någon dag under helgen.»

»Jag vet inte om jag tröstar.»

»Hvad nu då! Är du rädd för oss?

»En vet fälle respekten,» svarade Karin och tryckte förlägen psalmboken mot bröstet.

»Åh! var inte dum Karin, du är gerna sedd af både mor och far, om inte för annat så för farmoras skull hafva de goda tankar om dig!»

»Tror du det?» frågade Karin lättad.

»Ja visst! Men nu är Sven rustad. Farväl med dig!

Karin följde Lovisa till slädan och skulle gerna följt henne längre, om det låtit sig göra, men åkdonet, som var beräknadt att rymma två personer, var redan upptagit af fyra, och dessutom gingo deras vägar åt motsatt håll.

»Glöm inte hvad jag har sagt!» ropade Lovisa i det samma de foro utaf.

»Åhnej!» försäkrade Karin, och nog kunde hon känna sig lugn för att det löftet ej skulle blifva svikit.

Vid hemkomsten funno fader Peter och Karin farmora blid och vänlig som vanligt, ehuru en vemodig skugga hvilade öfver hennes julglädje.

»Välkomna!» sade farmora, »ha' ni haft det godt i kyrkan?»

»Ja! det vore väl skamligt att inte hafva det godt i kyrkan på sjelfva juldagen,» sade fader Peter; »är inte presten så fullkomlig, så är texten i alla fall att fröjda sig öfver, när en får höra hvad englarna predikade för hedarne. Och psalmer var det också med både must och merg uti.»

»Vi hafva också hållit gudstjenst på vårt vis,» sade farmora och såg medlidsamt på den fattiga qvinnan, som sysslade vid spiseln och ihärdigt vände ryggen åt de hemkomna. Hvad de talat, då de voro ensamma, fick ingen veta; med att det varit allvarliga ord kunde man nog förstå, ehuru qvinnan med skygg rädsla sökte dölja hvarje spår af sinnesrörelse.

»Ja, ja, jag kan väl det tro,» sade fader Peter och satte sig ned vid bordet, som stod dukat sedan gårdagen, för att börja det första angreppet på den feta bordsprydnaden, svinhufvudet, under det Karin plockade fram de öfriga beståndsdelarna af den bastanta julmiddagen.

»Nu menar jag vi kunna läsa bordsbönen; det här tänker jag mest skall förslå för i dag,» sade värden och betraktade med välbehag de tjocka fläskskifvorna han skurit för.

Matångorna och den starka enrislukten bidrogo att göra luften tung inne i den lilla stugan, men så hörde det också helgsfriden till att i ro få taga sig en middagslur, och det var en rättighet som ej försummades. Karin hade dock ej stor lust att sofva, också smög hon sig snart upp och satte på kaffekokaren. Då de andra vaknade var den lifvande drycken färdig och all sömnaktighet jagades bort. Fader Peter tände sin pipa, böckerna kommo fram, det lästes, sjöngs, samtalades både skämt och allvar. Nytt och gammalt kom på tal, och aftonen förflöt i all stillhet mera omvexlande än den kan fatta, hvars egen erfarenhet af juldagen måhända blott är en, efter en öfverdådig middag, i salongens öken genomgäspad afton.

* *
*

Tidigt nästa morgon smög den främmande qvinnan sig bort, med sitt lilla barn. Af farmora hade hon tagit afsked och sagt ett kort »tack», innan hon i den mörka morgonstunden åter började sin sorgliga vandring.

Länge sedan hon gått låg farmora vaken och tänkte med sorgset deltagande på den arma irrande varelsen; men tanken växte till bön, och bönen återförde frid och jemvigt i den gamlas sinne, så att hon kunde somna med leende på sina läppar.

Det var Karin som skulle gå till kyrkan annandagen, men farmora undrade hvarföre det gick så långsamt för henne att blifva färdig, och frågade derföre: »Karin, ska' du inte gifva dig utaf snart?»

»Jo, men jag grunnar,» längre kom ej Karin.

»På hvad då?»

»Om jag från kyrkan skulle gå dit nor, te' Strömbacka.»

»Hm, hm! var det tåckna funderingar.»

»Ja, det är inte fritt, det,» svarade Karin, glad att hafva fått fram bekännelsen om sina planer.» Lovisa bad mig i går, att jag skulle titta till henne under helgen, och då tänkte jag,» — hon tystnade åter förlägen, ty farmora såg ej nöjd ut.

»Vet du hvad Karin, det tycker jag just du kan låta bli.» sade gumman allvarligt, »du skall ej gifva lastarenom rum, och nog är det fler än jag som förstår att det inte är Lovisa du springer efter.»

Fader Peter, som under det att han rökte sin morgonpipa satt och läste i psalmboken, såg öfver glasögonen först på den ena och sedan på den andra, men var allt för klok och fredsälskande att blanda sig uti saken. Karin mulnade, men med barnslig undergifvenhet fogade hon sig efter farmoras tycke och svarade, utan några invändningar: »Då får det fälle vara.»

Det var länge tyst i stugan sedan Karin gått, men då fader Peter rökt slut sin pipa och försigtigt knackadt ur askan, började han samtalet på ett sätt som visade att hans tankar varit mera sysselsatta med dottern än med läsningen.

»Hör farmor, hvad skulle ni säga om att få Sven till måg? Värre kunde en råka ut, tycker jag.»

»Ja, det kunde en, det tror jag också; men det är fälle inte hon som skall fria?»

»Åhnej! det har jag aldrig bedt henne om,» sade fader Peter leende,» men för min del skulle jag gerna se, att jag fick en måg som kunde taga torpet efter mig, och Sven är en bra karl, en styf karl, ja, en kara-karl!» Nu var fader Peters vältalighet uttömd och hans belåtenhet gaf sig endast tillkänna genom att med fingrarne muntert trumma på bordet.

»Ja, och det bästa är att han växt upp i ett allvarligt och gudfruktigt hem,» fortsatte farmora, »för se det har ändå sin välsignelse med sig. Den goda säden är utsådd i hans själ och mitt hopp är att den ligger der och gror. Ja, ja! det är inte godt att döma om hur andra hafva det, men säkert är det i alla fall att vi gamla, som anse oss för erfarna kristna, skulle komma längre både med de unga och för egen del, om

vi sparade litet mera med dömandet och voro litet frikostigare med kärleken.»

»Jo, jo! det menar jag ni har försökt, farmor! Och vi få väl se på domens dag, om inte ni har lockat flera till den smala vägen, än tio andra ha' mäktat att skrämma dit.»

»Åh! tal' inte om hvad jag har gjort! Jag har varit en onyttig tjenare, det är hvad du får se. Lön har jag inte att vänta, men nåd — nåd så mycket mera.»

De gamla ögonen lyste af frid och fröjd.

»Men —» sade fader Peter långsamt och begrundande, »dömandet har också sin tid och nog behöfver ungdomen att höra stränga ord emellanåt.»

»Ja, emellanåt, sa' du! All tuktan måste ske med allvar om den skall blifva till välsignelse; men den får lof att ske i kärleken, och det blifver hvarken kärlek eller allvar om en gnatar jemt. Inte är det heller lönt att vi vänta att trädet skall bära frukt innan det hunnit slå rot, och fordra att ungdomen skall visa mera allvar, än hvad som är sanning i hjertat, ty då göra vi ju dem till ljugare.»

»Ja, det har ni rätt uti, farmor!»

»Men det var väl inte jag som skulle predika,» sade farmora och log.» Läs du, Peter, så få vi nog höra det som är bättre.»

Fader Peter harskade sig för att blifva klar i rösten, och slog upp predikan på annandag jul. Intet afbrott störde läsningen och tiden föreföll dem att gå så fort, att båda blefvo förvånade då Karin varm och blomstrande inträdde och helsade »god middag.»

»Det var värst är du redan hemma?

»Ja, det är jag.»

»Men sprungit måtte du hafva gjort, du är varm som om det vore midsommardagen i stället för annandag jul.»

»Ja, det är blidt i vädret, det dryper af takena, och så var jag just liksom litet ifrig att komma hem.» Karin torkade sig med den hoprullade näsduken öfver pannan och såg både ängslig och glad ut.

»Hvad kunde det vara, som gjorde dig så ifrig?

»Jo, jag ska' säga, att det var så, — att — det var en, som sa' att han ville komma hit i afton och tala med far, och med er med, farmor,» Karin var synbart mycket brydd.

»Och som redan talat vid dig, kan jag se,» sade farmora.

»Det var inte många ord det farmor! Men det torde väl bli flera.»

»Hvad var det för en?» frågade fader Peter med ett leende som förrådde mera förnöjelse än nyfikenhet.

»Åh, det vet ni nog, far! Sven, förstås.»

»Jaså!» sade fader Peter och såg på farmora, och hon såg på honom tillbaka; men ingen yttrade sig vidare om saken, och en oinvigd betraktare skulle ej hafva kunnat ana med hvilket varmt intresse denna underrättelse omfattades af de gamla. Till och med Karin återfick snart sitt lugna utseende ehuru hennes allvar hade en varmare och soligare anstrykning än vanligt.

Det var skumt då Sven kom och det dröjde en god stund, innan han kom fram med sitt ärende. Det har händt vältaligare män, än han var, att de haft svårt för att finna ord, då det gält att framställa en sådan fråga, som den han kommit att göra, och vi vilja ej utsätta den stackars gossens enkla tal för någon skoningslös kritik, allt nog! meningen var tydlig och klar: han ville hafva Karin till hustru, och bad om faderns samtycke.

Fader Peter gjorde några svaga försök att uppträda med betänkligheter, för att ej visa sig angelägen, men var allt för nöjd och allt för ärlig, att ej snart gifva sitt fulla och hjertliga bifall tillkänna. Också farmora var glad, ehuru med vemod. Hon hade sett allt för mycket af lifvet, att ej hafva öppet öga äfven för skuggorna i den tafla af framtida lycka, hvilken syntes de unga så ljus; men hon ville ej med sina tankar störa deras glädje.

»Ja, mitt samtycke har du,» sade fader Peter, »men är du säker på att du har Karins?»

»Jo, jo men! jag tänker allt att vi ha' förstått hvarandra fastän hon kunde tro bort tok, för en tid se'n, att jag hade mina tankar åt annat håll.»

»Har du aldrig frågat henne rent ut, om hon ville ha' dig?

»Nej, hvad skulle det tjena till? nog visste jag det alltid, och så slug har allt Karin varit också, fastän käringprat förmörkade hennes förstånd ett litet tag.» De sågo på hvarandra på ett sätt som fullkomligt bekräftade Svens förklaring.

»För att tala om framtiden,» sade fader Peter, »så skulle jag väl vilja veta, hur du tänker ni skola slå eder ut.»

»Med arbete och Guds välsignelse tänker jag, att det nog skall gå för sig,» svarade Sven med lugn tillförsigt,» och tak öfver hufvudet måtte vi väl kunna få oss.»

»Ja, se just taket var det jag ville tala om,» sade fader Peter med ett förnöjdt leende, »för det vet jag intet som kan passa bätte än det här. Om jag talar med brukspatronen, så är jag viss om att du får torpet efter mig, och dessförinnan får du fälle nöja dig med att vara dräng hos mig.»

»Tack ska' ni ha', svärfar!» sade Sven och räckte fram sin hand till ett kraftigt handslag, »men det blir fälle kanske trångt för er,» tillade han och såg sig omkring.

»Var inte rädd för det, Sven,» sade farmora, »här blir dessutom snart bättre om utrymme, än det är nu.» Det var med ett allvarligt, men lyckligt leende hon sade dessa ord, och de förstodo henne.

»Nej, farmor!» sade Karin och lade armen om henne, liksom för att hålla henne qvar, »ni får inte gå ifrån oss. Hvarför ska' ni tänka på döden just i qväll?»

»Åh, barn! tag inte så illa vid dig! Jag är tacksam när Herren vill kalla mig, och inte får du missunna mig då stunden kommer. Men, kära barn, låtom oss sluta denna dagen med lof och tacksägelse.»

* *

*

Våren är i antågande. De väldiga snömassorna i skogen sjunka för hvarje dag allt mera tillsammans och upplösa sig i mångfaldiga små muntra ränilar. Naturen börjar vakna ur sina vinterdrömmar, till och med den lilla mörka bäcken i dalen sväller af ungdomsmod och porlar helt lustigt öfver tufvorna. Lärkan höjer sig jublande i den friska vårluften. Det är lif och glädje der ute; men hur ser det väl ut inne i stugan hos farmora? Är der sig likt? — Vi kunna svara både ja och nej på den frågan. Vid ett flyktigt betraktande synes inga förändringar. Farmora ligger i sängen som förr, men strumpstickningen är borta, den har för alltid sjunkit ur de gamla trötta händerna. Psalmsången har tystnat, hon orkar ej sjunga mer, men det fridfulla leende finnes qvar, ja, det synes klarare och ljusare än någonsin, och vittnar om att bönen och sången ej hafva tystnat derinne i hjertats lönnkammare, ehuru stämman blifvit matt och svag.

»Herren plockar ifrån mig det ena efter det andra», hade hon sagt, då hon efter ett misslyckadt försök att läsa lade bort glasögonen, »men det är ju bara för att jag skall känna hur nära Han står mig, och hur färdig Han är att taga mig med sig.» Då smålog farmora, men Karin fick tårar i ögonen och suckande sydde hon på sin brudklädning; ty till bröllop rustades det i Forssdalen, under det att döden, med odödlighetens hopp nalkades den gamla.

»Var det till söndagen det skulle lysa första gången för dig?» frågade farmora och vände med ansträngning på hufvudet för att se på Karin.

»Ja, farmor! det skulle väl det».

»Du skall få se då lyser det för mig också. Jag hörer allt tydligare ropet: »Si brudkommen kommer!»

»Och ni har köpt olja till eder lampa och är färdig att möta Honom», sade Karin och höll handen öfver ögonen för att ej störa farmora med sina tårar.

»Herren har gifvit mig olja och iklädt mig bröllopskläder. H·ns nåd vara prisad. Amen!» Mer förmådde ej farmor att tala den gången, och det vardt en underlig, högtidlig tystnad

i stugan. Karin kunde ej sy, det var som om hon lyssnat efter att få höra suset af dödsengelns vingar. — — — — —

Huru länge hon satt försjunken i denna andaktsfulla stämning visste hon ej, men hon väcktes derur af fader Peter, som kom hem från sitt arbete och hade Sven med sig.

De stego in helt sakta. Det hade de sista veckorna blifvit en sorglig vana att alltid röra sig så tyst och stilla för att ej störa farmora.

»Hur står det till?» hviskade fader Peter.

»Hon sofver, har sofvit länge», hviskade Karin lika tyst.

En rosslande suck hördes i detsamma från den sjuke.

»Tag hit lyse!» sade fader Peter hastigt och närmade sig sängen. Karin tog fram ett ljus, men hon frös och darrade så att Sven måste hjelpa henne att tända det. Ännu en gång slog farmora upp ögonen och såg på dem alla, läpparne rörde sig, men intet ljud hördes, och dock var det som om hon talat tröstens ord till dem. Karin darrade ej mera, utan grät blott stilla. Det rosslade åter i bröstet, en lång suck och bojan var krossad, den odödlige anden hade lemnat sin bräckliga boning.

Det höjdes inga klagorop vid denna dödsbädd, sorgen var stilla och ljuflig; ty intet oroligt tvifvel störde för de efterlefvande vissheten om hvart hon gått.

Med stadig röst läste fader Peter välsignelsen öfver den döda, först då han kom till de sista orden: »gifver dig en evig frid!» ville orden ej rätt komma fram, och ett par stora tårar rullade ned för hans fårade kinder.

Karin snyftade sakta. Äfven Sven var blek och gripen af dödens allvar.

Det dröjde länge innan man kom sig för att samtala; men så småningom togo också här de jordiska bestyren ut sin rätt, och man började tala om både ett och annat rörande begrafningen, m. m. Karin berättade farmoras profetiska ord, att det skulle komma att lysa för dem båda på samma söndag; och många andra yttranden, som hon haft under de sista dagarne, återkallades i minnet och fingo en ny och djup betydelse af aningsfull visshet om dödens närhet.

De gömda bitarne af julljusen kommo fram, för att lysa vid vakten öfver den döda. Då det led fram på natten öfvertalade de båda unga fader Peter att lägga sig, de skulle nog ensamma vaka hos farmora. Det gjorde de också, och mången allvarlig tanke, af dem icke förr kläd i ord, vexlades under dessa tysta timmar och förde dem närmare hvarande än lyckan och kärleken förmått göra det.

Det är söndag. Luften stilla, mild och mjuk, är full af vårlängtan och poesi. Den enkla, svarta kistan som innesluter farmoras stoft är nedsänkt i grafvens tysta famn, och från predikstolen har förkunnats de olika lysningarna: för den gamla tacksägelse vid lifvets slut, för de unga lysning till ett kristligt äkta förbund.

Det är vid den öppna grafven vi återfinna våra vänner från Forssdalen, lyssnande till själaringningen för den kära döda.

Karin böjde sig fram öfver grafven, för att få se ännu en skymt af kistan. Sven höll henne trofast i handen och hviskade:

»Se ej nedåt, Karin! det har du ej lärt af farmor, det var åt annat håll hon såg efter tröst.»

»Ja, Sven, det var uppåt, det, — der hon nu är, — och dit vi följas åt».

Och vid grafven, genom tårarna, möttes de ungas blickar med ett gladt, förhoppningsfullt leende.

KNUT FISKARE.

KNUT FISKARE

Blåsipporna stodo i flockar mellan tufvorna, lärkan sjöng och sädesärlan trippade helt beställsamt omkring, men ändå kunde våren ej rätt komma sig för; det var torrt och kallt. Naturen och menniskorna suckade efter regn, men ej så lilla Stina, gamle Knut fiskares fosterdotter, som i solskenet utanför gubbens låga koja var sysselsatt med att uppbygga en ladugård åt sina bruna, glänsande kor, de nyplockade grankottarna, hvilka hon fått af sin lekkamrat, mjölnarens Kalle.

»Har ni många sådana här uppe hos er?» frågade lilla Stina och såg beundrande på sina nya leksaker.

»Ja, det var en sak, det!» svarade Kalle tvärsäkert och kastade tillbaka hufvudet för att blifva utaf med den besvärliga ljusa hårluggen, som alltid ville falla ned öfver ögonen, »vi som hafva hela herrgårdsskogen ända bredvid oss; jag kan få skäppstals när jag vill.»

»Men hvad gör du med så många?» frågade Stina efter att ett ögonblick hafva häpnat öfver den stora rikedomen.

»Jag låter dem vara,» sade Kalle med filosofiskt lugn. »Hvad bryr jag mig om tåcke!»

»Ja, du är gammal du,» suckade lilla Stina, »snart kan du väl inte leka med mig längre. Hvem ska' jag få då? För se, inte kan morfar hvarken springa »ta' fatt», eller hoppa hage, och aldrig vill han att jag skall vara borta i stugorna hos andra barn.»

»Var inte ledsen du, Stina,» sade Kalle med manlig värdighet, »nog blef jag åtta år dagen efter Kyndelsmessodagen, men icke skall jag öfvergifva dig, det kan du vara säker om.»

»Det var bra, det. Jag blifver väl också stor, hvad det lider, och får taga till boken, säger morfar.»

»Då skall du väl också till skolmästaren och lära dig?»

»Hvad vet jag? morfar kan allt så mycket, han,» sade Stina med barnslig stolthet.

»Tror du?»

»Ja men! han läser, så att han läser så —» Längre kunde hon ej komma i sin bevisning och drog djupt efter andan.

»Ha' ni så många böcker derinne?» frågade Kalle nyfiket och tittade in genom de små gröna fönsterrutorna.

»Åhnej! det är i bibeln förstås, han läser.»

»Då har far mycket mera att läsa i, han läser tidning ihop med skogvaktaren, och i den är det både tafler och annat och ovett och tåcke der som karlarne skratta åt.»

»Fy, inte ska' en skratta, när en läser, det gör aldrig morfar.»

»Ja, se han är inte lik andra han, säger mor, han har sitt humör för sig.»

»Hvad är det?»

Detta var en fråga, som den unge talaren ej var beredd på att besvara, också såg han ganska fundersam ut innan han svarade: »Inte vet jag, men konstigt måtte det vara.»

Stina var ej nöjd med denna förklaring, hvaruti hon såg en dold förolämpning mot morfadern.

»Säger du elakheter om morfar, då kan du få gå din väg,» utropade hon häftigt och började gråta.

»Åhnej, Stina! hvad du är dum, inte ska du gråta. Jag har inte sagdt ett ondt ord om gubben, och inte mor heller, men att han inte är lik annat folk, det kan en väl se.»

»Är han inte?» Stinas tårar stannade af lutter förvåning.

»Nej inte smakar han brännvin, och så tyst och stillsam är han, går och grunnar och har aldrig annat än goda ord i sig, säger mor.»

Stina torkade bort de sista tårarna; utan att kunna göra det klart för sig sjelf, kände hon att denna beskrifning var mera nedsättande för »annat folk», än för morfadern, och med förnyad ifver återtog hon sin lek, ostörd af någon onyttig sorg öfver verldens dom.

»Du må tro, morfar har varit långt borta han, långt, långt bort i andra socknar och sett konstiga saker.»

»Ja, jag vet att han har varit sjöman,» svarade Kalle, som i känslan af sin värdighet ej gerna ville emottaga några

upplysningar af den lilla qvinliga vännen, men å andra sidan i ej ringa grad delade den nyfikna undran, hvarmed den gamle väderbitne sjömannen i allmänhet betraktades af sina grannar. Att han var »barnfödd» i socknen, det visste hvar och en; att han var döpt, vaccinerad, konfirmerad och från orten afflyttat det kunde man få reda på i kyrkboken, men om den långa tidrymd som förflutit mellan dessa första stadier på lefnadsvägen och den tid då han, såsom gammal man, återkommit, för att bosätta sig vid insjöns strand, saknade man alla andra upplysningar, än att han varit »till sjös» och utstått många faror.

Vid hafskusten skulle så alldagliga lefnadsöden ej väckt det ringaste uppseende, men Knut fiskares hem var långt aflägset från hafvet, och derför blef den gamle, tyste sjömannen betraktad såsom en hemlighetsfull företeelse.

Skola vi begagna våra fri- och rättigheter att söka inträngа i denna okända historia, under det att vi invänta den gamles hemkomst och på afstånd lyssna till barnens glada röster och muntra skratt, ackompagneradt af de glittrande vågornas sakta plaskande mot stranden?

* * *

Det var en tid, — många år hafva sedan dess förflutit då Knut fiskare hvarken var gammal eller fiskare, utan en kraftfull ynglingagestalt, med eld i de mörka ögonen och ett ungdomsfriskt leende på läpparna. Han var en vacker gosse, tyckte flickorna, och deruti hade de rätt, men han var mer än det; ty det djupa, allvarliga uttrycket, som skymtade fram genom elden och löjet, visade att han gömde inom sig en manlig själ.

Knuts föräldrar voro döda, syskon hade han aldrig haft och af jordiska egodelar hade föga fallit på hans lott; ty länsmannen tog hand om hans fädernebo, och när kronan fått ut sitt, begrafningen och andra dermed följande utgifter voro

betalda, återstod för Knut att taga i arf endast moderns gamla psalmbok och ett blåmåladt matsäcksskrin.

Psalmboken hade modern fått i brudgåfva, såsom man ännu tydligt kunde se på ena permen, der, under ett par förenade händer, stod pressadt ett brinnande hjerta med följande inskrift: »Hand och hjerta jag dig gifver, Och din vän för evigt blifver!»

Matsäcksskrinet hade också sin historia, ehuru i en annan stil. Representerade psalmboken det erotiska, så kunde skrinet deremot anses såsom en representant af det tragiska elementet i föräldrarnas lif; ty derinom hade legat gömd det olycksfrö som öfver deras hus dragit fattigdom, tvedrägt och bekymmer, den frestande bränvinsflaskan.

Det vore dock orättvist att ej tillerkänna den gamla psalmboken en högre betydelse, än den af ett bleknadt minne; ty om än versen, som stod utanpå, gifvit Knuts barnsliga fantasi stoft till många funderingar, hade bokens innehåll haft ett långt mäktigare inflytande på honom, då han der sträfvat fram sina första steg på den bokliga kunskapens mödosamma väg. Men han hade lärt mera af de gamla kärnfriska psalmerna, än att stafva och läsa; de hade hos barnet väckt tankar, hvilka i dunkel och aningsfull rikedom gömdes i ynglingens själ.

Knut var ett par och tjugu år, då han kom i besittning af sitt arf och lemnade fädernehemmet, för att ensam bryta sin bana genom lifvet. En smittosam sjukdom hade nästan samtidigt bortryckt föräldrarne, och såväl psalmsången som svordomarna hade för alltid tystnat inom den lilla stugan, hvars lutande väggar af den nya egaren dömdes att falla, för att uppresas i en föryngrad gestalt.

Det fans ingen klenmodig fruktan i den blick, hvarmed Knut såg framåt. Hans håg hade nog länge dragit honom bort från det fattiga, fridlösa hemmet, om ej tanken på modern, »gummstackarn,» hållit honom qvar och med kärlekens makt förmått honom att fördraga faderns svagheter. Nu var han fri och så oberoende som ett par starka, arbetsvana armar kunde göra honom. Bränvinsflaskan kastade han mot berg-

väggen bredvid stugan, så att glasbitarna klingande hoppade mellan stenarna.

»Inte skall du blifva herre öfver mig,» sade Knut och dermed aflade han sitt nykterhetslöfte, utan andra synliga vittnen, än de höga tallarna, hvilka gravitetiskt tillnickade honom bifall. Psalmboken lade han in på bränvinsflaskans plats, tog matsäcksskrinet under armen och så var han färdig att börja ett nytt skifte af sitt lif.

Skogsbäcken hoppade muntert bredvid vägen, der Knut vandrade fram, liksom han lemnade den steniga, magra bergsbygden, för att skynda ned mot den bördiga slätten.

»Skola vi följas åt?» tänkte Knut och såg på bäcken, som växt och började blifva mera stillsam och mera djup. »Jag skulle väl vilja veta, hvart du tager vägen.» Han lyfte på mössan och strök håret ur pannan, och med ett frimodigt leende fattade han sitt beslut att följa med och se efter. Men det var ej *ett* dagsverke, utan många, och Knut måste göra uppehåll på vägen för att skaffa sig reskassa, ty såsom tiggare ville han ej stryka fram.

Det led mot aftonen den första dagen. Solen sjönk redan mot skogen, och Knut fann att det kunde vara tid att tänka på nattherberge, då ljudet af ett qvarnhjul nådde hans öra. Han nickade åt bäcken.

»Jaså! här har du tagit tjenst, då kan jag göra så med. Mjölnar Boström har kanske arbete åt mig också, han.» Och Knut styrde sina steg rakt på qvarnen.

»God afton,» sade han och satte ned matsäckskrinet.

»Kommer du med mäld?» frågade mjölnaren och pekade föraktligt på matsäcksskrinet.

»Åhnej! det får vara så länge. Skulle söka arbete, tänkte jag.»

»Jaså, låter det på det viset. Nå, nå! det kunde väl ej vara så omöjligt. Vi skola till att skära rågen i morgon, och det är arbete som kan räcka till för många armar, skulle jag tro,» sade mjölnaren med ett belåtet leende och såg bort öfver

sina böljande sädesfält, der de tunga axen sakta rasslande böjde sig för aftonvinden.

»Så ser det ut,» sade Knut lugnt och såg äfven han på den ståtliga rågen.

»Jo, jo! det är annat än hvad ni hafva det der uppe i skogen,» småskrattade mjölnaren gäckande.

Ett trotsigt svar sväfvade på Knuts läppar, men med bergsboens stolthet föraktade han allt för djupt »bondens» skryt, att vilja inlåta sig i någon ordstrid. »Jag skulle få arbete, eller hur?» frågade han.

»Åhjo! det kan väl gå an. Kom med in i stugan få vi se hvad mor kan hafva att bjuda på,» och med en godmodig nickning gick den lilla välmående mjölnaren in i stugan, der ett väldigt grötfat redan stod rykande på bordet.

Det var dock ej den smakliga måltiden, som tilldrog sig Knuts blickar, nej, genom ångorna från grötfatet tittade ett ansigte fram, hvars fina drag skulle hafva väckt en skarpare kritikers beundran. Det var Lotta, husets unga dotter, som nyfiket betraktade den främmande med sina mörka, l fliga ögon.

»Stig fram, stig fram!» uppmanade mjölnaren och slog sig sjelf ned vid matbordet. »Ser du, mor,» fortsatte han och vände sig till hustrun, »här är en som vill hjelpa oss med rågen.»

»Mån' tro det,» svarade mjölnarmor flegmatiskt och fortfor att syssla vid spiseln.

»Se så, Lotta! hvad står du och gapar, som om du inte hade sett folk förr,» sade fadern skämtande och gaf henne ett lätt slag på kinden med träskeden, innan han sänkte den i gröten.

Ett klingande muntert skratt var Lottas enda svar, men aldrig hade Knut hört klarare toner, eller sett hvitare tänder, eller — —

»Nå, låt inte gröten kallna,» sade mjölnaren och gaf honom en välment knuff i sidan, och så måste Knut afbryta sina farliga iakttagelser, för att egna sin uppmärksamhet åt maten,

en sysselsättning som efter den långa vandringen ej saknade behag, om än tankar och ögon allt emellanåt gjorde små utflykter bort till den vrå, der Lotta satt, till hälften gömd af det stora skåpet.

Mjölnaren gjorde Knut några frågor om hans lefnadsförhållanden och då dessa voro snart besvarade, öfvergick samtalet till en monolog, i hvilken värden utvecklade sina åsigter om råg-, hafre- och fläskpriserna för året; men ehuru han ådagalade stor sakkännedom, förmådde han dock ej tilldraga sig synnerlig uppmärksamhet, — en sak hvarpå han ej tycktes fästa ringaste afseende. Det var honom nog att få tala och sjelf beundra sin klara blick inom den lilla krets, som för honom utgjorde verldsaltets medelpunkt.

Knut lyssnade mera till qvarnhjulets bullrande och fann sin ingifvelse att följa skogsbäcken ganska god. Här hade han intet emot att stanna en tid, så brådtom var det väl ej heller att komma dit bort i det okända fjerran, dit bäcken ilade med rastlös oro. Många underliga tankar ville den natten hålla Knut vaken, men han förjagade dem med ett leende och somnade med en halfqväfd suck, för att nästa morgon vakna med friskt mod och friska krafter till dagens mödosamma arbete.

Mjölnar Boström var ingen magnat, ej ens i detta ords mest anspråkslösa betydelse, men han stod sig godt, såsom man säger. Han hade qvarnen och egendomen på ett fördelaktigt arrende och nog ansågs det att han borde lägge litet på kistbottet åt sina barn; men huru dermed förhöll sig hade just ingen så noga reda på. Sönerna skulle, mera för att tillfredsställa faderns fåfänga, än drifna af egen håg, gå den lärda vägen och hvad de kostade var ej så lätt att beräkna. Lilla Lotta fick väl nöja sig med att vara hemma och på hennes uppfostran kunde man ej beskylla fadern att förspilla hvarken möda eller penningar, ty den var, hvad lärdom angick så torftig som möjligt, och dock kände hon en brinnande lust att blifva »herrskap» och såg med afundsamma blickar upp till sina bröders fina kläder. Men Lotta var ej någon suckande

och trånade dufva, som tynade bort under dessa i hennes tanke ogynsamma förhållanden; den lilla fyrkantiga spegeln, som prydde väggen i hennes kammare hade en hel hop uppmuntrande saker att säga henne och på grundvalen af sin ungdomliga fägring byggde hon präktiga luftslott. Oaktadt dessa drömmar om framtida storhet kunde hon dock ej med likgiltighet se det intryck hennes skönhet gjorde på Knut, den fattige arbetaren, och det var värme och solsken i det leende hvarmed hon helsade honom välkommen, då han med de andra drängarne kom in till frukosten.

Och så var början gjord till en farlig lek. — —

Skörden var slut. Mjölnaren Boström gnuggade förnöjd händerna och såg på sina fylda lador. Hans hustru hade fullt upp att göra med att rusta till slotteröl; ty hederligt skulle det gå till. Den hvita »slutgröten» puttrade i grytan, smörtalriken stod midt på bordet, utsirad och grann, brödkorgarne voro öfverfylda, och från ugnen spridde de tjocka pannkakorna en aptitlig doft långt ut åt gården. Öfver logdörren bildade två unga björkor en grönskande äreport, och golfvet der innanför var finsopadt. Spelmannen knäppte redan på fiolen och flickorna stodo längtande och tittade efter sista lasset, hvars ankomst var den väntande signalen, att festen skulle börja.

Det tycktes råda glädja och munterhet öfverallt, men var det väl så? Ack nej! äfven här doldes oro och strid under månget leende, och en fans som ej ens låtsade glädje. Det var Knut. Dagen derpå skulle han lemna qvarnen, det var en tung tanke som han icke kunde komma ifrån.

Lotta var ej heller så glad som vanligt. Ingenting var henne rätt i lag. Då modern bad henne smaka på gröten, fann hon den allt för söt och förklarade dessutom, att »en kunde blifva sjuk af att se all den myckna maten.» Björklöfvet i äreporten tyckte hon såg visset ut; fiolen »gnällde och pep som en myggdans om öronen» på henne.

»Hvad är det fatt med dig, Lotta?» frågade modern och såg uppmärksamt på pannkakorna, för att se om de voro gräddade.

Åh, ingenting, hvad skulle det fattas mig? Men det kan väl ingen hafva håg, hvarken att äta eller dansa i en sådan värme,» svarade Lotta och ryckte otåligt af sig det ljusa huvudklädet, som hon nyss förut omsorgsfullt ordnat framför spegeln.

»Ah prat! hvad är det värdt att knota öfver värmen, den går väl snart öfver,» sade modern och torkade sitt skinande ansigte med förklädet.

»Ja, det har ni rätt uti mor, det går snart öfver,» svarade Lotta och svängde sig hastigt om, strök bort håret med båda händerna och sprang ut på gården, der hon började prata och skratta med de andra unga flickorna, hvilka voro komna för att deltaga i dansen.

»Se, der komma de!» ljöd slutligen det glada ropet.» Stäm upp speleman nu äro de här.

Och med musik, skrik och hurrarop ledsagades det sista lasset under tak. Nu vardt det lif och rörelse. Någon brist på matlust kunde trots värmen ej förmärkas, och på öl och bränvin sparades ej heller.

Det var långt lidit på natten. Ännu gnälde fiolen och från logen hördes trampandet af tunga fötter på det sandiga golfvet och sorlet af många röster; men öfver naturen hvilade stillhet och ro. Intet moln skymde fullmånens klara sken, vinden hade somnat och ej ett löf rörde sig på de lummiga träden, de stodo tysta och allvarsamma, liksom undrande öfver menniskornas dårskaper.

Lotta hade smugit sig från dansen, för att söka svalka vid det forsande, brusande vattnet. Hon ville sätta sig en stund på sin älsklingsplats, en sten som låg vid strandbädden i skuggan af några unga alar. Men ett utrop af förskräckelse undföll henne, hon var ej ensam, en mörk gestalt hade följt henne in bland trädens skuggor.

»Skrämde jag dig, Lotta?» frågade Knut och steg fram ur skuggan, så att månens sken upplyste hans allvarliga ansigte.

»Ja, visst gjorde du det,» sade Lotta och försökte att skratta; men också hon blef allvarsam, beklämd. Hon skulle

gerna hafva velat springa bort, men hon kunde det ej; det var något i Knuts blick som fängslade henne.

»Förlåt mig, Lotta! Jag ville inte skrämma dig; men ser du, träffa dig, det ville jag, och det måste jag,» tillade han med en kraft, sam kom henne att bäfva, ehuru hon skämtande svarade: »Mig träffar du väl alla dagar.»

»Ja, så har det varit den här tiden, men nu är den slut, och nu är det slut med leken också, Lotta. Det är allvarsord jag vill tala vid dig. Jag vet väl att jag intet har att bjuda dig då och ändå —»

»Tyst, Knut! det kommer någon,» hviskade Lotta och slöt sig darrande intill honom.

»Nej, det kommer ingen. Svara mig, Lotta, här inför Gud i himmelen frågar jag dig, älskar du mig?»

»Ja, Knut, jag tror att jag älskar dig,» hviskade Lotta och gömde gråtande sitt ansigte vid hans bröst. Hon var mera rädd än glad, mera orolig än lycklig. Knut omslöt henne med sina starka armar så fast, som om han aldrig ämnade släppa henne.

»Tack! Gud välsigne och bevare dig! Vill du blifva min, när jag får hem och bröd att dela med dig.

»Ja, Knut, jag vill,» snyftade Lotta, »men du får ej blifva ond på mig, jag vill inte blifva fattig, jag är rädd för fattigdomen.»

»Nej, du skall inte blifva fattig, om jag än skall arbeta som en träl både natt och dag. Du kan lita på att i mig har du en vän, som aldrig sviker dig. Jag skall — —»

»Lotta! Lotta! Hvart har flickungen tagit vägen?» ljöd mjölnarmors röst.

»Här är jag, mor!» ropade Lotta och ryckte sig hastigt lös.

»Hvad går du der nere och spankulerar? muttrade modern, »skynda dig in bara!»

Knut stod stilla och lyssnade. Musiken hade upphört, det var slut på festen. Småningom aflägsnade sig gästernas sorlande röster och det blef tyst. Då först gick Knut fram från sitt gömställe och uppsökte sin bostad, den lilla qvarnkammaren, genom

hvars dammiga fönsterrutor månen kastade ett matt sken. Der var dock ljust nog för Knut, i hans själ strålade glädjens klara solsken och till månskensbetraktelser hade han hvarken tid eller håg. Han längtade att i kraftfull handling få utföra sitt »jag skall».

Han drog fram sitt skrin från den vrå, der det stått gömdt, och verkställde hastigt de enkla anordningarna för sin afresa. Ett ögonblick höll han moderns gamla psalmbok i sin hand, och lät månens strålar falla på den nötta permen med trohetslöftet i det brinnande hjertat. Och han log vid minnet af sina barnsliga funderingar; nu förstod han hvad meningen var.

Innan solens första strålar belyste de afmejade fälten hade Knut börjat sin vandring öfver den vidsträckta slätten. Hans reskamrat, bäcken, förlorade snart sitt muntra lynne och blef en mellan flacka stränder trögt framflytande å, men framåt drog den, och Knut följde med, följde den dag efter dag, och såg ån utvidga sig, blifva stark och stor, åter träffa skogar och berg, brusa, forssa, än en gång blifva lugn, men klar och djup, och så till slut stilla sjunka i hafvets öppna famn.

Ja, till hafvet kommo de båda. Knut hade ej under vägen funnit något arbete som kunnat tillfredsställa hans ifriga längtan att brottas med lyckan.

Det var en frisk septemberdag. Ett solklart leende hvilade öfver hafvets allvarliga anlete. De väldiga vågorna tycktes blott på lek dånande kasta sitt hvita skum mot klippor och skär. Vinden spelade muntert i tackel och tåg, och fylde de svällande seglen. Det var lif och fröjd i den härliga taflan, och Knut kände sitt bröst vidgas, det var som om en dunkel aning i hans själ på en gång vaknat till en klar tanke, en medveten önskan. Han ville ut på det friska, omätliga hafvet. Der fanns arbete för honom. Der skulle han kämpa och segra vinna bergning och oberoende, och ett hem åt henne der hon kunde sitta trygg och skyddad äfven när han var långt borta.

Han stod länge stilla och såg ut åt hafvet, under det att dessa tankar mognade till ett fast beslut, ett beslut för lifvet.

Utan svårighet lyckades det Knut att vinna inträde på den bana han valt, och han ryggade ej tillbaka för svårigheterna vid att sätta sig in i sina nya förhållanden, ehuru han snart nog fick lära känna hafvet från en helt annan sida, än den som vid första anblicken väckt hans beundran och lifvet ombord äfven hade sina mörka skuggsidor. Hvarken storm eller stiltje, hetta eller köld, förmådde kufva hans mod eller bryta hans kraft.

* *
*

Öfver tre år hade förflutit sedan Knut lemnade hemorten, då en blåsig vårmorgon en välklädd sjöman nalkades den gamla qvarnen, hvilken stod liksom en gränsvakt mellan bergsbygden och slätten. Det var Knut som kom för att hemta sin brud.

Inga underrättelser hade han haft om henne under denna långa tid, men troget hade han gömt hennes bild i sitt hjerta, och så ofta det varit honom möjligt, hade han skrifvit till henne. Nu skall han komma och öfverraska henne. Han gladde sig åt att vara ute i så god tid, att helt säkert ingen mer än mjölnarfar skulle vara vaken vid pvarnen. Och deruti tycktes han ej hafva misstagit sig, ty ingen rök uppsteg från skorstenen, blott qvarndörren stod på glänt, såsom den brukade göra när mjölnaren gått in för att väcka sina drängar i qvarnkammaren.

Knut tittade in genom den öppna dörren, men såg ej till någon menniska.

»Ohoj!» ropade han muntert.

»Hva?» frågade en sträf röst och en lång, mager, mjölig person kom fram i den gråbleka morgonbelysningen.

»Kan jag få tala med mjölnaren?» frågade Knut.

»Jo, det går an,» sade den tilltalade och kom närmare.

»Nej, det är med mjölnaren sjelf jag vill tala.»

»Nå, än se'n då? Det är just jag, det.»

»Mjölnar Boström?»

»Åhnej! Jag är väl inte ett spöke heller. Boström är ju död och begrafven för halftannat år sedan och inte har jag sett att han går igen.»

»Är han död? Hjelper ni enkan med qvarnen!»

»Nej, nej, men! Jag hjelper qvarnen, men inte enkan,» sade den nye mjölnaren och skrattade åt sin lyckade qvickhet. »Hon har väl ej mer än hon kan sköta sjelf. Ha, ha!»

»Hon och dottern hafva det väl bra?» frågade Knut hastigt, oroad af den andres skämt.

»Hur det står till med helsan, kan jag ej så noga veta; men smått om smulorna hafva de väl, kan jag tänka. Sönerna togo vid allt hvad som fanns, och mera dertill, så att qvinfolkena fingo stå med tomma händer.»

»Sitta de i fattigdom?» sade Knut bestört.

»Ha, ha! en spekulant på rike Boströms dotter, ha, ha!

»Tig!» röt Knut med en kraft så att den magre mjölnaren hoppade till. »Säg mig genast hvart de tagit vägen.»

Det dröjde en stund innan mjölnaren hann att hemta sig från skrämseln, så att han kunde svara.

»Hvad skall jag säga? Jo, låt mig se! Till en stad var det de flyttade,» sade han slutligen, belåten att kunna lemna en så tillfredställande upplysning.

»Hvilken stad?»

»Jo, den, der sonen, den äldste, står i bod, han som skulle blifva läskarl.»

»Hvad vet jag mera för det?»

»Jo, jag tror mest att det var Göteborg, ja Göteborg var det; det var der han stod.«

»Vet ni ingenting mera om dem?»

»Jo, se den andra sonen, han,» började mjölnaren med en så vigtig min, att man tydligt kunde se, att han hade en lång historia att meddela.

»Nej, om qvinfolken menar jag,» afbröt honom Knut otåligt.

»Inte en smula vet jag om dem.»

»Farväl!» sade Knut hastigt, tryckte ned vaxdukshatten öfver ögonen och skyndade bort.

Det var ej så han hade tänkt sig återkomsten till qvarnen då han ute på hafvet drömt om framtiden; men här var ej tid att tänka på svikna förhoppningar och gäckade drömmar. Den bittra, allvarliga sanningen, att Lotta var fattig, måhända lidande brist och nöd, hvilade tung på Knuts sinne och jagade honom framåt.

Rik var han väl ej, dock var det ej förgäfves han under dessa år arbetat, sparat och försakat; ett hem kunde han bjuda henne, der hon skulle få det lugnt och varmt och godt, under det att han på hafvet kämpade med storm och vågor; ett hem der hon skulle möta honom med sitt glada, vackra leende hvarje gång han återkom från sitt farliga arbete, och der de båda skulle känna sig så lyckliga med hvarandra, att intet kunde störa deras frid.

Ja, så skulle det blifva, hviskade hoppet, och Knut lyssnade till den tröstande stämman, och hans blick klarnade, han såg frimodigt framåt mot den lockande hägringen af en molnfri framtid.

Till Göteborg gick Knuts resa med rask fart. Han hade ej tid att »kryssa på vägen», såsom han sjelf uttryckte sig och begagnade derföre snabbare fortskaffningsmedel än dem som vid hans första resa stodo honom till buds. Ångans välde hade dock den tiden ännu ej utsträckt sin spira öfver norden, och det var endast med den hästkraft som skjutsen kunde åstadkomma, han färdades, och på en skakande kärra han höll sitt intåg i den ståtliga handelstaden.

Så långt var han då kommen; nu gälde det att återfinna de båda qvinnorna, och detta var ingen lätt sak. Hvem skulle han fråga? Aktningsvärda och arbetssamma sågo menniskorna ut, men den allvarsamma brådska hvarmed de skyndade fram tycktes afvisa hvarje främmande intresse. Hvar och en hade nog utaf att tänka på sitt. Knut insåg att den enda möjligheten att vinna de upplysningar han önskade, var att vända sig till polisen. Han uppsökte derför en polistjensteman och frågade höfligt om denne kunde lemna några underrättelser om en enka vid namn Boström.

»Ja, om tio, ifall så önskas,» svarade tjenstemannen artigt och strök sig om hakan, »vi hafva många med det namnet; tre skepparenkor, två vaktmästarenkor, en borstbindarenka, en mjölnarenka, en —»

»Stopp! en mjölnarenka är det jag söker.«

»Såå! fru Boström och lilla vackra mamsell Lotten kanske?»

»Mamsell Lotten,» upprepade Knut förvånad,» har Lotta blifvit mamsell?»

»Större under får man se, min vän.»

Knut tyckte ej om det leende, som ledsagade dessa ord och frågade kort: »Hvar bo de?»

Polistjenstemannen nämnde ett husnummer vid en af de ansenligare gatorna och tillade: »Närmare upplysningar kan säkert fås i kryddboden midt emot,» och han drog på munnen med ett småslugt leende.

»Tackar!» sade Knut och följde anvisningen. Samtalet med polistjenstemannen hade ej lugnat honom och han var glad att i kryddboden endast träffa en liten hvithårig bodpojke, som helt enkelt svarade på hans fråga, att fru Boström bodde »till venster i portgången två trappor upp,» utan att göra några anmärkningar eller miner.

Huru mycket hade Knut ej fruktat att finna Lotta i en af armodets usla boningar; men hvad hvar denna fruktan jemförd med den, som grep honom vid åsynen af det ståtliga hus der han, enligt anvisning, skulle finna »fru Boström.» Han måste ett par gånger taga af sig hatten och torka sig öfver pannan, innan han förmådde stiga in.

»Kanske är detta en annan, en rik fru,» tröstade han sig och sprang raskt upp för trapporna, »jag skall väl se efter.»

Som han kom upp för den andra trappan, mötte honom från en öppen dörr ljudet af ett klingande skratt.

»Lotta!» ropade han och rusade in, utan tanke för någonting annat i verlden, än det att han funnit sitt hjertas skatt. Han ville sluta henne i sin famn, men med ett ångestrop drog hon sig undan och nedsjönk bleknande på en stol.

»Förlåt mig, Lotta! Jag skrämde dig nu igen, liksom sist vi råkades. Känner du ej igen mig?»

»Är det Knut?» sade Lotta, men det var ingen glädje i rösten och lifsfärgen återkom ej på hennes kinder.

»Ja, Lotta, nu är jag här, nu behöfver du ej vänta på mig längre. Men hvarför darrar du? Är du rädd för mig?»

Lotta kunde ej svara, hon darrade allt häftigare och såg ned. Nu bleknade också Knut. »Har du glömt mig?» hviskade han.

Lotta började gråta och snyftande framstammande hon:

»Söte, snälle Knut, blif inte ond på mig, men — — men jag har en annan fästman.»

Knut stod som förstenad, ej ett ord eller en suck kom öfver hans läppar; hans smärta var för djup att utbrista i klagan.

Lotta var allt för grund att kunna förstå honom, hon lugnades af hans tystnad och torkade bort sina tårar.

»Jag var så rädd att du skulle blifva ond på mig, Knut,» sade hon, »du är riktigt beskedlig som ej säger ett ord. Du kan inte tro, hvad jag tyckte det var ledsamt först du hade gått ifrån oss och hela långa hösten; men så förstås kom det så mycket att tänka på, och så dog far, och så flyttade vi hit, och så —»

»Hvad är din fästman?» frågade Knut hastigt.

»Jo, det är en riktigt fin herre, vet du, han har egen kryddbod här midt emot, och rik är han.»

»Lotta, menar han det ärligt med dig?» sade Knut och grep henne hårdt om armen.

»Ja, ja visst! Se inte så ond ut. Det har redan lyst första gången för oss.»

»Jaså,» sade Knut med en suck af lättnad. Fruktan för henne hade kommit honom att glömma sig sjelf. »Är du lycklig Lotta?» tillade han och såg henne in i ögonen.

»Ja, skulle inte jag vara lycklig. Du kan ej tro hvad jag får det fint och rart.»

Knut hade tagit plats på en stol bredvid Lotta, nu reste han sig upp. Hade Lotta talat om en verklig, sann lycka, då skulle han hafva kunnat lyssna, om än med svidande hjerta; detta ytliga pjoller kunde han ej höra.

»Farväl Lotta! — och lycka till.» Han höll qvar hennes hand i sin; det var någonting mera han ville säga, men det dröjde innan han fick fram det.» Hvad jag har sagt, det står jag vid, huru det än blifver: en vän har du i mig, Lotta, som du kan lita på. Kom ihåg det!»

De enkla orden framkallade åter Lottas tårar, och hon såg med rörelse in i Knuts ärliga, trofasta ögon. Ej nådde hennes blick djupet af hans smärta, men hon anade dock nog för att känna en plötslig ånger öfver sitt uppförande mot honom, och en häftig önskan att godtgöra hvad hon brutit. Hans manliga gestalt undanskymde det fåfängliga glitter som förut fängslat hennes tankar, och hon ville öfvergifva allt och följa honom, trodde hon.

Men han hade släppt hennes hand och var borta, och förtrollningen var borta. Hon torkade bort sina tårar och förjagade ångern såsom en barnslighet.

* *
*

Knut var åter på hafvet. Det var på en ståtlig ostindiefarare han tagit hyra. Hade det tilltänkta giftermålet blifvit utaf, skulle han väl hafva föredragit att följa med en seglare, som varit stadd på en mindre lång resa, men såsom hans lif nu gestaltat sig hade hafvet blifvit hans brud och hans hem och han var nöjd att blifva långt skiljd från fäderneslandet.

Sista qvällen före sin afresa från Göteborg hade han sett Lotta som brud, blek, men leende bredvid den man hvars penningar kommit henne att glömma sitt trohetslöfte till honom; ty att det var penningen, endast penningen, som utgjorde den lycklige kryddkrämarens företräde framför honom, det kände Knut med stolt sjelfkänsla der han stod gömd bakom den gapande hopen och betraktade den stele, fadde brudgummen.

Knut visste hur Lotta kunde le och hur hennes ögon kunde stråla, och han såg att det ej var med det leendet, ej med den blicken hon besvarade sin mans hviskningar.

Skulle det guld för hvilket hon offrade sig, förmå att göra henne lycklig? Knut trodde det ej och vände sig med en suck bort från åsynen af den prunkande bröllopptåten.

Det är under tropikens glödande sol vi återfinna Knut. Lif och glädje herrskade ombord; den besvärliga resan nalkades sitt slut. Ännu några timmar och Calcutta skulle i yppig skönhet helsa nordens söner välkomna. Att denna välkomsthelsning för mången kunde blifva mera olycksbringande än stormens tjut omkring Godahoppsudden hade varit, var en tanke som ej störde glädjen. Blott en veteran, gamle Niklas Storm, vände betänksamt sin tobaksbuss och sade: »Akten er, gossar! här till lands är det ej långt mellan blindskären.»

»Åh prat! inga predikningar i dag, du gamle stormfogel,» svarade en ung sjöman, som var ute på sin första långresa, »nu har ingen tid att höra på dig. Det kan vara annat när en har döden för ögonen på sig, då kan du passa dig; men se i dag skola vi fröjda oss åt lefvande lifvet,» och med ett muntert skratt svängde han glädtigt sin hatt i luften.

Knut hade lyssnat till samtalet och såg med ett leende på den muntra ynglingen, föga anande att detta ögonblick skulle komma att qvarstå i hans minne med outplånliga drag.

»Dårars löje är såsom sprakande af törne under grytan, och det är fåfänglighet,» muttrade gubben Storm och vände dem ryggen.

»Den gamle token, alltid kommer han med sina ordspråk,» sade den unge sjömannen, Jonas, skrattande.

»Åhja! men kloka äro de för det mesta,» menade Knut, »och gubben är galant, han. Kommer du i håg, det var bra ord han hade att trösta sig med, då det höll på att gå till botten med oss der nere vid Godahoppsudden?»

»Ja, det var ju det jag sade: i »dödsens nöd» kan han gerna få tala; men hvarför skall han förmana i otid? En glad dag i land kan han väl unna mig, och skulle det än hända, att

jag tager mig ett litet rus, då måtte det ej vara någonting att tala om».

»Nog unnar jag dig att vara glad, men supningen tycker jag du kunde låta bli», sade Knut, som sjelf troget hållit sitt nykterhetslöfte.

»Det kan du säga, som inte vet hur godt det smakar», sade Jonas; »du törs ju inte lukta på bränvin en gång».

»Törs?» upprepade Knut föraktligt.

»Ja, alldrig är du med oss andra när vi väta våra strupar med annat än vatten».

»Och det tror du är derföre, att jag inte skulle våga att se på?»

»Visst tror jag det. Kom med mig i land och visa hvad du duger till».

»Nåja! det kan jag väl göra».

Knut var ej road af det stojande kroglifvet i hamnarna, men han underkastade sig profvet. Då den tid kom att han och Jonas fingo lemna fartyget följdes de åt in till Calcutta, bland hvars prakt och skönhet Jonas lyckades finna hvad som för honom var det mest lockande, tillfälle att förtära starka drycker; men hvad som deremot icke lyckades honom det var att förmå kamraten dela denna njutning. Knut emotstod skämt, hån och böner, intet kunde förmå honom att smaka den förrädiska drycken.

»Kom Jonas, nu har du fått nog», sade Knut och reste sig upp.

»Jag vet inte det, men hett är här som i en bakugn, jag tror jag qväfs», sade Jonas, hans kinder blossade och ögonen hade en orolig, skarp glans, »jag vill ut! luft!»

De följdes åt ned till hamnen för att ro till fartyget, som låg ute på floden. Knappt hade de stigit i båten förr än Jonas onaturliga rodnad efterföljdes af en askgrå blekhet och han skakades af en häftig frysning.

»Hvad fattas dig?» frågade Knut förvånad.

»Jag vet inte, jag skall försöka att ro mig varm». Han grep åran med orolig brådska och började ro, men efter ett

par matta försök sjönk åran ur hans händer och han sjelf föll ned, hopdragen af ett våldsamt krampanfall, under det att han med blåsvarta läppar ångestfullt ropade: »Hjelp! hjelp!»

Knut bleknade; han hade hört hemska berättelser om det då ännu i Sverige okända men fruktade spöket koleran, och han anade att han här såg ett offer för denna fasansfulla makt. Hvad skulle han taga sig till? Han kunde ej föra den olycklige till fartyget, då det skulle vara att bringa död och förderf öfver hela besättningen, och ej kunde han lemna honom vind för våg i den främmande staden. Men här var ej tid till långa öfverläggningar, han måste söka hjelp och rodde derföre hastigt till stranden, der den förskräckelse åsynen af den sjuke väckte, bekräftade den hemska misstanken. Med penningar till tolk, lyckades det slutligen Kunt att få den sjuke förd till en aflägset liggande koja, der en gammal hinduqvinna lemnade dem den ringa hjelp hon kunde åstadkomma.

»Fräls mig! hjelp!» skrek den sjuke. »Hvad skall jag taga mig till? Det blifver döden, oj! oj!»

»Ja, Jonas, jag tror så med», svarade Knut med ångestsvetten perlande på sin panna. »Är du beredd att dö?»

»Nej, nej! Det bär rakt åt helvete med mig. Hvad skall jag göra? Bed för mig!» Han vred sig i plågor och dödsångest, under det att döden allt tydligare tryckte sin stämpel på hans förvridna anletsdrag. »Knut, tala! tala! Har du intet tröstens ord att säga mig?»

Men Knut kunde ej tala, hvad hjelpte här mensklig kraft? Han kände sin vanmakt inför dödens välde och han var stum.

»Barmhertighet! hjelp!» ropade den sjuke.

Också från Knuts hjerta uppsteg ett rop om hjelp, och för hans minne framstod ett par versar ur moderns gamla psalmbok, hvilka han ofta hört henne upprepa. Han föll på knä bredvid dödsbädden och läste:

»Barmhertighet och lifvet
Af Guds nåd blifver gifvet,
Det af förtjenst får ingen man.
Ty vill jag dö med fromma,
I himmelriket komma,

Som Guds Son har mig beredt;
Jag vill ej emot strida,
Men dödens bud förbida;
Jag har i tron min Jesus sett».

Den sjuke lyssnade med spänd uppmärksamhet. Han samlade sina sista krafter och försökte att resa sig upp, hans iskalla, redan svartnade ansigte kom helt nära Knuts och han hviskade: »Har du?» — mera förmådde han ej säga, han sjönk mållös tillbaka mot den usla bädden. Ännu några våldsamma kramprycknings och lifvet hade flytt. Den vigtiga frågan blef afbruten, men ej tystad; i Knuts själ genljöd den med gripande allvar.

Den gamla qvinnan hade lemnat honom, han var ensam med den döde. Dagen nalkades sitt slut, och han ryste vid tanken på att inom kort skulle mörkret komma öfver honom. Aldrig hade han känt sig så hjelplös. Luften inne i den låga kojan var qvaf och tryckande. Han ställde sig i dörröppningen för att finna svalka och vederqvickelse, men också der utanför var luften het och uppfyld af osunda dunster. Här syntes intet spår af det glänsande, praktfulla Calcutta, inga doftande lunder, inga uppfriskande vattenkaskader; det var i en af förstäderna, bebodd endast af infödingar, han befann sig, och bland de eländiga boningarna rådde en osnygghet gränsande till den otroliga. Innevånarnes utseende stod i sorglig öfverenstämmelse med den ruskiga omgifningen. Det föreföll Knut som om han varit skild från den öfriga menskligheten och han längtade efter sina landsmän, mest efter gubben Storm. Att genast öfvergifva den döde kamraten föreföll honom dock omöjligt.

Det fruktade mörkret kom och Knut stod orörlig qvar i dörren. Tillbaka in i kojan kunde han ej gå; dold af mörkret föreföll honom den hemska synen derinne ännu förfärligare. Då fick han se en lysande punkt, som närmade sig och han blef glad att få något yttre föremål att fästa sin uppmärksamhet vid. Först då den var honom helt nära kunde han urskilja att det var en lykta, buren af den gamla hinduqvinnan, och att efter henne följde fyra karlar med en bår på sina axlar.

De stannade utanför kojan och han förstod deras ärende. Väl ryste han, men att göra någon invändning mot den hastiga begrafningen visste han skulle vara lönlöst, och han följde derföre tyst med in i kojan.

Bärarne började kallblodigt undersöka den dödes fickor. Att söka rädda klockan eller penningarne var för Knut omöjligt; blott några papper, som legat i plånboken och som likplundrarne kastade från sig upptog han och gömde, i händelse de kunde vara af värde för den dödes slägtingar. Rofvet var snart delat och tåget sattes i rörelse. De gingo ned till floden, och framkomna dit kastades liket hastigt i de mörka vågorna, och dermed var begrafningen slut.

»Gud vare din själ nådig!» suckade Knut och vände sig rysande bort.

Qvinnan och de fyra männen tycktes hålla en öfverläggning, som Knut med skäl misstänkte gälla hans lif, och han kastade skyndsamt sin penningpung till dem, i hopp om att derigenom uppehålla dem och få försprång. Denna list lyckades, qvinnan grep pungen och männen ville rycka den från henne, och under tiden undkom Knut. Hvart hän han kom visste han väl ej, men inom kort kom han in i en annan stadsdel, der civilationens välsignelser omgåfvo honom och han kände sig åter bland menniskor.

Ännu herrskade lif och rörelse på de upplysta gatorna. I närheten af en präktig springbrunn lyckades Knut finna en bänk, der han kunde sätta sig och söka en välbehöflig hvila och ro att reda de tankar och intryck, hvilka under de sista timmarne satt hans själ i uppror. Han ville göra det klart för sig sjelf, hvarför den afbrutna frågan uppväckt en så förunderlig oro; men hans hufvud blef tungt, hans tankar förvirrade, en domning öfvervåldigade honom och han föll i en orolig sömn, uppfyld af hemska drömmar.

Det var åter morgon då han väcktes af gubben Storms röst och kraftiga skakning.

»Nå så har jag då fått reda på en af dem», sade gamle Storm. »Jag hade trott dig om bättre, Knut, än att gå och

dricka så att du mist både vett och förstånd. 'Vin gör lösaktigt folk, och starka drycker gör buller; den dertill lust hafver han varder sannerligen aldrig vis'».

Knut reste sig med möda. »Döm ingen ohördan, brukar du sjelf säga, Niklas», sade han. »Jag är ingen vindrinkare».

»Hvad hafven I då haft för eder, som ej kommit tillbaka till fartyget efter ordning?»

Knut tog sig med båda händerna om hufvudet. »Jonas är död och begrafven och jag är sjuk, tror jag; det susar och brusar för mina öron, så att jag knappt vet hvad jag säger».

»Ja, rätt hänger det ej ihop med dig», sade Niklas Storm och skakade betänksamt på hufvudet». Du har febern och yra måtte du väl göra när du säger att Jonas är död och begrafven?»

»Jo, det är han. Han dog i koleran».

Till och med den modige gamle Storm tog förfärad ett steg tillbaka. »Hu då! det var ruskigt. Jo, jo! »efter löje kommer sorg och ändan på glädjen är ångest», sade han. »Men du behöfver att komma på ett sjukhus och det strax ändå.»

Knut ville gerna göra en fråga. »Har du?» sade han, men så kunde han ej komma längre och han tystnade.

»Jo,, jag har haft febern en gång, just här i Calcutta», svarade Storm, som missförstod frågan, »och jag känner till sjukhuset. Der är bra, skall du få se. Sitt stilla här så skall jag komma och hemta dig». Och han gick bekymrad bort för att skaffa Knut plats på ett sjukhus; ty att taga honom ombord insåg Storm ej var värdt att sätta i fråga, då fruktan för kolerasmitta vid denna tid äfven hos de modigaste ingaf en panisk förskräckelse.

Då Knut åter blef ensam kom han i håg de papper han lyckats rädda och tog fram dem, för att visa dem för Storm. Det ena såg ut som en dopattest, han vek upp den och läste: »Jonas Boström född den 3 Mars 1804 vid W.qvarn i L. socken», mera kunde Knut ej läsa, för hans feberheta ögon dansade bokstäfverna om hvarandra, men han hade läst nog. Det var Lottas broder han hade sett dö i ångest och förtviflan, hennes

yngre broder om hvilken den nye mjölnaren hade velat berätta sin historia. Denna upptäckt gjorde för Knut det i sig sjelf nog hemska minnet ännu mera gripande. Då Storm kom fann han Knut i ett sanslöst tillstånd ännu hållande dopattesten i sin hand.

Den tid Knut tillbragt på sjukhuset i Calcutta, blef af djup betydelse för hela hans lif. Det var der under de långa sömnlösa nätterna och overksamma dagarne, då yrseln hade upphört, men mattigheten fortfor, som hans andliga lif utvecklades och den gamla psalmversen blef sanning på hans läppar och i hans hjerta.

Det var endast främmande språk, som talades omkring Knut under denna tid, och dock vann han äfven der en mensklig vän. En tysk missionär besökte ofta sjukhuset, för att bringa tröstens ord till sina lidande landsmän, och hans intresse väcktes af den svenske sjömannens allvarliga och tänkande utseende. Han försökte att tilltala Knut, men misslyckades, han kunde ej göra sig förstådd; då uppfann han ett annat medel. Han lyckades skaffa en svensk bibel, som han skänkte Knut, och den fröjd hvarmed denna gåfva mottogs, visade honom att det fanns ett språk som de båda förstodo. Och nu började verkliga bibelssamtal mellan dem, då Knut frågade och missionären förklade, uppmuntrade och tröstade, allt genom att de visade hvarandra olika bibelställen. Dessa samtal voro i hög grad utvecklande för Knut och bidrogo att väcka hans kärlek till det heliga ordet, en kärlek som aldrig svalnade under hela hans långa lif. Det var i den bibel han fått af missionären i Calcutta, han ännu som gubbe dagligen sökt ljus och ledning.

Då Knut lemnade sjukhuset för att åter stark och frisk börja sitt arbete, voro hans kamrater redan långt ute på hafvet, men denna motgång förmådde ej nedslå hans mod. Glädje och lefnadslust hade återkommit i hans själ, en glädje höjd öfver jordens bräckliga fröjder och felslagna förhoppningar.

Han lyckades snart få plats på ett engelskt fartyg, och efter ett hjertligt afsked skildes Knut från sin vän missionären.

* * *

Öfver ett fjerdedels sekel har förflutit sedan sist skildrade händelser tilldrogo sig, då vi åter uppsöka Knut. Det är en lång tid af en menniskas lif, och dock är om denna tid hufvudsakligen igenting annat att säga, än att han »styrt kurs efter samma kompass», såsom han sjelf uttryckte sig. Han hade under dessa år blott få gånger besökt fäderneslandet och då vi nu återfinna honom i Göteborg är det efter en tioårig frånvaro.

Åsynen af denna stad väckte i hans själ minnet af den gäckade ungdomskärleken, och om han än nu såg tillbaka på denna tid utan den försmådde älskarens bitterhet, kände han dock vännens intresse för henne som han en gång kallat sin brud, och beslöt att uppsöka henne.

Han vände sina steg till mannens kryddbod; men vid Knuts fråga, om herr Tymén ännu lefde och fortfarande var egare af boden, svarade bodbetjenten med ett förbindtligt leende, i det han böjde sig fram öfver disken, att det visst måtte vara något misstag, ty han kände till tre olika egare, som efterföljt hvarandra, men namnet Tymén kunde han ej ens påminna sig hafva hört.

»Jag kan således ej här få någon upplysning om fru Lotta Tymén», sade Knut.

»Nej! men är det ingenting annat som behagas?» frågade bodbetjenten artigt.

»Nej tack!»

Under detta samtal hade ett äldre fruntimmer i en urblekt, gammalmodig kappa och en lika uråldrig hatt inkommit i boden och lagt en treskilling på disken, med begäran att få såpa. Vid Knuts fråga hade hennes hand darrat så häftigt, att hon knappt förmådde taga emot såpan, som räcktes henne, och då Knut ville gå, hejdade hon honom.

»Hvem är det som frågar efter Lotta Tymén?»

»En ungdomsvän, som gerna vill träffa henne.»

»Var då god och följ mig.»

Det var till en aflägsen bakgata qvinnan förde Knut och framför ett torftigt hus hon stannade och öppnade porten.

»Bor fru Tymén här?»

»Ja!» Det tycktes vara mycket påkostande för qvinnan att tala, ty det enda ordet framkallade en våldsam hosta och Knut ville ej besvära henne med flera frågor.

Efter att hafva trefvat upp för ett par mörka trappor öppnade hon en dörr, och det rum hvaruti Knut inträdde liknade mera den boning, der han vid sitt första sökande efter Lotta hade fruktat att träffa henne, än den våning der han väntat att finna den rika fru Tymén. Här rådde fattigdom, ja armod.

»Stackars Lotta», suckade Knut ovilkorligt.

Qvinnan hade stängt dörren och gick fram till honom. »Knut, känner du inte igen mig?» Knut ryggade tillbaka. »Är detta Lotta?» sade han förfärad.

»Ja Knut, och här ser du allt hvad jag har qvar i lifvet. De äro döda, borta allesammans, och hafva lemnat mig ensam med fattigdomen, sorgen och skammen. Hon satte sig ned på sängkanten och började gråta och jämra sig, under det att hon oroligt vaggade af och an.

»Vill du tala om dina bekymmer för mig, Lotta?» frågade Knut.

»Du sade en gång, att hur det gick skulle jag kunna lita på dig, säger du så än?» sade Lotta med ett bittert, misstroget leende.

»Ja, Lotta, det säger jag.» Det var omöjligt att se på Knut och betvifla sanningen af hans ord, och Lottas misstroende upplöstes i tårar.

»Förlåt mig, Knut, men ser du, jag har blifvit sviken i så mycket, att du inte får undra på om jag har svårt att tro på någonting i verlden.»

Ljudet af ett litet barns klagande röst gjorde ett oväntadt afbrott i samtalet. »Hvad var det?» frågade Knut förvånad.

»Mitt barnbarn, min stackars lilla Stina», sade Lotta och tog upp det gråtande barnet som legat och sofvit, och nu vaknade hungrigt och bedröfvadt.» Det är min dotter Floras barn. Ser du, Knut, min dotter fick ett grannt namn, fint skulle allting vara den tiden; men då den här lilla stackarn kom till verlden, då var det slut med ståten och åt henne dugde min moders namn. Hå, hå!» Lotta stirrade ängsligt framför sig, under det att hon vaggade barnet i sina armar.

»Är det länge du varit ensam?»

»Åhja! så länge är det väl ej sedan Flora dog, det var när flickan föddes, men fattig och olycklig har jag varit länge. Du skall få höra». Och hon berättade honom sitt lifs historia, en lång sorglig historia om flärd och tomhet, fattigdom, bekymmer, nöd och död.

Knut lyssnade med deltagande; sorgligast af allt föreföll honom den bittra, hopplösa ton, i hvilken Lotta talade.

»Jag kan inte hafva långt igen», slutade hon suckande, »och väl är det; mitt bröst blifver sämre och sämre för hvarje år, och denna våren är nog min sista».

»Är det väl?» frågade Knut allvarligt.

»Ja, visst är det godt för mig att komma ifrån detta eländet.»

»Lotta, har du besinnat hvad det är att dö?» frågade Knut allvarligt.

»Så mycket har jag väl varit med om, så att jag vet att det är en svår stund, men det är ej värdt att tänka på det och skrämma upp sig sjelf.»

»Det kommer an på hur den skrämseln sker. Det är väl sent, om den kommer med döden i följe, det såg jag en gång, så att jag aldrig glömmer det». Knut gjorde ett uppehåll, såsom om han väntat en fråga, men då Lotta ingenting sade, fortsatte han: »Det var din broder Jonas, så att det är nu länge sedan, fem och tjuge år skulle jag tro».

»Var du med då han dog?»

»Ja, det var jag, och vill du höra om hans sista, så kan jag tala om det som om det varit i går».

»Åhja, jag kunde väl vilja det, vi fingo aldrig veta mera än att han dött i kolera, i land vid Calcutta».

Knut berättade enkelt och allvarligt den sorgliga historien och äfven det intryck denna händelse gjort på honom sjelf,

»Ack, ack!» snyftade Lotta, »för allt hvad far kostade på honom, skulle han få ett sådant slut och inte komma i vigd jord en gång».

»Ja, visst var det en sorglig begrafning; men vi veta att på den yttersta dagen skall hafvet gifva igen sina döda lika väl som kyrkogården, och då blifver det ej fråga om hvar vi legat för ankare, utan under hvilken flagga vi seglat. Ser du, Lotta, derför gäller det att i tid hissa den rätta».

Lotta förstod honom ej, men suckade ett par gånger såsom tecken till samtycke. Hon kände sig oroad af den allvarliga, forskande blick, hvarmed Knut betraktade henne, och ville gerna byta om samtalsämne.

»Det hade nog varit bättre för oss allesamman, om vi stannat vid qvarnen», sade hon åter suckande, »det gick dåligt för oss på herrskapsvägen. Jag får väl dö på fattighuset, jag arma stackare!»

»Är det ditt största bekymmer?»

»Nej barnet, lilla Stina, hvad skall det blifva af henne när jag är borta?»

Den lilla flickan hade upphört att gråta, hon satt tyst och förvånad i mormoderns knä och betraktade Knut med sina klara, kloka ögon.

»Hur gammal är hon?» frågade han och tog försigtigt den lilla magra handen mellan sina grofva fingrar.

»Två år om en månad».

»Såå!» Det var länge sedan Knut sett ett barn på så nära håll, och den lilla hjelplösa varelsen väckte många tankar i hans själ. »Är hon rädd för mig?» frågade han.

Nej, lilla Stina var ej rädd, den lugna, allvarliga blicken kunde väl skrämma ett sjukt samvete, men hos barnet ingaf den ett instinktlikt förtroende och hon räckte honom villigt sina små armar, för att komma till honom. Och Knut tog

emot henne, satte henne varligt på sitt knä och lyssnade till hennes barnsliga joller.

Lotta hade tyst betraktat dem, plötsligt reste hon sig upp och utropade: »Knut, är det säkert att du vill stå mig bi?» »Ja det kan du lita på». »Lofva mig då, att du alldrig öfvergifver lilla Stina, utan tager henne som ditt eget barn, när jag är borta?»

Knut kände allt för djupt vigten af ett sådant löfte, att genast svara, men det fanns ej tvekan eller oro i hans blick då han såg upp och uttalade sitt: »Ja, med Guds hjelp skall jag taga hand om henne».

Lotta var glad och dock grät hon häftigt, nu hade hon gifvit bort det sista hon egde i verlden, och det var som om hon kommit sin graf närmare, den mörka, kalla grafven, som dock var någonting mer än blott slutet på eländet.

»Är det någonting annat jag kan göra för dig, Lotta? Låt mig få reda på alla dina bekymmer».

»Nej, nej, inte nu», svarade hon upprörd, »bry dig ej om att jag gråter, det går nog snart öfver».

»Måtte Herren få aftorka dina tårar, då går det snart öfver».

Lotta svarade ej, lilla Stina började åter blifva orolig.

»Du vill visst blifva utaf med mig nu», sade Knut och reste sig upp, »men jag får ju komma tillbaka».

»Ja, tack för det du inte glömt bort mig».

Knut kom tillbaka, kom såsom en trofast vän med hjelp och råd. Lotta var väl i början långt villigare att emottaga den förra än att lyssna till de senare, men det kom en tid då för henne själens hunger och törst blef vigtigare än de jordiska omsorgerna, och då var Knut en efterlängtad gäst, när han kom med sin bibel under armen.

Knut var ej vältalig, eller ens mycket talande, men han hade en sällsynt förmåga att foga sig efter Pauli förmaning: »skola ock vi som starke äro draga deras skröplighet, som svage äro, och icke täckas oss sjelfva». Och Herren välsignade hans arbete.

Lotta hade ej misstagit sig om sin sjukdom, döden nalkades med snabba steg, och då våren firade sin segerfest, nedlades hennes stoft såsom ett ädelt utsäde i jordens sköte, för att uppstå »när dagarna hafva ändat». Med lof och tacksägelse för den nåd, som var henne vederfaren, hade Knut följt sin gamla väninna till grafven.

Han hade förnyat sitt löfte att blifva en fader för lilla Stina, och då begrafningen var förbi, beredde han sig att uppfylla detta löfte. Han tog farväl af hafvet. Huru påkostande detta afsked var, derom talade han aldrig, och äfven vi vilja tiga med den gamle sjömannens smärta. Det var för barnet han nu skulle lefva och hon kunde ej följa honom på hafvet, derföre följde han henne dit han trodde hon skulle bäst trifvas, och det blef i stugan vid insjöns strand, der vi funnit lilla Stina lekande i solskenet, ej långt från qvarnen, der nu ett nytt slägte lefde och sträfvade, under det att skogsbäcken, ännu lika frisk och kraftfull, skyndade fram på sin långa färd.

* *
*

Himmelen har mulnat, de nyss i solskenet glittrande vågorna växa och blifva allt större och större. Deras sakta plaskande är förbytt till ett brusande dån, då de hvitskummande brytas mot stranden och åter sjunka tillbaka i det upprörda djupet. Vinden rusar fram med våldsam styrka, böjer trädens svigtande toppar, skrämmer småfoglarne att skynda »hvar till sin ort», och skakar blomsterkronan af mången bleknande sippa.

Lilla Stina har, öfvergifven af sin unge riddare, förskräckt tagit sin tillflykt in i stugan, der hon sitter hopkrupen vid fönstret, för att genom de små rutorna kunna se än ut åt sjön, derifrån hon väntade morfar, än på spillrorna af sin korta fröjd, den präktiga ladugården, hvars bräckliga väggar äro obarmhertigt störtade af vinden. Ändtligen upptäckte hon en svart punkt ute bland vågorna, den nalkades och syntes allt större, och snart kunde hon se morfar. Ja det var Knut fiskare, den anspråkslöse hjelten i vår enkla historia som återvände till sitt

hem efter slutat dagsarbete. Tiden har plöjt djupa fåror i hans ansigte, men hans kraft är ej bruten, om än armens muskler äro mindre spänsliga än i ungdomen och hufvudet ej bäres lika resligt som förr; ty hvad kroppen har förlorat, det har anden vunnit. I ögats klara djup lyser fram en kraft, besegrande tiden; det är evighetshoppet, hvilande på trons fasta grund.

»Hvad det var väl ni kom, morfar!» ropade lilla Stina och drog en lång suck af lättnad. »Hurudå?» frågade han och sysslade med sin fiskredskap.

»Jag var så rädd»,

»Har du glömt hvad jag lärt dig, att »den på Gud tror, han trygger bor?»

»Nej, men ser ni vädret, morfar. Det kan väl inte vara Gud, som far fram på det der viset?» och hon visade på stormens härjningar.

»Jo, jo du, det är Herren som talar i stormen, lika väl som i det sakta vädret». De bräckliga fröjder vi bygga på den lösa sanden, dem sopar Han bort. Men se huru nådig Han är?» sade den gamle och pekade mot fönstret, der tunga regndroppar började smattra mot rutorna.

Lilla Stina förstod honom ej, men då morfar såg så der högtidlig ut gick det ej an att göra flera invändningar; och hon kröp åter upp på stolen vid fönstret för att se ut.

Knut gjorde upp eld i spisen och tillredde den enkla måltiden åt sig och barnet. Sedan detta var gjort, tog han fram sin kära, gamla bibel. Några versar läste han högt för lilla Stina, om Guds nåd och makt, såsom en bekräftelse af hvad han förut sagt, men tyst fortsatte han sedan läsningen.

Blåsten saktade utaf. De mörka molnen hade upplöst sig i ett ymnigt, välsignelsebringande regn och himlen höjde åter sitt blånade hvalf öfver jorden. Endast några spridda grupper af silfverkantade skyar seglade ännu majestätiskt fram i den klara luften. Solen sjönk rodnande ned bakom skogen och kastade en lång, varm afskedsblick öfver sjö och land. Blott från trädens grenar och från taket på Knut fiskares lilla stuga föllo ännu några stora regndroppar. Lilla Stina kunde ej se all

denna härlighet och hålla sig stilla, sakta kröp hon ned från stolen och öppnade försigtigt dörren, för att ej störa morfar; men då var det slut med försigtigheten.

»Nej, kom morfar!» utropade hon och slog ihop händerna i glad förvåning, »se björken har blifvit grön, och hvad det doftar se'n!»

Knut kom till den öppna dörren och gladdes äfven han öfver aftonens skönhet. Det är såsom konung Salomo säger: »Se, vintern är förgången, regnet är öfverståndet och sin väg; vårtid är kommen och turturdufvan låter höra sig i vårt land», sade han och föll i stilla, allvarliga tankar, han »grunnar» såsom mjölnarens Kalle hade sagt. Lilla Stina såg upp till honom och nu förstod hon att morfar ej var lik »annat folk»; det hvilade en frid och en klarhet öfver hans skrynkliga, väderbitna ansigte, som ej var af denna verlden.

»Morfar!» hviskade lilla Stina, nästan skrämd af den högtidliga tystnaden, »hvad grunnar ni på?»

»Jag tänker på att vintern är förgången, och tackar Herren för stormen», sade han.

Lilla Stina såg ännu en gång på den friska grönskan och trodde att hon förstod morfar. Men det var på sitt lifs stormar Knut fiskare tänkte, och han tackade Herren »för Hans godhet och för Hans under, som Han med menniskors barn gör».

ELIN.

Elin.

»Elin, Elin, skynda dig!» ropade mor Stafva,» släng kaffekokaren på spiseln och sopa utaf golfvet; vi få främmat, riktigt storfrämmat, må du tro.»

»Hvem kan det vara?» frågade dottern och svängde sig hastigt ur väfstolen, der hon varit flitig sysselsatt.

»Jo, jag ska' säga, att det var på det viset,» sade mor Stafva, satte ifrån sig en tom korg och tog af sig helgdagsklädet, hon hade på hufvudet, »att, som sagdt var, så gick jag till herrgår'n med ägga, och hvem tror du kom i köket, ännе som jag klef in? Jo! se det var fröken det, blid som sola, och trallade och sjöng gjorde hon. Se god dag, mor Stafva, sa' ho', som ho' fick ögera på mig, der jag stod vid dörra, »hur står det till med er der borta i Granhult?» sa' ho'. Tackar som frågar, sa' jag, det raskar fälle te'. »Jag har inte sett Elin på både länge och väl,» sa' ho', »och jag har riktigt lust att komma och helsa på henne i denna dag. Ni kommer väl ihåg, att vi äro läskamrater?» sa' ho'. Jo, jo men! kommer jag ihåg det, sa' jag, flickstackarn har alltid varit rask i läsinga', och hade inte klockarmamsella kommit emella', så hade ho' nog kommit att stå bredvid nådig fröken, när barna' läste på gången, sa' jag.»

»Åh mor! hva' skulle ni säga det för?»

»Jo, ser du, jag ville ha' fram, att hade det gått te' med rättvisa då hade du icke kommit efter klockartösa, men se, presterskapet hänger ihop, det vet en fälle af gammalt.»

»Säg ingenting ondt om våran prost, mor, det vet ni är att taga mig på ögat.»

»Åhja! tror du inte fröken med skulle dra' sta' och försvara prosten, och så tala' ho' om, att det gjorde just detsamma i hvad ordning ni stodo, och tåcke der; men jag blir vid mitt, jag,» sade mor Stafva.

»Är det säkert att fröken kommer hit just i dag?» undrade Elin.

»Jo, visst gör hon det. Stå inte här och prata! Hon kommer hit och kaffe vill hon ha', det har hon sjelf sagt. Tag fram glasgräddsnipan och de rosiga kopparne. Ett par kringlor finnes det qvar se'n mark'en och skorpor ha' vi också så att med fägnad är det ingen nöd.»

Under det att Elin kokar kaffet och sopar golfvet, och mor Stafva sätter fram sockerskrinet och skorpkorgen, prydd med de af fängelseluften i skåpet något bleka kringlorna, vilja vi söka att göra oss litet hemmastadda på Granhult.

Det är uti ett förmöget hus vi befinna oss, derom vittnar den prägel af välmåga, som är utbredd öfver det hela från matmoderns person och bastanta hemväfda ullklädning, till den svartfläckiga katten, som plirar mot solskenet och slickar sina långa mustacher; men ett gammaldags, arbetsamt hus är det också. Mor Stafva har sjelf fått ärfva, men är derföre ej mindre angelägen om att förvärfva af denna verldens egodelar, »för barnens skull,» heter det, och det är hon som styr, om än mannen, fader Olle, bär hederstiteln »husbond». Han är nu ej hemma utan i skogen med sin son och sina drängar. Med honom få vi göra bekantskap en annan gång.

Men Elin, hvad skola vi säga om henne? Tala ej djupet i de mörka ögonen och det kraftfulla nästan hårda uttrycket omkring munnen om en natur beslägtad med den väldiga elfven, hvilken vi från fönstret kunna se, der den flyter fram mellan de höga stränderna och här väl synes så lugn och stilla som en insjö, men längre bort dånande och brusande störtar fram i våldsam kraft öfver klippblock och stenar?

Men der kommer ju redan den väntade gästen, den glada, lifliga fröken Lolly.

»Aldrig kunde jag tro, att det var så långt till Granhult,» utropade hon och kastade utaf sin hatt, »sådana backar sedan! Man är ju halfvägs till månen, då man kommer hit upp; men så hafven i också en utsigt som duger! Det är förtjusande vackert! De blånande höjderna mot norr, skogen, de små björkdungarna i backsluttningen, och framför allt, den ståtliga präktiga elfven.»

»Åhja, fälle kan en se långt bort ikring,» svarade mor Stafva, som skulle hafva tyckt mera om, ifall fröken egnat sin uppmärksamhet åt henne sjelf och husets välmåga.

»Ja, se der ser man ju kyrktornet, det är väl prestgården som skymtar fram till höger om kyrkan?»

»Ja, men råggärdet, en ser till venster, det tillhör nämdeman i Karsmo. Det är en riker karl det, ska' jag säga.»

»Den snåla enklingen?»

»De äro så qvicka att kalla den snål, som har fått Guds gåfvor,» svarade mor Stafva och gaf Elin en förstulen blick; men dottern vände sig hastigt bort med ett trotsigt leende.

Fröken Lolly såg, att hon ofrivilligt berört en öm punkt, och skyndade att byta om samtalsämne.

»Hvad är det för doft buller jag hör?» frågade hon lyssnande.

»Det är forssen,» svarade Elin.

»Det vackra vattenfallet vid Forssnäs?»

»Ja, herrskapera bruka tycka att det är vackert.»

»Dit måste du följa mig, Elin! Jag har ej sett det på flera år och aldrig uppifrån. Vi skola följa elfven och se huru den från sitt majestätiska lugn öfvergår till yrande vildhet.»

»Ja, det går an.»

»Men först får fröken lof att göra sig så gemen och dricka litet kaffe.

»Tack, mor Stafva,» sade Lolly med en misstänksam blick på skorpkorgen, »en kopp kaffe på bit skall smaka mig förträffligt.»

»Åh, ska' det inte vara en liten kringla?»

»Nej, tack, så här smakar det aldra bäst,» och med skämtsamt allvar hälde fröken Lolly kaffe på thefatet och började blåsa på den rykande drycken, under det att ett skälmaktigt leende lyste fram i de lifliga ögonen.

»Nej, se på den fröken! hon förstår sig riktigt på att dricka kaffe som en anna' käring,» sade mor Stafva skrattande.

»Ja, så skall det ju vara, då man dricker på bit; — men Elin, du får ej se så allvarsam ut. Brukar du aldrig skratta?»

»Ahjo, det händer väl.»

»Inte är det ofta, det kan jag säga,» inföll modern. »Hon är just som litet tung till humöret.»

»Det kan väl finnas det som tynger,» sade Elin och det hårda uttrycket omkring munnen kastade en skugga öfver hennes ungdomliga anlete.

Lolly såg på henne med en undran, som hastigt öfvergick till deltagande.

»Ungdomen har så många funderingen,» inföll mor Stafva, »men det går öfver, när det får ha' sin tid, får en hus och hem, man och barn, då blir det annat att tänka på.»

Elin plockade bort kaffekopparna och Lolly reste sig upp. »Tack för i dag, mor Stafva!» sade hon. »Nu får jag ju taga Elin med mig som vägviserska till Forssnäsfallet?»

»Ja, det var en sak det; men inte för att jag kan förstå hvad det kan vara för vackert att se. Uj! det suser och bruser och änne spotter en i syna!»

Lolly skrattade hjertligt åt denna uppfattning af naturens skönhet, och tog afsked af den prosaiska värdinnan.

De unga flickorna gingo en stund tysta bredvid hvarandra. Det var ingen lätt sak att nalkas den slutna Elin med en samvetsfråga, men Lolly hade ett kärleksfullt hjertas mod, och hviskade mildt:

»Elin, hvad är det som tynger dig?»

Elin såg rakt framför sig utan att svara.

»Du får ej missförstå mig Elin, och tro att det är af nyfikenhet jag talar.»

Elin suckade och slog ned ögonen.

»Vet du, Elin,» fortsatte Lolly, »då jag ser dig kommer jag så lifligt ihåg vår nattvardsberedelse, och det är som om jag åter hörde vår käre, gamle lärare tala förmaningens ord till oss, och derföre, ser du, tycker jag, att jag har rättighet att komma dig nära. Men du tror väl att jag är en så tanklös toka, att jag ej kan förstå andras bekymmer.»

»Det har jag ej sagt,» sade Elin och såg upp, »men visst kan det förefalla, som om fröken hade stått i solskenet, i alla sina dagar, och inte mycket kunde veta huru det kännes, när det blåser kallt och det är som om himmelen vore fullpackad med mjölsäckar, så tung och grå ser han ut.»

Lolly blef tankfull. »Du har rätt, det har fallit mycket solsken på min lott. Dock — ehuru vår lefnadsställning är olika — har ej äfven du ett godt och lyckligt hem?»

»Ett förmöget, men inte ett godt hem,» svarade Elin bittert, »och det värsta är, att jag inte är god sjelf.» Hon stod stilla vid kanten af den smala vägen och såg nedåt elfven, som började antaga ett mörkt och oroligt utseende.

»Håller du ej af dina föräldrar?»

»Åhjo, jag gör väl det; men det är mycket, som ej är såsom det skulle vara.»

»Hvad menar du? Jag har alltid hört, att dina föräldrar anses såsom hederliga rättskaffens menniskor, om än —» Lolly teg förlägen.

»Om än de tillbedja afgudar, menar fröken,» fortsatte Elin meningen, »ja, så är det! Penningen är deras Gud.»

»Akta dig Elin, att uttala en sådan dom öfver dina föräldrar. Vi barn äro ej satta till domare öfver dem.

»Ja, jag vet,» svarade Elin häftigt, »jag vet hvilken förbannelse jag drager öfver mig genom att visa dem förakt och förbrytelse; men hvad skall jag göra? Jag kan ej svära falskt.»

»Det begära de väl ej heller?»

»Jo, det göra de; de vilja, att jag skall gifta mig, att jag skall stiga fram och inför Gud och menniskor svära att älska och ära den jag hatar och föraktar. Det är lögn och mened,

och det skall ej ske.» Hon höjde sitt hufvud med stolt beslutsamhet.

Det hade varit en anstrykning af öfverlägsenhet i Lollys vänliga önskan att trösta och uppmuntra, men nu kände hon trycket af sin egen oerfarenhet och allt hvad hon kunde säga var: »Med hvem är det dina föräldrar vill att du skall gifta dig?»

»Med nämdeman i Karsmo, han enklingen, snålvargen,» svarade Elin och tycktes göra våld på sig för att ej tillägga ännu flera epiteter.

»Huru är det möjligt att dina föräldrar kunna önska det?»

»Åh, han är rik, rikare än någon annan i socken, säga de, och det är hufvudsaken tycker mor.»

»Men din fader då? han ser så beskedlig ut, vill också han tvinga dig till detta giftermål?»

»Åh, han vill hvad mor vill,» sade Elin suckande, »han har inte talat vid mig; men mor säger *vi*, och då är det just detsamma.»

De hade nu uppnått den punkt, hvarifrån man hade den bästa utsigten öfver vattenfallet, och Lolly inandades med välbehag den af vattenångorna afkylda luften, under det att hon med förtjusning betraktade det storartade skådespelet.

»Elin, ser du ej att det är vackert?» utropade hon lifligt.

»Jo, när jag är glad till sinnet, då kan jag tycka att det är roligt att se på hur det hvirflar och hoppar i vattnet; men är jag ängslig, då blir jag det ändå värre när jag ser på den här oron, som aldrig tar slut.»

»Visst tar den slut, kära Elin! Ser du ej hur lugn och stilla sjön ligger der borta i solskenet och återspeglar den klara himmelen? Dit skyndar ju elfven och finner hvila, det är blott en liten stund den är orolig. Tror du ej, att också för oss orons tid blifver kort, om vi skynda mot det rätta målet?» Lolly såg blygt upp till sin allvarliga ledsagarinna.

»Kanske,» sade Elin, »men det är inte godt att komma framåt, när det är så mycket, som håller emot.»

»Ja, utan hjelp går det ej.» Lolly tystnade, men Elin förstod henne och en ljusning gick öfver hennes stränga ansigte.

»Här skiljas våra vägar,» sade Lolly och räckte Elin han-

den; jag går ned genom dalen och återvänder stora landsvägen till mitt hem. Vill du lofva mig att jag får höra utaf dig? Jag kommer att tänka på dig, mycket, och bedja för dig.»

»Tack och farväl!» sade Elin kort, dock förrådde ögonens fuktiga glans, att hon ej var känslolös för den vänlighet, som visats henne.

Stödd mot den mörka, fuktiga klippan stod Elin länge, lyssnande till forssens brusande och såg efter Lolly, som vandrade fram genom den solbelysta dalen; slutligen väcktes hon ur sina drömmar af en kos råmande, och lydande denna röst, som för henne var en påminnelse om lifvets pligter, återvände hon med raska steg till hemmet.

»Nå, det var då väl du ändtligen kom,» ropade mor Stafva otåligt: »här fäktar jag med pannkakorna för att få till reds middagen, och så, liksom en inte hade annat att göra, kommer den der latmasken Gustaf hem från skogen och har kommit i olycka för en yxa, så att blodet står omkring honom.»

»Hvad säger ni mor?» utropade Elin bleknande.

»Åh, ta' inte så illa vid dig! Det står väl inte för lifvet heller.»

»På hvad vis har han kommit till skada?»

»Inte vet jag, huru nötet har burit sig åt,» svarade mor Stafva förargad; »men ett hugg i armen har han fått, gick väl i vägen för de andra manfolkena, kan jag tro. Han borde ha' blifvit läskarl, stackarn, i stället för dräng, för se, till något reelt arbete, det duger han inte.»

»Hvar är han?» frågade Elin ifrigt.

»Han sitter inne i kammaren. Jag har bundit en linnetrasa om armen; men kan du få reda på en häftplåsterbit, som ska' finnas i skåpet, så får du väl försöka att göra't bättre.»

Försedd med den omtalade plåsterbiten, linne och en skål kallt vatten, skyndade Elin in i kammaren, för att fullgöra det uppdrag modern gaf henne och hvartill hon af sitt eget hjerta kände sig lifligt manad.

»Hvad har du gjort, Gustaf?» sade hon vänligt förebrående, i det hon försigtigt lossade det af mor Stafva helt provisoriskt gjorda förbandet.

»Du får inte gräla på mig, Elin; det kan jag inte bära,» sade han och såg på henne med en nästan skygg

beundran, »att matmora gör det och att de andra skratta åt mig, det är jag van vid.»

»Inte ämnar jag gräla på dig, Gustaf, men nog kunde jag villa vete hur det gick till.»

»Det är inte mycket att tala om, — annars var det bror din, Håkans yxa, som jag oförvarandes kom att slå armen emot, när vi hölls' med att taga löf bort i hagen.»

»Det är inte djupt, fastän det är långt,» sade Elin, som omsorgsfullt undersökt såret.

»Ack nej, det är väl ingen synd om mig, förstår jag.»

»Det är bäst att jag tiger, jag ser, jag kan inte tala dig i lag,» sade Elin undfallande och sysslade lugnt med förbindningen.

Han följde uppmärksamt hvarje hennes rörelse, under det att han med den friska armen understödde sitt ljuslockiga hufvud. Han var en vacker gosse, Gustaf; men som en gosse föreföll han dock helt och hållet bredvid den unga, kraftfulla qvinnan. Alltid blek, var han det af blodförlusten ännu mera, de mattblåa ögonen saknade lif, hela uttrycket var drömmande, svagt, omanligt.

»Tack ska' ho' ha, kära nämdemansmora,» sade Gustaf då Elin slutat sitt värf och ville gå. En hastig vrede flammade upp inom henne vid detta ord, men den dämpades af en annan känsla, och det var klagan, ej bitterhet i det sätt hvarpå hon svarade:

»Det har jag ej förtjent af dig, Gustaf!»

»Blif inte ond på mig, Elin, du vet» — —

»Du vet att jag aldrig blir nämdemansmor,» afbröt hon honom.

»Och hvem jag är, det vet jag också — nådehjonet, tiggaren.»

»Tyst med sådana ord! Du är fars systerson, du är en ärlig arbetare, du har haft ett tungt lif här under hela din barndomstid, du har mera än en gång fått stryk för det, som Håkan och jag hade gjort, — den tiden jag var för liten att taga dig i försvar. Tror du jag glömmer det? Nej, aldrig.»

»Du har alltid varit god emot mig, Elin; för din skull ville jag gerna ta' stryk än i dag.»

»Uj då, tala inte om att ta' emot stryk, du är hvarken en träl eller en hund, du är min broder.»

»Nej, Elin,» sade han hastigt och reste sig upp, »inte din broder.» Den matta blekheten var borta och hade efterföljts af en blossande rodnad.

»Nå, är det inte färdigt derinne?» ropade mor Stafva i dörren.

»Jo, mor, det är färdigt,» svarade Elin och skyndade ut i köket. Gustaf följde långsamt efter och intog sin vanliga plats vid matbordet, der de andra karlarne redan slagit sig ned och angripit det väldiga pankaksfatet.

»Nu har väl Elin fått roligt,» sade Håkan skrattande, »hon som har ett täcke bestyr bara 'en kyckling blir vingbruten eller en lamunge haltar, hvad skall det inte då vara att plåstra om sjelfva stuggrisen.»

Håkans qvickhet väckte mycken munterhet, till och med Gustaf smålog matt, utan att känna sig förolämpad af benämningen »stuggris». Endast Elin kunde ej instämma i skämtet, den nyss så lifliga färgen på hennes kinder försvann, hon bleknade och de slutna läpparne darrade ett ögonblick. Var det endast vrede hon kände? Nej, det var en outtalad, brännande smärta, en sanning, som hon ej ville erkänna för sig sjelf, känslan af att älska, utan att kunna högakta. För en stolt qvinna blifver kärleken till en svag man ett lidande, hvars djup vi ej kunna mäta; men är hon ej blott en stolt, utan också en ädel qvinna, då växer kärleken under lidandet och hon älskar sjelfuppoffrande, innerligt, såsom en moder sitt sjuka barn.

»Elin är bra hon,» sade fader Olle uppmuntrande, »det behöfves att någon tager sig utaf det som ringa är. Den som är ämnad för ett högt kall och får ett stort hus att regera, den kan behöfva att förstå sig på hvarjehanda.»

»Ja, tänk hvad hon skall få att stå i. Det är mycket, som kan tåla vid att lappas om hos nämdeman i Karsmo,» sade Håkan och såg med utmanande munterhet på Elin; men

nu var hennes vredes mått rågadt, och, gifvande vika för sin naturs hela våldsamhet, uttalade hon en dyr, en helig ed, att hon aldrig skulle samtycka till det af föräldrarne önskade giftermålet.

Det vardt en dödstystnad inne i rummet; ingen undgick intrycket af att här talats mäktiga ord. Elin ville fly undan alla häpna blickar, men hon kunde det ej; stoltheten höll henne tillbaka, hon måste visa, att hon var stark, och utan att se sig om hvarken till den högra eller venstra sidan, gick hon rakt fram till väfstolen och återtog sitt arbete. Det rasslande, slamrande ljudet afbröt snart tystnaden, gafflar och knifvar kommo åter i rörelse och hvardagslifvets yta antog sitt vanliga, lugna utseende.

Arma Elin! huru hårdt hon slog i väfven, hennes hjerta slog dock hårdare slag. Hon tänkte med en dunkel, vild sympati på forssens brusande, hon stod ej längre lyssnande vid dess strand, det var som hade hon upptagit dess natur i sin egen själ.

Ingen anmärkning yttrades öfver Elins djerfva ord. Fader Olle såg blott bekymrad, nästan rädd på mor Stafva, som ville han hänskjuta domen till henne, och hon satt helt stilla liksom tillintetgjord nedsjunken på en stol, med armarne slappt nedhängande, mera imponerande i sin tystnad, än hon någonsin varit det i sin mest lifliga vältalighet. Håkan reste sig upp från bordet och försökte att med en rask hvissling uppmuntra sig och de öfriga; men då detta ej ville lyckas, skyndade han att taga sin mössa för att utomhus söka en lättare luft, och med honom följde hans trogne beundrare, vallgossen.

Det fordras mod för att åter börja tala efter en sådan tystnad; men slutligen tog fader Olle till ordet och vände sig till Gustaf, som i synbar tvekan, om han borde gå eller stanna, oroligt flyttade sig af och an på bänken.

»Hör du Gustaf, du!» (Elin gjorde ovilkorligt ett uppehåll i sitt arbete för att lyssna.) »Jag undrar hvad du skall taga dig till med en arm? Jag ser, att Elin har bundit upp den andra.»

Elin drog en suck ef lättnad och fortsatte arbetet. Det var således ej för att inleda en hastig rättegång, fadern höjde sin röst.

»Den blir väl snart bra,» svarade Gustaf och såg ned på sin förbundna arm, »och då» — han rodnade och teg.

»Ja, då blir du väl så pass nyttig, som du har varit förut,» ifylde fader Olle meningen, utan att ana, att en så djerf tanke som ett tillämnadt frieri kunde gömma sig bakom det lilla oskyldiga »*då*»; »men du skall väl bjuda till att göra något dessförinnan; kanske du kan spola åt Elin.»

»Nej, helst tack!» sade mor Stafva afgörande och reste sig upp, »inte får han sitta här inne och hänga, det ska' jag bli karl för. Det har varit mera af det slaget, än hvad som varit godt för både den ene och den andre.»

Fader Olle såg på henne i oskyldig förvåning, och ej ens Elin friska färg förmådde förklara för honom den misstanke, som vaknat hos mor Stafva.

»Jag kan väl alltid hitta på något att göra,» sade Gustaf och smög sig ut.

* * *

Ehuru Elins föräldrar ej voro varma kristna, hade de dock en allt för hög tanke om edens vigt och betydelse, att vidare ifrågasätta det för dottern så förhatliga giftermålet med den rike enklingen, nämdeman i Karsmo; men om de än så till vida hade nödgats nedlägga sina vapen, rådde dock ej frid och god rolighet inom hemmet på Granhult. Mor Stafvas moderliga fåfänga var djupt sårad genom den felslagna förhoppningen, att ej få se Elin såsom nämdemansmor. Om denna sorg ej var uppblandad med kärleksfull oro för dotterns framtid, uppenbarade den sig dock ej såsom en mild och tålig kärlek, utan framträdde med ett hårdt och retligt lynnes uppfinnesrika bitterhet och verkade »såsom ett stadigt drypande.»

Fader Olle tog saken mera lugnt; till och med undföll honom en gång i förtroende till Elin den bekännelsen: »En

kan gifta sig till penningar, gods, gård och kritter; men lifvet kan bli surt nog lika väl, det vet jag. Konung Salemo visste nog hvad han sa':» bättre en hand full i rolighet, än båda händerna fulla i möda och jemmer.»

Elin var tacksam för detta medgifvande. Huru gerna skulle hon ej velat hafva en hand full i rolighet, men oro var det utomkring henne och oro bar hon i sin själ, strid mot det egna otämda sinnet och strid mot kärlekens växande makt, en kärlek som hennes stolthet manade henne att bekämpa.

Gustafs arm läktes snart och han kunde åter börja uppbära de ej alltid oförtjenta beskyllningarna för lättja och håglöshet, hvarmed mor Stafva var så frikostig. I en annan omgifning och under andra förhållanden, skulle han måhända blifvit beundrad såsom en poetisk natur; nu var det blott Elins älskande öga, som fann någonting tilldragande i denna outvecklade och gömda sida af hans karakter. Det var också endast för henne han kunde omtala de sväfvande och oklara tankar, som sysselsatte honom under de allt för många och långa stunder, han låg utsträckt i gräset och halfblundande lyssnade till naturens hviskningar.

Sommaren hade förgått och höstens bjerta färgskiftningar påminde redan om att mörkrets och stormens tid nalkades. Flyttfoglarne rustade sig till den långa färden mot söder, och alla lador stodo fylda med sommarens rika skörd.

Det var en vacker söndagseftermiddag, himmelen var hög och blå, och solens stråiar uppvärmde behagligt backsluttningen utanför Granhult, der Gustaf låg med mössan neddragen öfver ögonen. Elin hade tagit plats på en sten helt nära honom och satt med en uppslagen andaktsbok i handen. Det är dock ej den nyss slutade läsningen, som upptager hennes tankar, de äro fängslade vid det som jorden tillhörer.

»Elin, hör du ett bi, som surrar bland ljungen? Det sjunger en visa på sitt tungomål och lyss' en väl efter kan en mest förstå meningen,» sade Gustaf halfhögt, för att ej väcka Håkan, som ett stycke längre bort enligt sin uppfattning firade hvilodagen, försjunken i den sötaste sömn.

»Du har så konstiga funderingar, Gustaf,» sade Elin och jagade bort en envis fluga, »inte sjunger biet någon visa, det surrar och brummar ju bara under arbetet och sträfvar med flit för framtiden. Godt i den som kunde lära sig det!»

»Det var mor dins visa,» sade Gustaf otåligt och sköt upp mössan för att bättre kunna se Elin, »inte behöfver du tänka på att draga ihop och lägga på kistbotten.»

»Det vet du nog inte är mitt sinne; men att sträfva och arbeta för att få ett eget hem att dela med den en håller af, det tycker jag

kunde göra mig flitig som ett bi.» Hon såg rakt framför sig med ett bestämt uttryck, fullt medveten om den förebråelse, som låg i dessa ord.

»Ja, det tror jag!» utropade Gustaf och reste sig till hälften från sin hvilande ställning, »hvad skulle jag inte kunna göra för att få ett eget hem. En stuga med dig, Elin, om än aldrig så liten, skulle bli ett paradis; men hvad är det lönt att tänka

på det, som aldrig kan ske,» tillade han och sjönk åter ned i slapp hvila.

»Det är godt för den, som så lätt kan bli utaf med sina tankar,» sade Elin bittert.

»Hvad vill du att jag ska' göra? Talar jag vid dina föräldrar om min kärlek till dig, så köra de mig på dörren.»

»Och då följer jag dig,» sade Elin sakta, men utan tvekan.

»Gör du? Gud välsigne dig, Elin!» — Gustaf var rörd, lycklig, och dock smög sig en skugga in i hans glädje, en feg fruktan för den storm, som detta löfte skulle draga öfver deras hufvuden.

* * *

Vi vilja ej uppehålla oss vid de strider, som Elin hade att utkämpa, innan hon lyckades tilltvinga sig föräldrarnas samtycke, strider hvilka det för hennes qvinliga stolthet och älskande hjerta var tungt att kämpa ensam; ty ensam om kampen var hon. Gustafs hela mod var uttömdt, då han inför de gamle framstammat de första, djerfva orden om sina och Elins önskningar för framtiden. Sedan kunde han blott sucka och tiga.

»Det är en styf karl, du har valt dig!» sade mor Stafva hånfull, då hon slutligen gaf vika; »men det är tidens sed, att de unga icke fråga efter hvad gammalt folk säger. Är det så att ni ska' gifta er, så lär det fälle bli vi som få skaffa er tak öfver hufvudet. Kol-Anders stuga står tom, och blir den repterad, så duger den åt er. Säng ska' vi ge er och hvad jag mera kan plocka ihop; men födan får ni skaffa er sjelfva, det är säkert det.»

»Ja, det är säkert det,» upprepade fader Olle, hvars yttranderätt vid högtidliga tillfällen inskränkte sig till en bekräftelse af hustruns ord.

»Tack!» sade Elin; men i det lilla ordet var ingen glädjeklang.

»Det kan väl vara att tacka för; jag undrar hvad du mera kan begära?»

Elin betänkte sig innan hon svarade, och kom nära, mycket nära modern.

»Ett godt ord, inte åt mig, det kan vara detsamma; men åt Gustaf,» sade hon.

Mor Stafva var ej känslofull, men hon var moder; och trots alla de hårda ord, hon yttrat, var dock hjertat i den stunden vekt och tillgängligt för ömhet.

Elins bön om ett godt ord för Gustaf inträngde derför djupt, men ej med försonande makt; den framkallade blott bitterhet genom det för moderskärleken sårande tillägget: »inte åt mig; det kan vara detsamma,» och svaret blef helt kallt »jaså, det lär du få vänta på.»

Och vänta fick Elin på lycka, solsken och glädje. Väl rustades det till bröllop på Granhult, både ett och annat plockades fram från kistbotten, som varit gömt för Elins utstyrsel; men hvarje gåfva var af mor Stafva ledsagad med så tunga suckar och så många bittra påminnelser om, huru »annerles» det kunde hafva varit, om brudgummen hade varit en annan än »den der» att tacksamheten blef en börda, den Elin var för stolt och Gustaf för svag att bära rätt.

Den af mor Stafva omtalade stugan, ett »undantag» på föräldrarnas egendom, ställdes emellertid i ordning och antog ett helt föryngradt och i de ungas tycke, inbjudande utseende med sitt rödmålade yttre och hvitstrukna inre. Godt om utrymme var det ej der inne; men så mycket bättre förslogo möblerna, och då de nygifta vid Mickelsmesstiden flyttade in i det lilla hemmet, såg Gustaf sig omkring med ett belåtet leende och utropade med ovanlig liflighet: »Tack, Elin! nu äro vi framme! här ska' det bli annat lif, än hvad vi varit vana vid; inga trätor och snäsor eller suckar; men hvad hör jag? var det inte en suck ändå?»

»Åhjo, det kan väl hända.»

»Är du inte nöjd, Elin? Håller du inte utaf mig? Eller hvad är det som fattas?»

Den unga hustrun såg på honom med trofast blick. »Du vet att jag har lofvat älska dig i nöd och lust, och att jag har gjort det länge, ja, i alla mina dagar; men jag kan ändå inte annat än känna, att det är något som fattas oss.»

»Du önskade kandske att jag vore så rik, som nämdemannen i Karsmo?»

»Nej, Gustaf, men det hvilar tungt på mitt sinne, att vi ha' gjort mor och far en så stor sorg, det kände jag i dag, då jag stod inför altaret».

»Åh! det är bara dumheter. Står det inte i skriften, att en skall öfvergifva fader och moder? Slå bort alla tunga tankar och kom ihåg, att nu är du matmor i ditt eget hus, och har både man och ko och gris att taga vara på», tillade han skrattande. Och äfven Elin måste skratta; det var så nytt och roligt att hafva ett eget hem, och öfver alla de hvardagliga bestyren kastade lyckan en solskensglans, utan att förmå stilla den oro, som gömdes i djupet af Elins själ.

* *
*

En följd af år hafva förflutit sedan fröken Lollys besök vid Granhult, då vi nu åter uppsöka Elin. Sorger, nöd och bekymmer hafva plöjt djupa fåror i hennes en gång vackra ansigte, och i det mörka håret lyser redan en och annan silfverstrimma; men tiden och lidandet hafva ej endast härjat. Det är ej blott oftonsolens milda sken, som sprider en försonande dager öfver Elins tärda drag, der hon i sommarqvällens stillhet sitter utanför sin stuga och syr på en rock åt sin son, »Ollegossen»; det har kommit solsken i hjertat och det hårda uttrycket omkring munnen har veknat. Det är såsom enka vi återfinna henne, bosatt i samme lilla stuga der hon som nygift gjorde sitt inträde. Då hvilade en skugga öfver glädjen, nu genomstrålas sorgen af en oförgänglig fröjd.

Elin är allt för ifrigt sysselsatt med sitt arbete, för att märka en gäst, som nalkas hennes boning, i hvilken vi igenkänna fröken Lolly. Ehuru tidens hand mera skonsamt vidrört

henne synes det dock, att äfven hon burit dagens tunga och hetta.

»God afton, Elin! Känner du igen mig?» »Skulle jag ej känna igen fröken Lolly!» utropade Elin glad. »Välkommen åter! Det är lång tid fröken varit borta».

»Ja, lång och sorglig har den varit för oss båda. Stackars Elin, jag har hört, att du genomgått mycket under de år, jag varit borta i främmande länder med min moder, som der sökte återvinna helsa och krafter och blott fann en graf»,

»Såg hon intet annat än grafven för sig?» frågade Elin deltagande.

»Ack jo, hon dog lycklig, troende; men låtom oss tala om dig», sade Lolly upprörd; »jag längtar att få höra, huru du haft det. Huru länge har du varit enka?»

»Det blifver två år till hösten».

»Således ett år efter min bortresa».

»Ja, det var vid lag ett år efter den söndagen, som fröken tog afsked af mig på kyrkbacken, och talade om, att fröken skulle resa ända till Egypten. Han hade hostat hela sommaren, och stark var han aldrig. Han orkade just ingenting göra de sista åren, utan satt helst och tittade uppåt himmelen, och när det var varmt och vackert i vädret, då brukade han ligga här utanför och fundera, eller också kunde han jollra och leka med barnen.

»Men hvad lefde ni af, då han ej kunde arbeta? Dina föräldrar ville ju ej hjelpa dig?»

»Det fick gå som det kunde. Jag var väl frisk för det mesta, men efter sen flickan vardt född, då höll jag allt på att dö, och då var det illa med Gustaf. Stackare hvad det var synd om honom! Men så kom jag upp igen, och då var det att arbeta».

»Fick du ej heller då någon hjelp af dina föräldrar?»

»Åhjo, mor kom till mig två gånger med gröt, och en tunna potatis fingo vi, och dessutom gaf far oss tio kronor i penningar; men det värsta var att de ej förstodo sig på Gustaf. De sade, att han var bara lat, och det ville de att jag skulle tycka, och att jag »skulle rycka upp honom». Ja, alla grälade

de på Gustaf och förmanade honom till arbete; men ingen fick mig att säga ett hårdt ord åt honom eller om honom. Hade jag det kunnat, då tror jag mor tagit oss allihop till sig».

»Förstod han, hur mycket du led för hans skull?»

»Inte var det för hans skull jag slet ondt; hans sjukdom var en börda, som Herren hade lagt på oss, och det var för mina synders skull; det var mitt stolta, stela sinne, som inte kunde böjas med mindre. Han hade nog inte behöft en så hård aga».

»Var han vänlig och kärleksfull emot dig?»

Elin svarade ej strax, och en svag rodnad förrådde, att hon ej med godt samvete kunde besvara frågan med ett obetingadt ja. »En vet fälle hur det är med den som är sjuk», sade hon urskuldande, »det är ej godt att vara blid alla gånger, och det var en så konstig längtan och oro hos honom. Han talade så underligt ibland om hvad han hörde och såg, och sa', att det lockade honom långt bort. Han ville följa med flyttfoglarne, tyckte han, och se annat än det vanliga, ett och det samma hvar dag, och då vardt han ängslig och sa', att han var trött vid alltihop, och då lade han sig i sänga' och grät till dess han somnade».

»Försökte du ej att lugna honom med Guds ord?»

»Jo, när jag sjelf började hitta vägen dit; men det dröjde länge, innan jag kom så långt. Jag hade gått vilse, men på den villovägen fick Herren fatt i mig och drog mig till sig. Det var så, att det kom en baptistpredikant till socken, och mycket folk sprang efter honom, för att höra den nya läran. Gustaf, han fick en tåcken ifver i sig att få vara med om någonting nytt, och för att göra honom till viljes, så följde jag med; men det dröjde inte länge innan jag vardt den ifrigaste, Gustaf tröttnade snart. Jag kom in i så mycken oro och så många funderingar, så jag vet inte, hur det hade gått med mig, om jag inte i mitt stora bekymmer hade kommit mig för med att gå till prosten, och han hjelpte mig att komma fram till den ende hjelparen: Ja, jag kan inte utlägga det,

som det var, och inte vet jag, om jag skulle vilja göra det en gång. Jag tänker fröken förstår nog hur jag menar».

Lolly nickade ett tyst svar. Elin började åter att sy.

»Du får ej sluta din berättelse ännu,» sade Lolly. »Fann äfven Gustaf fridens väg?»

»Ja, det är jag viss om,» sade Elin allvarligt, »fastän han var olik mig i det som i så mycket annat, och jag har gjort mig stort bekymmer för hans salighetsak; men det var väl ej så mycket ondt att öfvervinna hos honom, som hos mig, och derföre kunde det förefalla, som om uppståndelsens kraft inte hade arbetat så inom honom, som en annan kan känna sig behöfva. Nog visste han att han behöfde nåd. Jag tänker det är väl ej Herrens mening att vi ska' vara lika allihop, efter Han inte än har skapat två som är likadana. När jag stod bredvid Gustafs kista och locket sattes på, då kunde jag väl inte instämma med de andra i psalmsången; men inne i hjertat fick jag med detsamma en fast förvissning om, att han var frälst, och då hade sorgen inte längre någon makt med mig. Det kan låta underligt, men hans begrafningsdag vardt för mig en fröjdedag, som jag ofta tänker tillbaka på med lof och tacksägelse. Jag hade alltid förr tyckt att kyrkoklockorna hade en tungsam och sorglig klang; men den dagen sjöngo de en segersång. Det var Allhelgonadagen, kallt och blankt var det i vädret, och rim låg det på backen. Jag ser kyrkan och kyrkogården, när jag vill, så som de sågo ut den dagen, och prosten, der han stod vid grafven så frimodig och mild, och talade lifsens ord. Visst var det tomt och mörkt att komma till stugan den aftonen; men barnen sträckte armarne mot mig, och både far och mor voro vänliga mot mig, hvar och en på sitt vis, så att jag kände, jag hade mycket qvar att tacka Gud för, fastän den käraste vännen hade gått hemåt före mig.»

»Du har väl ett godt stöd i dina föräldrar nu, då föremålet för deras ovilja är borta?»

»Nog skulle föräldrarne vilja hjelpa mig till bättre välmåga, men Håkan har blifvit dem en tuktomästare. Det är

han och hans rika hustru, som styra på Granhult nu, och jag är rädd, det går baklänges med stora steg. Det är tungsamt för de gamla, men jag förstår, Herren får väl inte rum i deras hjertan, förr än afgudarne blifvit liksom bortsopade. För min del reder jag mig nog, om det än ibland kan vara smått om smulorna. Men nu har jag talat så vidt och bredt om mig och mitt. Hur står det till med fröken sjelf nu för tiden?»

»Tack, jag har intet att klaga öfver, och ändå vet du, Elin, behöfver jag komma till dig för att lära mig vara glad och tacksam.»

Elin såg upp och log. »Det är underliga ord för mig att höra af fröken,» sade hon, »när jag tänker på, huru det var i förra tider, då var det alltid fröken, som jublade och sjöng, som en lärka i solskenet, och jag suckade och ängslades.»

»Ja, ser du, Elin, qvittra i solskenet, det kunde jag; men nu, då jag fått känna, att det »blåser kallt,» som du en gång sade, då går det klent för mig att höja lofsången. Sedan min moders död känner jag mig så ensam och onyttig.» Hon suckade.

»Åhja! sörja har sin tid,» sade Elin och såg på Lollys djupa sorgdrägt, »och det är väl inte syndigt att känna tomrummet, som blir i hjertat, när Herren rycker bort det Han sjelf planterat dit; men får Han bara ställa med oss, som Han vill, då torkar Han allt bort tårarna och vi bli just som litet klarsyntare.»

»Huru menar du?»

»Jo, nog står det, att de stodo fåfänga på torget, men aldrig kan jag tro, att någon som kom in i vingården blef utan arbete, och fröken får nog syn på sitt, om det än inte är i ordning att taga uti så strax. Men det förstås, inte vill jag byta,» sade Elin och strök bort det hvitstripiga håret, som hängde ned öfver ögonen på Ollegossen, der han stod bredvid modern med fingrarna i munnen och nyfiket tittade på den främmande.

»Inte jag heller,» sade Lolly med ett godt leende och klappade den lilles solbrända kind; »din trosfrimodighet kan väl

fresta mig till afund; men inbilla dig inte att jag afundas dig dina barn och din fattigdom.»

»Nej, nej! jag förstår, det ser väl inte så roligt ut att sitta i en liten stuga med tre fattiga ungar; men jag har aldrig haft det så godt som nu; för se, det är så som fröken sa' den der gången, att det skulle bli med oron: jag har kommit förbi Forssnäsfallet i mitt lif. Visst kan det brusa till ännu ibland; en har så många slags stenar en ska' öfver; men det har inte makt att skrämma mig.»

Hon hade släppt arbetet och stödde hufvudet mot de hopknäppta händerna och försjönk i tankar, men ett fast evighetshopp framlyste i den lugna, klara blicken.

VALLGOSSEN.

Vallgossen.

Öfver Libergsheden kastade sommarsolen sina varma strålar, ljungen blommade och de små tallarne fröjdade sig i solskenet. Det var en mager, ödslig natur, och dock försmådde ej trasten att låta höra sina klara toner, elier bäcken att sorlande hoppa fram öfver kiselstenarna och uppfriska de mossbeklädda tufvorna, som stält sig i hans väg. Dessa ljud voro ej de enda som störde tystnaden, en metallisk klang blandade också sina toner med trastens sång, bäckens sorl och insekternas surrande; det var klangen af en liten anspråkslös klocka, buren af ett svart får, som i sällskap med några hvita anförvandter betade bland ljungen, och hvilka här uppträdde såsom den menskliga odlingens enda synliga representanter.

Länge fick dock ej den spridda fårskocken njuta denna omedvetna ära; ty från sitt gömställe bakom en stor sten, der han tagit sin middagshvila, reste sig en liten solbränd vallgosse och kastade en herskareblick öfver sina fyrbenta undersåter.

»En, två, tre, fyra,» räknade han, »ja, der äro de allesamman, fastän solen skenat i väg långa biten sedan jag somnade.» Och han sträckte ännu en gång på sig och gäspade rätt grundligt; dock ej för att åter öfverlemna sig åt sömnen, utan för att befria sig från dess herravälde. De lifliga ögonen voro fullt vakna och af hvila tycktes de spänsliga lemmarna hafva fått nog.

Han såg sig om åt alla sidor, liksom hoppades han att finna ett afbrott i den enformiga omgifningen; men allt var sig likt, såsom då han lagt sig till hvila, blott solen och tiden

hade gått framåt. Något måste han taga sig till, den lilla enslingen, och så hoppade han upp på den stora stenen, jemkade sig tillrätta på det hårda sätet och började sjunga en

visa, helt olik trastens sång. Han hade lärt den af en främling, en vinterqväll inne i den qvafva stugan, då de lättsinniga orden uppväckt mycken munterhet; men här, under Guds fria himmel, i den stilla, allvarliga naturen, klingade den så underlig

och främmande, att den lilla sångaren ovilkorligt tystnade, utan att sjelf rätt veta hvarför. Kanske blygdes han omedvetet för sina kamrater, skogens barn, de små tallarna hvilka stodo omkring honom, lefvande ett inre lif, som allt mer och mer skulle höja dem öfver jorden och gifva dem kraft att brottas med stormen. Säkert är att han hastigt åter gled ned från sin upphöjda plats, drog fram ur matsäckspåsen en gammal katekes och började med aktningsvärd ifver fördjupa sig i lagens många svårlärda: »Du skall icke.»

Men det var ej meningen att menniskobarnet skulle få växa lika ostördt och stilla som skogsbarnen. På den dammiga landsvägen, som kröker sig fram öfver Libergsheden, nalkades en mörk gestalt. Det var en man, som ännu ej torde hafva uppnått lifvets middagshöjd hvad årens mängd angingo; men de tärda dragen, den på en gång oroliga och slappa blicken talade om ett förspildt lif, en för tidig afton efter en stormig dag.

»Du skall icke stjäla,» upprepade gossen med ljudelig stämma, då vandringsmannen plötsligt stod framför honom och med sin käpp slog boken ur hans hand, så att den flög långt bort i buskarna.

»Tyst med de der gamla historierna!» utropade mannen otåligt; »på landsvägen kan man väl åtminstone få vara i fred. Låt mig se hvad du har i din påse,» tillade han befallande.

»Bara litet aftonvard,» sade gossen och lade skyddande armen öfver sitt lilla matförråd.

»Ja, annat väntade jag väl inte att få, ditt nöt! Tag hit! Jag är hungrig.»

Det lönade ej att göra motstånd och med en suck tog gossen fram sin hårda brödbit och magra ostskifva.

»Inte mycket att bjuda på,» sade mannen föraktligt, »men får gå, får gå! Den visan har jag lärt mig väl förstå,» gnolade han.

Gossen hade med en blandning af nyfikenhet och rädsla betraktat den objudne gästen; men vid ljudet af sången tycktes ett ljus uppgå för honom och han utropade: »Nu vet jag! Det var herrn som» — —

Men nu tycktes det vara mannens tur att blifva rädd, han ryckte till och stirrade så förfärad på gossen, att denne glömde att fortsätta och häpen såg på honom tillbaka.

»Hvad menar du?» hväste slutligen främlingen.

»Åhjo, det var herrn som var i Liberga i vintras och sjöng så roliga visor.»

»Ingenting annat! Skäms du inte, pojkbyting, att skrämma hederligt folk.

»Hederligt folk bruka inte vara så lättskrämda utaf sig,» svarade gossen modigt. Nu tyckte han sig hafva att göra med en gammal bekant.

»Inga näsvisheter, min vän,» sade främlingen med en högtidlig åtbörd och lutade sig, åter lugnad, beqvämt tillbaka mot ljungen, der han slagit sig ned i backsluttningen, »du skall veta att du har en stor man framför dig, om än en otacksam verld ej vetat att uppskatta mina mångsidiga talanger och endast lemnat mig qvar dessa lumpna trasor och en tiggarstaf.»

Dessa ord uttalades med teatralisk deklamation och en storartad åtbörd, men den utsträckta armen nådsjönk åter slappt och med vanlig stämma tillade han: »Ja, det der begriper du inte, men det är snillets lott att gå oförstådd genom lifvet.»

Härvid kunde gossen ej göra några invändningar, utan betraktade blott med nyfiken undran den talande.

»Hvad heter du, min unge vän?» frågade främlingen hastigt, liksom angelägen att ombyta samtalsämne.

»Johan.»

»Sså! Det var ett tråkigt, simpelt namn; kalla dig John, det låter strax litet gentilare. Hvar bor du, John?»

»I Liberga, der herrn låg i vintras.»

»Ja, jag förstår; den der bondgården vid landsvägen, der — ja, det kan vara detsamma, jag vet hvilken gård du menar. Är du son i huset der?»

»Nej då! Jag tjenar.»

»Som herde för den der väldiga fårahjorden?»

»Åhnej! Jag går allt vall med korna också, när de gå på skogen, men nu gå de i hagen, och då behöfves det inte.»

Den lille herden kastade tillbaka hufvudet i stolt medvetande af sin egen betydenhet, utan att se den lömska blick, hvarmed han betraktades.

»Är det rikt folk i Liberga?»

»Jo, det kan hända det! Matmor är ensam om hela gården.»

»Är den inte fetare än den här sandåsen, så är det icke mycket att stå efter!»

»Jo då! Husbon hade knapt kommit i jorden, förrän friarne började komma.»

»Har hon länge varit enka?» frågade främlingen och lade mössan öfver ansigtet, för att skydda sig mot myggorna, som började blifva närgångna.

»Åhnej! Husbon lefde ju när herrn var i Liberga i vintras.»

»Jaså, det kom jag inte ihåg, och inte angår det mig heller.»

»Men se, dog gjorde han strax efteråt,» fortsatte Johan, synbart road af att få berätta, »för det var på onsdagen som herrn var i Liberga, och torsdagen reste husbon in till staden, på torgdagen.»

»Hvad har jag med hans resa att göra?» frågade främlingen otåligt och sparkade till en sten, så att den rullade ned i bäcken; men den lille talaren lät ej störa sig: »Jo se, det var på den resan han dog. Det har varit mycket tal om det, skall herrn tro.»

»Om hvad?» Den frågande reste sig så häftigt, att mössan var nära att göra stenen sällskap ned i bäcken.

»Om husbons död, vet jag. Det hade väl aldrig gått rätt till, för se han låg död i kärran och pengarne voro borta.»

»Dem hade han väl supit upp i staden.»

»Det trodde somliga, men supig var han inte och då skulle väl plånboken hafva varit qvar. Och doktorn sa', att han hade dött af ett slag i hufvudet; men då sa' länsman, att det kunde han hafva slagit sig i kärran, när han somnade; men då sa' doktorn, att en inte slår sig i nacken, när en faller

framstupa. Och så talade de både hit och dit vid tinget, och så blef det tåcken det var.»

»Och nu tänker ingen mera på den saken, eller hur?» sade främlingen och satte åter på sig mössan.

»Vet jag hvad matmor gör?»

»Hon tänker väl på sina friare?»

»Det ser inte ut på det viset,» sade Johan med en hemlighetsfull skakning på hufvudet.

»Hvad skulle hon annars tänka på?» frågade främlingen hånfullt, »inte lär hon tala om för dig hvad hon tänker på?»

»Nej, hvad hon tänker på, det kan ingen bli slug på; konstigt är det, det tycka de som äro slugare än jag.» Johan såg nog att han väckt sin åhörares nyfikenhet. Skulle han nu genom en förbehållsam tystnad hämnas den förlorade aftonvarden eller ädelmodigt meddela hvad han visste? Han tvekade ett ögonblick, men ädelmodet — eller talträngdheten segrade, och utan att afvakta flera frågor fortsatte han.

»Det kunde väl ingen tro att matmor skulle sörja så der förfasligt öfver att blifva enka, för se, hon hade aldrig velat ha' husbon', gammal var han, och le' var han, och en gosse var det som hon tyckte om, sa' de. Men hon vardt så illa tvungen att gifta sig med honom lika väl, för se, far hennes tvang henne.»

»Nå, än gossen då, hvad sade han?»

»Åh, han är bara torparson, hvad skulle han säga? Han var väl ledsen, kan jag tro; men hvad hjelpte det? Nu kunde väl matmor gifta sig med honom, om hon ville, men hon ville inte se honom en gång. Hon har blifvit ända folkskygg s'en husbon dog. Se, det var på det viset, Maja skulle ut och mjölka på fredagsmorgon, och som hon läser upp dörren får hon se kärran och husbon', som ligger framstupa och inte rör sig ur fläcken. Det vardt ett väsen och spring så, uj då! Matmor var blek och skalf; men hon kunde både tänka och tala, och skickade bud efter Ollegubben i Viken, som är lite klok och förståsigpå, för se, hon ville veta sjuksdomsorsaken sa' hon. Gubben han kom, och fick både kaffe och bränvin,

och så skulle han in och se på husbon', och matmor följde med (jag stod i dörren och titta'). Han satte på sig glasögonen och grunnade både länge och väl. »Var det slaget?» fråga' matmor. 'Ja, nog var det slag', sa' han och tog af sig glasögonen, men ett slag af menniskohand; det är min tro.

Då skulle ni ha' sett matmor! Hon tog sig med begge händerna om hufvudet och vardt gråblek i syna, och innan en visste ordet af föll hon som en sten till golfvet. Och se'n den dagen har ingen sett henne hvarken gråta eller skratta. Hon går och tittar så' konstigt rakt framför sig, som om hennes tankar voro långt borta, och mager har hon blifvit, så att hon är inte lik sig på något vis.»

Hvad var det som förmådde främlingen att böja ned sitt hufvud och stödja pannan mot handen så att gossen ej kunde se hans bleknande anlete? Är det medlidande med den unga qvinnans sorg, som kommer den förhärdade syndaren att rysa? Nej, då han åter höjde sitt hufvud lurade i hans lömska blick en djefvulsk glädje.

»Och sedan den dagen har hon ej velat se sin förra fästman?» sade han hånskrattande.

»Nej, blid är hon ej mot någon, som hon tror kommer till Liberga i friartankar, men ingen är hon så qvick att vända ryggen åt som Henrik, stackare.»

»Det kan väl ingen undra på det, ty visst var det han som gaf gubben dråpslaget, och en mördare kan väl ingen gerna se, eller hur?» Ett hemsk löje ledsagade dessa ord.

Johan såg undrande på honom, synbart häpen öfver att höra denna misstanke uttalas, men strax färdig att bekämpa den.

»Skulle Henrik vara en mördare? Nej då! Det må matmor tro hvad hon vill, och käringarna tassla så mycket som helst, jag tror det inte, jag vill inte tro det!» utropade han så häftigt och eftertryckligt, att han ofrivilligt förrådde, att en misstanke smugit sig in äfven hos honom. »Han är en bra karl, han är en kristen,» tillade han tvekande; ty väl kände han ej mycket hvad det namnet innebar, men för hån ville han ej utsätsa det, så mycket hade han fått lära.

»Jaså, kanske en läsare? Bravo!» utropade främlingen med ett så lidelsefullt hat, att Johan förskräckt sprang upp och stirrade på honom, som om han trott sig se en uppenbarelse från afgrunden.

»Se så, sitt stilla pojke! Jag ämnar inte bita dig», sade främlingen och kufvade hastigt utbrottet af sin häftighet. »Jag skall sjunga lustiga visor för dig, och tala om muntra historier; din dugde inte, jag tycker inte om att höra sådana der saker, ser du, då blir jag just som litet vild; men låt mig bara skratta och vara glad, då är jag mild som ett lam».

Och Johan återtog sin plats, lyssnade till visorna och historierna, dock riktigt glad blef han ej. Det var en underlig kamrat han fått, tyckte han.

De små tallarne på Libergsheden började kasta långa skuggor öfver ljungen, solen sjönk ned bakom skogen och den varma sommardagen nalkades sitt slut.

»Tack för godt sällskap! Nu får jag lof att gå hemåt», sade Johan och reste sig upp.

»Jaså, otacksamme yngling, ämnar du öfvergifva mig och lemna mig ensam med nattens skuggor och månens bleka strålar? Nej så lätt brytes ej vårt vänskapsband, du måste följa mig genom skogen, till en civiliserad mensklighet, der jag kan finna herberge och få tillfredställa den hunger och törst som plågar mig».

»Herrn kan ju följa med till Liberga», svarade Johan, som väl hade svårt att fatta den högtrafvande stilen i främlingens sätt att uttrycka sig, men, tack vare den förlorade aftonvarden, fullt uppskattade vigten af de enkla orden hunger och törst.

»Nej, dit hän står ej min väg. Jag har här på orten lyckats vinna vissa upplysningar, som för mig voro af stort intresse, och jag skyndar nu att återvända till hufvudstaden och måste undvika alla onödiga uppehåll på vägen».

»Men herrn talade ju nyss om att söka nattherberge och mat», anmärkte Johan, »och det finnes i Lisberga».

Denna inbjudning besvarades endast med en högdragen axelryckning, hvilken illa passade tillsammans med den trasiga rocken.

»Jag har sagt min tanke, unge vän, att jag ämnar fortsätta min vandring och att du skall göra mig sällskap». Han pekade med sin käpp bort mot landsvägen, i motsatt rigtning af den gångstig Johan ämnade följa, för att återvända hem.

»Jag kan inte, fårena skola hemåt».

»Bort med detta lumpna 'jag kan inte', och dessa usla fördomar om pligter och band för ett fritt väsende. Du kan följa mig, och du *skall*» röt han till med dundrande stämma. och för att gifva ännu mera eftertryck åt sina ord fattade han Johans arm och skakade honom så grundligt, att den stackars gossen var nära att mista andan och halfgråtande ropade: »Hvad skall jag göra?»

»Du skall vara fri! Slaf, kasta dina bojor och följ mig».

»Men jag är så hungrig», snyftade Johan, som kände sig mera öfverväldigad än öfvertygad af denna svassande frihetspredikan.

»Åh, inga småaktiga skrupler! 'Gå, Cheruben dit äran kallar dig'. Jag tycker ej om att vara ensam i skogen, då månen sitter så der blek och pussig och tittar efter mig, mellan trätopparna. Han har en ful vana att, att liksom vilja säga åt mig: 'kommer du ihåg?' Och så skymtar det så otrefligt mellan trädstammarna, man vet icke hvad man kan få se. Nå inte behöfver du gapa på mig för det?» tillade han otåligt, då Johan aftorkade sina tårar och förvånad såg på honom. »Till dina vänner och själafränder, fåren, kan du återkomma i morgon, om du så behagar».

Med en suck slängde den lille herden den tomma matsäckspåsen öfver axeln och följde sin stränge befriare.

Om Johan än temligen motvilligt började vandringen, väcktes dock snart hos honom ungdomens vikingasinne, hvilket med glädje helsar hvarje afvikelse från det lugna hvardagslifvet såsom ett välkommet äfventyr, ett närmande till det efterläng-

tade, okända fjerran, der hoppets och fantasiens skatter gömmas. Och ehuru omildt friheten blifvit honom påtvingad, hade dock äfven för honom detta ord en lockande stämma, som narrade honom att modigt trafva framåt och lemna pligten vind för våg.

Snart låg heden bakom dem, höga granar och furor reste sig på båda sidor om vägen. Skogen stod mörk och tyst i den stilla sommarnatten; men den ro, som hvilade öfver naturen, tycktes hos främlingen blott väcka oro. Hans muntra visor hade tystnat och han såg sig omkring med så skygga blickar, att Johan vardt ängslig och häpen frågade.

»Hvad tittar herrn efter?»

»Jag? Ah, jag ser mig om efter nattherberge», sade den tilltalade och försökte att se stadigt framför sig. »Tror du kanske att jag är rädd för något?»

»Inte såg det olikt ut», svarade Johan uppriktigt. Han kände sitt eget mod sjunka med oroande hastighet. »Jag skall säga herrn att de går mycket tal om den här skogen», tillade han och drog sig närmare sin följeslagare.

»Hvad säger du? Hvad för slags tal?»

»Jo, di talar om både mord och annat» — —

»Mord? Hvem har sagt —?»

»Käre, söte herre, blif inte så rädd! Herrn skälfver ju som ett asplöf».

Johan kände sjelf en stor benägenhet att hacka tänderna af förskräckelse, han visste ej hvarför.

»Tala, jag befaller dig!»

»Hvad skall jag säga?»

»Tala om hvad du vet om det der mordet».

»Det är inte mycket det; men annars så var det som så, att min moster hade en faster, och den faster talade om för moster, att för hundra år sedan så» — —

»Ditt nöt! Hvad bryr jag mig om hvad som hände för hundra år sedan», sade främlingen och drog en djup suck af lättnad. Han fortfor dock att darra så häftigt, att han måste

sätta sig ned på en sten vid vägkanten, för att hvila och hemta krafter.

»Vet herrn kanske någonting som har händt senare?» frågade Johan, som kände sig stött öfver att så hastigt blifva afbruten i sin berättelse.

»Kanske och kanske inte», svarade främlingen långsamt och liksom drömmande, under det att han med stel blick stirrade på en krökning af vägen, som var klart upplyst af månens sken, »kanske hände det en gång, en kall månskensnatt, att en frusen stackare vandrade fram på en väg och mörka tankar följde honom, tankar på hvad som varit och än mörkare tankar på det som var, på det lif han lefde i brist och nöd, och han brann af hunger och törst efter guld, för att åter kunna lefva och njuta».

Han tystnade och andades tungt under det att hans stirrande blick antog ett allt dystrare och hemskare uttryck, men liksom tvingad af en oemotståndlig makt började han åter tala:

»Då fick han se en — — hu!» Ett vildt ångestskri afbröt den påbörjade meningen, han reste sig upp, men föll i det samma sanslös ned.

»Hjelp! Hjelp!» ropade Johan af alla krafter; ty vid krökningen af den månbelysta vägen syntes i detta ögonblick en häst och en kärra, och i denne en man, som vid ljudet af det hemska ångestropet hastigt påskyndade hästens tröga lunk och snart befann sig bredvid den förfärade gossen.

»Hvad står på?» frågade hastigt den snart anlände, i det han hoppade ned ur kärran och fattade Johan i armen.

»Är det du, Henrik?»

»Ja visst! Men hvad gör du här, Johan? Har det händt din matmor någon olycka?» frågade han ifrigt.

»Nej då! Det är den der», sade Johan och pekade på främlingen, som ännu låg orörlig på marken, »han dog visst, tror jag».

Henrik, som först nu blef varse den olycklige, böjde sig ned öfver honom och lyssnade.

»Nej, nog lefver han, men hjelp behöfver den stackarn och här finnes ju inte en tår vatten en gång. Håll du i hästen, Johan, så skall jag försöka få upp honom i kärran och taga honom med mig hem till mor».

Johan lydde och utan synnerlig ansträngning lyckades Henrik att på sina starka armar upplyfta den afsvimmade, som vid denna rörelse med en rosslande suck vaknade till lif, om ej genast till sans och medvetande; ty då han åter långsamt öppnade ögonen såg han sig omkring med en förvirrad, orolig blick och mumlade:

»Hvar är han!»

»Här är jag», svarade Johan, som ansåg frågan gälla sin person.

»Nej, jag menar den döde, spöket — som kom just liksom förra gången då» — han tystnade och skakades af en häftig darrning.

»Se så, var lugn», sade Henrik, vänligt uppmuntrande, »det finnes inte några spöken här, men ni är sjuk och behöfver hvila, kom och följ mig till min stuga; den är ej långt borta, och der skall min mor se om er, det kan ni lita på».

Med slö likgiltighet lyssnade främlingen till det vänliga anbudet, hans tankar tycktes vara långt borta, dock gjorde han intet motstånd då Henrik hjelpte honom upp i åkdonet.

»Se så, Johan, gif mig nu tömmarna», sade Henrik, då han åter intagit sin plats i kärran. »Men pojke, hvad är du på för vägar?» tillade han förvånad, då han först nu kom att tänka på det oväntade uti att se vallgossen i sådant sällskap och vid en så sen timma stryka omkring på landsvägen.

»Har du blifvit bortskörd från Liberga?»

»Nej, det har jag väl inte gjort», svarade Johan förlägen, då han nu började känna det tvetydiga i sin ställning; »men det var så att — — att —»

Längre kunde han ej komma i sin förklaring.

»Nå, huru var det?»

»Det får han der svara för», sade Johan raskt. Nu tyckte han sig hafva funnit en lycklig utväg att slippa från ansvaret

för sitt handlingssätt; men »han» satt stum och tycktes ej fästa någon uppmärksamhet vid hvad som sades.

»Jaså, jag förstår, han lockade dig och du följde. Stackars barn, var du så snart färdig att lyssna till frestarens röst?» sade Henrik mera sorgset än strängt, ehuru med en viss tung högtidlighet. »Sätt dig upp här, så skall du få åka med till Libergavägen».

En sträng förebråelse skulle måhända hos Johan hafva framkallat ett nytt försök till undanflykter, men det allvarliga medlidandet fann honom försvarslös, tyst och flat intog han den erbjudna platsen.

En uppmuntrande klatsch, med piskan satte åter hästen i rörelse, men han tycktes ej af naturen vara fallen att förhasta sig, och den betydligt ökade tyngd han nu fått att draga lifvade ej hans mod. Det var derför i sakta mak Johan färdades tillbaka samma väg har nyss vandrat fram, upptagen af sväfvande förhoppningar om glada äfventyr, och natten var långt framskriden då de på heden uppnådde den plats som var utgångspunkten för vår berättelse och derifrån en gångstig utgjorde den kortaste vägen för Johan att återvända till Liberga.

»God natt, Johan!» sade Henrik och höll stilla hästen. »Herren vare med dig på alla dina vägar».

Det låg ett hjertligt allvar i Henriks röst, som gjorde ett djupare intryck på Johan än de ord han yttrade.

»Tack, Henrik! Jag tror 'et inte, det är lögn», snyftade Johan, fullföljande sin egen tankegång.

»Hvad menar du, pojke?» frågade Henrik studsande öfver hvad han uppfattade såsom en djerf otrosförklaring. »Säger du att du inte tror på Gud?»

»Åh nej! Åh nej! Det var det som han, karlen der sa', 'att det var du som'» — men Johan saknade mod att uttala den hemska anklagelsen och hastigt vändande ryggen åt Henrik började han af alla krafter springa in bland buskarna, på den välbekanta gångstigen.

En ofrivillig darrning genomilade främlingen vid Johans ord; men trots den förslappning som tycktes hafva bemäktigat

sig honom efter den häftiga sinnesrörelsen, sökte han dock under konstlad förvåning dölja sin förvirring och skyndade att förekomma Henrik genom att till honom vända frågan:

»Hvad menade pojken?»

»Han sa' att ni talat illa om mig, tyckte jag», sade Henrik och betraktade med undran främlingens bleka, pussiga ansigte, som i detta ögonblick klart upplystes af månens sken, och der han förgäfves sökte återfinna kända drag. »Jag tycker ni skulle känna mig lika litet som jag eder».

»Ja visst! Hur skulle jag kunnat tala illa om den jag aldrig sett?»

Henrik var hvarken misstänksam eller snabbtänkt, och om än ej hans reskamrat ingaf honom något synnerligt förtroende, brydde han sig ej om att vidare grubbla öfver de gåtfulla orden, utan försjönk åter i den drömmande, allvarliga tystnad, som bäst öfverenstämde med hans eget lynne och den honom omgifvande naturen.

Om Johan än snabbt försvunnit bland buskarna, han hade dock ej så brådtom att fortsätta sin väg, och, ehuru obemärkt af de båda åkande, tittade hans lifliga ögon fram bakom en tallbuske och hans spejande öron lyssnade nyfiket efter om hans ord skulle framkalla en förklaring, som kunde gifva hans vän Henrik anledning att kraftigt tillbakavisa den nedriga beskyllningen.

Att denna förhoppning vardt sviken hafva vi sett, men alldeles förgäfves hade han dock ej intagit sin spionerande ställning; ty i det samma Henrik åter med piskan uppmanade sin tröge gångare att afbryta den korta hvilan, såg Johan huru främlingen försigtigt stack handen i sin rockficka och drog fram ett mörkt föremål, hvilket han hastigt och obemärkt kastade ned i det djupa diket bredvid vägen. Då Johan sett de åkande aflägsna sig, var han ej sen att krypa fram från sitt gömställe och hoppa ned i diket der han började oförskräckt trefva omkring med händerna i vattnet, för att få reda på hvad det var som mannen så hemlighetsfullt ville befria sig ifrån. Det tycktes dock ej som om hans bemödanden skulle krönas

med framgång, ty några småstenar var allt hvad han lyckades upphemta från botten af diket, och både våt och flat började han åter krypa upp på det torra, för att med otillfredställd nyfikenhet fortsätta sin vandring, då hans utsträckta hand plötsligt vidrörde det sökta.

Med ett glädjerop grep han den funna skatten och svingade sig hastigt upp på landsvägen, för att vid månens ljus undersöka sitt fynd, och huru förvånad och häpen blef han ej då han fann, att han i sin hand höll en gammal, sliten plånbok. Egarens torftiga utseende var väl ej egnadt att väcka stora förhoppningar om att den skulle innehålla betydliga kapitaler, men Johan hade ej hunnit samla mycken verldserfarenhet, och för hans barnsliga fantasi framkallade åsynen af den tunna plånboken rikedomens glänsande hägring, så som han kunde uppfatta den.

Hvem skulle väl kunna teckna alla de mångskiftande tankar, som i detta ögonblick korsade hvarandra i den fattige gossens själ? Han skulle blifva rik, köpa sig nya kläder, stöflar och galoscher, kringlor och hvetebullar i dussinvis, och silfverklocka, och häst, och — —; men ett sakta prassel kom honom att förskräckt spritta till. Det vår några spillror af den bortkastade katekesen som föll ned mellan grenarna af tallbusken bakom hvilken han nyss stått gömd och med sitt »du skall icke stjäla» plötsligt hejdade honom och höll tillbaka hans hand då han ville öppna plånboken.

Skulle han kasta bort plånboken? — Nej, det kunde han ej, han stoppade hastigt ned den i sin tomma påse och började springa, nu utan att stanna förr än han kom fram till Liberga, der allt tycktes försänkt i nattlig ro.

Johan hade under sin brådskande hemfärd dock haft tid att undra på huru hans mottagande skulle blifva och gjort sig mindre behagliga föreställningar om följderna af sin trolöshet att öfvergifva fåren. Hvad skulle matmor säga? Och Maja? Och värst af allt, hvad skulle gamle Peter säga, han som var så rädd om »krittera»?

Den lille förbrytaren smög sig försigtigt in på gården och såg sig lyssnande om åt alla sidor, men öfverallt var tyst och mörkt. Hvad än hans dom skulle blifva skulle den ej komma att drabba honom nu. I stället att lugnas af denna tanke, kände Johan sig blott ännu mera beklämd. Nattens stumma allvar hade en långt mer imponerande stämma än gamle Peters brummande missnöje, om än detta skulle öfvergå till handgripligheter.

Helt modsluten smög han sig in i ladugården, för att se efter om fåren hittat hem honom förutan, och, då han fann att detta lyckligtvis var förhållandet uppsökte han åt sig en sofplats på höskullen, der han en stund, hungrig och ledsen, oroligt kastade sig af och an; men snart måste både hunger och oro vika för den lyckliga, sunda barnasömnen, och han sof till dess solen åter strålande höjde sig på den rena sommarhimmelen.

Men det var hvarken fogelqvitter eller morgonvindens flägt som väckte den lille slumraren, utan ett par bastante qvinnohänder, som temligen oblidt ruskade honom, och Majas föga melodiska stämma, som ljöd i hans öra:

»Ha' en nån'sin skulle sett, här ligger pojkkraken! Jo, du skulle ha' du, som inte ser efter hva' du ska'. Fick inte Peter ut och leta efter både dig och kräken halfva natten. Hva' ha' du haft för dig, du ditt åhälle?»

Johan hade hastigt kommit upp och gnuggat sömnen ur ögonen, men med nattens skuggor tycktes också hans ångerfulla känslor hafva försvunnit, åtminstone hade han ingen lust att bikta dem för Maja; ty på hennes förebrående fråga svarade han blott gäckande: »Ja, tänk om du det fick veta, Maja!»

»Skäms du inte, pojke! Jag skall lära dig!»

Men den undervisningen måste uppskjutas till en annan gång; ty med en snabb rörelse hade Johan ryckt till sig sin påse och sprungit förbi henne ut på gården, der dock ett nytt förhör väntade honom, hvilket det ej var så lätt att komma ifrån. Det var matmodern sjelf som här kom honom till mötes och helt lugnt frågade:

»Hvar har du varit Johan?»

Det låg en kall värdighet utbredd öfver den unga enkans väsende, för hvilken hennes omgifning ovilkorligt böjde sig, utan att fatta hvarifrån den kommit; ty under sitt korta äktenskap hade hon varit en darrande slaf och som flicka hade hennes friska glädtighet verkat likt ett värmande solsken på både gamla och unga. Hvilka härjande stormar som verkat denna förändring, derom hviskade väl en och annan sin mening, men ingen vågade högt uttala den, och för ingen yppade hon sitt hjertas qval. Hon stod ensam, sorgligt, ödsligt ensam med sin smärta.

Johan knäppte ihop sina händer och såg ut som om han skulle läsa upp en läxa han hade glömt.

»Hvar har du varit?» upprepade matmodern utan hetta. Det var hennes pligt att taga reda på förhållandet, men nyfiken var hon ej; denna känsla hystes deremot i ganska hög grad af Maja, som nu helt nitisk kom rusande från ladugården och ropade:

»Hvad säger han? Hvad har han gjort?»

»Tyst, Maja! Jag vill vara ensam med Johan», sade matmodern tillrättavisande, och för att undvika flera inblandningar i förhöret tog hon Johan i armen och förde honom med sig in i stugan.

»Nå Johan?»

»Jo, se det var så, att, ser matmor, det kom en vandringsman, den der samme som var här natten till torsdagen, som vare före fredagen, då husbon' dog. Han började att språka med mig, och frågade om både ett och annat, om hur det var när husbon' dog, och han sa'», — Johan höll på att berätta den framkastade misstanken om Henrik, men det var något i matmoderns blick som hejdade honom, — »han sa' mycket som var konstigt, och sjöng visor och täcke; men se, när det led till qvällen, och jag ville gå hemåt, då sa' han till så strängt, att jag skulle följa honom genom skogen. Jag bad att han i stället skulle komma hit, så skulle han nog bli' husbergerad till natten, men det hade han inte tid till, sa' han. Han hade

varit åt det här hållet för att höra reda på något, hvad det kunde vara, och nu skulle han vända om, sa' han. Jag grät och ville inte gå med, men det hjelpte inte. Och inte var det underligt att han ville ha' sällskap, för se, när vi kommo in i skogen, då vardt han så rädd, att han skalf, och när jag talade om mordet som hade skett der, då vardt han mest från vette.»

»Så konstigt.»

»Det blir väl konstigare än, ska' matmor få höra», svarade ohan triumferande, som med nöje såg att han lyckats väcka sin åhörarinnas intresse, »han vardt hvit i syna, som prestens söndagsnäsduk, och började på och skulle tala om, att han visste också någonting som hade händt; men ända med detsamma skrek han till, det mesta han orkade och damp i backen. Jag vardt så rädd, så att, så — —; men till all lycka kom Henrik på Åsen åkande, från stan kan jag tro, och han hjelpte mig att lyfta upp stackarn, som det allt var lif i ändå, fastän jag trodde att han dödde. Och när han kom på benen igen, så frågade han efter spöket. Vet jag hvad han hade sett.»

Johan tycktes vilja göra ett uppehåll i sin berättelse och tittade ut genom fönstret; men matmodern påskyndade honom med ett ifrigt: »Nå, hur' gick det senna?»

»Jo, Henrik tog honom i kärran, och mig med, och skulle ta' honom med sig hem, sa' han; för se, han såg så sjuk och eländig ut efter den der dåndimpen, så det kan matmor aldrig tro. Jag fick åka med till Libergavägen, der skildes jag vid dem; men se, då hände det också något som var konstigt, för se, ända i det samma Henrik smällde till med piskan och de skulle till att åka igen, drog den der andra fram någonting ur fickan, som han kastade i diket.»

»Kastade han det åt dig?»

»Nej då! Han trodde att jag var långt sin kos, fastän jag stog bakom en buske och titta'.»

»Hvad var det han kastade?»

»Jo, den här var det», sade Johan med högvigtig min och drog fram den gamla plånboken ur sin påse.

»Är det någonting i den?» frågade matmodern och utsträckte handen efter plånboken.

»Vet jag, jag har inte tittat efter.» Johan sträckte fram hufvudet för att riktigt kunna se när matmodern öppnade den hemlighetsfulla boken; den var tom och drog hon den hastigt undan hans nyfikna blickar och höll den fast tryckt mot sitt

bröst, som ville hon försvara den mot ett fientligt anfall. Ett halfqväft ångestrop banade sig väg öfver hennes bleka läppar, men med en våldsam ansträngning återvann hon sjelfbehersk-ning och sade med stadig röst:

»Johan, hvem kastade boken?»

»Han, karlen, den främmate.»

»Är du riktigt säker på att det inte var Henrik?»

»Henrik? Nej, det är då så säkert att det inte var han, som att det inte var jag.»

Plånboken föll ur den unga qvinnans händer, ett klart ljus tycktes blixtra fram ur hennes djupblå ögon; men nästa

ögonblick fylldes de af tårar och häftigt gråtande slöt hon gossen i sin famn. Det dröjde länge innan hon förmådde yttra ett ord och Johan stod häpen och undrade vid åsynen af denna våldsamma sinnesrörelse. Nog tyckte han att han burit sig illa åt, som gått bort från fåren, men att han skulle vålla matmor en sådan sorg, det hade han ej kunnat tro, och det måtte väl vara öfver honom hon grät, då hon höll honom så fast sluten i sina armar att han knappt kunde andas. Han vardt helt ängslig och undrade hvad straff han skulle få. Men det väntade honom en ny öfverraskning.

»Tack, Johan, Gud välsigne dig!» snyftade matmodern och släppte honom ur den långa omfamningen.

»Hvad tackar matmor mig för?» stammade Johan förvirrad.

Hon torkade bort sina tårar och såg på honom med ett vänligt leende.

»Du har öppnat mina ögon och vältat en stor sten från mitt hjerta», sade hon, »dock nej, inte du», rättade hon sig hastigt, »Guds verk är det, men han gjorde det genom dig, det skall jag aldrig glömma, nej aldrig!» upprepade hon högtidligt.

»Du kan ej förstå mig, Johan. Ingen vet hvad jag burit på. Det finnes så många slags sorger här i verlden som stjernor på himmelen, men att misstro den man har kär, det är den bittraste af dem alla, och mitt hatfulla sinne förmörkade mitt förstånd, så att jag kunde tro — —», hon tystnade förskräckt öfver sin egen öppenhjertighet.

»Att Henrik», hviskade Johan.

»Tyst! Hvem har sagt dig det?»

»Jo, det sa' han, den främmande karlen.»

»Hvad sa' han?»

»Jo, han sa', att visst var det Henrik, sa' han, som —»

»Säg intet mera! Jag förstår. Men det är lögn, ingen vet det bättre än han, och straffet skall ej undgå honom.» Hennes blick lågade och hon blef dödsblek. »Ser du hvad som står der?» frågade hon och tog upp den nedfallna plånboken, der hon visade Johan en illa skrifven namnteckning.

»Nej! Jag kan inte läsa skrifvet.»

»Der står L. J. Larsson i Liberga. Vet du hvems namn det är?»

»Det är ju husbon's Lars Jonas Larsson.»

»Ja, det är hans namn och hans bok, och nu vet jag hvem som var hans mördare, och det skall blifva kunnigt inför verlden. Kom, Johan, du skall följa mig till länsman, du skall vittna om hvad du sett; men först få vi lof att skynda oss till Åsen, så att inte mördaren hinner komma undan. Spring ut och säg till Peter att han spänner hästen för kärran.»

Det låg en otålig brådska i hennes befallning och Johan skyndade att lyda; men under det att Peter, som ej blifvit invigd i hemlighet, muttrande öfver »qvinnfolks upptåger» i sakta mak »rustade sig till» att draga fram kärran, sprang Johan åter in till matmodern.

»Det skulle allt vara bra om jag kunde få en matsmula», sade han och tummade på sin mössa; »jag är just liksom litet tomsugen.»

»Stackare är du hungrig?» frågade hon förvånad. Det föreföll henne underligt att någon kunde tänka på sådant nu, då hon sjelf var så helt och hållet upptagen af mäktiga och stridande känslor; ty om än hennes hjerta klappade af fröjd och tacksamhet, att hafva blifvit befriad från en tryckande börda, påskyndades dock dess häftiga slag äfven af hämdlystnad, blygd och ånger.

»Jag har väl inte fått någon mat se'n i går middag, ty aftonvarden tog karlen ifrån mig», förklarade Johan.

»Var inte ledsen! Du skall strax få. Skynda dig bara!»

Och nu dukade hon fram så präktig frukost, att Johan kände aktning för sig sjelf, så hedrad hade han aldrig blifvit. Han skulle gerna hafva velat utveckla hela den långsamma högtidlighet, som han så många gånger med beundran iakttagit hos främmande, som blifvit »trakterade», men matmoderns ifver och hans egen hunger hindrade honom att lysa med det lefnads-

vett han på detta sätt inhemtat, och nödgade honom att utan pauser, eller nedläggande af knif och gaffel, fortsätta den angenäma sysselsättningen.

Matmodern hade redan tagit på sig sitt svarta hufvudkläde och sin söndagsschal och stod vid fönstret, der hon öfver den yfviga geraniumsbusken såg ut öfver gården, för att passa på när Peter blef färdig med att spänna för kärran, och då detta slutligen inträffade, ropade hon otåligt:

»Se så, Johan, nu!»

»Jaha, matmor, strax!» svarade Johan och torkade sig förnöjd om munnen, under det att han samtidigt knäppte ihop sina händer till en tankspridd bordsbön.

Det väckte ej ringa förvåning hos Peter och Maja, då de sågo Johan med en triumferande sidoblick på dessa sina stränga herrar hoppa upp i kärran och taga plats vid matmoderns sida.

»Hvart skall det bära utaf?» frågade Peter, men han fick intet svar. Johan gaf Grålle en klatsch med piskan, och matmodern ryckte på tömmarna, och så reste de utan att inlåta sig på några förklaringar.

Såsom vi hafva sett, hade Johans tankar under frukosten och vid afresan varit upptagna af så materiela och sjelfviska intressen, att han haft föga tid öfrig för att anställa betraktelser öfver den märkvärdiga upptäckt matmodern meddelat honom, men nu, då han i god ro kunde tänka på saken vardt han helt underlig till mods. Det var kusligt, tyckte han, att han skulle återse kamraten från i går, nu då han visste att det var en mördare, som han sjelf skulle vara med om att anklaga inför lagens handhafvare.

Han skulle gerna hafva velat inlåta sig i ett samtal, för att förkorta tiden och skingra sin ängslan, men han vågade ej; ty om än matmodern nyss fält glädjetårar, såg hon dock nu åter så blek och allvarsam ut, att han nog kunde förstå hon ej skulle tycka om att blifva störd. Det var derför under djup tystnad de framkommo till målet för resan, — den lilla torparstugan på andra sidan heden.

De hade varit ute i god tid; ty ännu glittrade daggen på de luftiga spindelväfvarne vid vägkanten och foglarne hade ej hunnit att sluta sina glada morgonhymner, då kärran stannade utanför dörren till Henriks stuga.

»Håll uti hästen!» sade matmodern och lemnade Johan tömmarne. Sjelf reste hon sig upp. I detsamma öppnades dörren och Henrik steg ut.

»Är det du, Anna?» sade han förvånad och räckte henne handen, för att hjelpa henne.

Hon tog emot den erbjudna hjelpen och äfven sedan hon kommit ned ur kärran höll hon qvar hans hand. Hon öppnade sina läppar för att tala, men det tycktes fattas henne ord, hon var stum.

»Hvad fattas dig?» frågade Henrik och såg på henne med sina mörka ögon, i hvars uttryck det låg ett djup af stilla vemod.

»Förlåtelse!» hviskade hon. »Kan du förlåta mig, Henrik?»

»Hvad menar du, Anna?»

»Att jag gjort dig orätt, att jag trott, Henrik är jag tvungen att säga dig det? Jag har trott att du var en mördare.»

Han vardt dödsblek, men visade intet tecken till öfverraskning.

»Jag har känt det,» sade han sorget.

»Och du har kunnat tiga?»

»Du ville ej höra mig, Anna! Huru många gånger har jag ej kommit i din väg och försökt att få tala med dig; men du vände dig bort, som om du varit rädd att se på mig.»

»Det är sant.»

»Men Anna! Huru kunde du tro mig om en sådan mörksens gerning?»

»Derföre att jag sjelf känt mörksens ande i mitt hjerta», sade hon rysande.

»Aldrig höjde jag min hand mot honom, du vet hvem jag menar, men det var stunder då jag hatade honom, då jag i min förtviflans ångest önskade att jag skulle få se honom död och kall. Jag visste att du förstod min nöd, du, den ende

i verlden som brydde sig om mig, och jag trodde att medlidandet med mig vardt dig till frestelse.»

»Nej! Många syndiga tankar hafva frestat mig men aldrig den. Det var en mörk tid för mig, den första då vi blifvit skilda åt, och jag såg hur du hade det, men det vardt för mig en »bedröfvelsens ugn» af rätta slaget. Jag lärde mig att söka hjelp der hjelp finnes, och sedan har jag kunnat bära både det och mera dertill.»

»Kan du förlåta mig?» upprepade Anna förkrossad, hon kände hvilken tung börda hennes orättvisa misstanke skulle hafva varit för honom att bära.

»Ja, det kan jag», sade han med fast tillförsigt och såg henne trofast in i ögonen. »Men säg mig nu på hvad sätt Gud har ändrat dina tankar om mig? Att Han en gång skulle göra det, var jag viss om.»

Denna fråga återförde hastigt den unga enkans tankar till den verklige mördaren och hon utropade ifrigt.

»Är han qvar?»

»Hvem menar du?»

»Han, uslingen som du tog med dig hem i natt.»

»Ja, hvad vill du honom?»

»Jag vill att han skall få straff för sina gerningar, och för hvad du och jag fått lida, ty han är den skyldige.»

»Har han erkänt det?»

»Nej, men här har jag beviset, den dödes plånbok, som Johan i natt såg honom kasta ifrån sig, sedan han nyss förut dristat sig att tala med gossen om att det var du, som —»

»Huru har det kunnat tillgå?»

»Han var i Liberga i vintras, just i de dagarna då husbon dog. Johan känner igen honom. Inför domstolen skall han bekänna huru det har tillgått.»

»Anna, glöm inte hvem det är som sagt: »Min är hämden, Jag skall vedergällat,» sade Henrik allvarligt.

»Tror du inte att det är Guds vilja, att han skall lida sitt straff och att din oskuld skall blifva uppenbarad? Om än

ingen öppet anklagat dig, så har dock du, lika väl som jag, sett huru det smyger tysta hviskningar omkring bland folket.»

»Guds vägar äro ej alltid våra vägar. Se sjelf, om du tror att det är inför verldslig domstol Herren ämnar kalla honom?»

Henrik öppnade dörren till stugan och visade på främlingen, som låg hopsjunken på en bädd bredvid spiseln.

»Är han död?» frågade enkan förfärad.

»Nej, men han är mycket sjuk. Mor har gått öfver till Olle i Viken för att bedja honom komma hit.»

Anna böjde sig ned öfver den sjuke och lyssnade till hans ojemna, hastiga andedrägt. Han var i hennes ögon ej längre den brottslige, han var den olycklige, hjelpbehöfvande.

»Han sofver», hviskade hon och jagade försigtigtigt bort flugorna, som surrade omkring hans ansigte, »har han gjort det länge?»

»Åhja! Han frös först, då han kom in, så att han skakade, men sedan mor hade värmt en dricksl̊an och gifvit honom, somnade han strax. Emellanåt spritter han till och jemrar sig och då mumlar han och pratar oredigt och konstigt.»

»Stackare!» mera kunde Anna ej säga, stora tårar fyllde hennes ögon.

Också Henrik var tyst.

Johan, som blifvit lemnad qvar i kärran för att hålla hästen och med spänd uppmärksamhet sökt följa samtalet, så länge det fördes utomhus, kände sig högst missbelåten att ej få vara med derinne, och då väntan började blifva hans unga blod alltför lång, fattade han ett raskt beslut, hoppade ned ur åkdonet, band hästen vid en gärdsgårdstör och öppnade dörren.

Han såg sig nyfiket omkring. Den sjuke låg fortfarande i feberslummer, Henrik stod vid fönstret och matmodern hade satt sig på en pall vid spiseln. Hon hade gråtit mycket, men blid såg hon ut. Säkert hade de talat riktiga allvarsord, tänkte Johan och kände sig litet förlägen att komma och störa; men då matmodern undrande vände sig mot honom, försökte han att se obesvärad ut, tog utaf sig mössan och höll den framför sig som en solfjäder, under det han sade:

»Jag skulle fråga, om vi skulle fara till länsman nu?»

»Tyst Johan!» svarade matmodern och såg oroligt bort på den sjuke, som dock ej tycktes höra frågan, »det är ej tid att tänka på det nu.» Hon reste sig dock upp och gick fram till Henrik.

»Tack, Henrik,» sade hon och räckte honom handen, »tack för alla sanningsord du låtit mig höra och tack för det du förlåter mig. Jag skall bjuda till att i stillhet förbida. Skulle stackarn komma till sans, så lagar du ju att han får tala med pastorn?»

»Ja, till pastorn går jag i alla fall, så snart mor kommer hem. Han är en god rådgifvare i bekymmer af alla slag.»

»Det tror jag, fastän jag för min del är litet rädd för honom.»

»Hvarför skall du det vara? Kommer du ej ihåg hvems tjenare han är?»

»Jo! Men jag har det inte som du, Henrik.» Hon suckade och vände sig hastigt ifrån honom och gick ut.

»Kom, Johan, skynda dig!» sade hon brådskande och tog plats i kärran, »vi få lof att gifva oss utaf hemåt.»

Henrik hade följdt efter henne ut; men han såg att hon ville undvika att fortsätta samtalet och han sade blott ett kort: »Farväl! Gud vare med dig!»

»Ska' vi hemåt, matmor?» frågade Johan snopen; ty om än tanken på mördaren och hvad dermed stod i sammanhang, hade varit till en viss grad uppskakande för honom, hade han dock under det att matmodern var inne i stugan äfven hunnit att sätta sig in uti hvilken vigtig person han sjelf var, och föreställt sig huru uppmärktsamt länsmannen skulle komma att lyssna till hans berättelse, och kanske till slut klappa honom på hufvudet och säga: »Du är en rask gosse, Johan, detta skall du ej hafva gjort för intet», och så skulle kanske länsmansfrun bjuda honom på kaffe, med både skorpor och sockerkringlor, och kanske skulle det komma att stå i tidningarna om honom, och kungen sjelf komma att läsa om tåcken riktig vallgosse de hade der borta på Liberga. Och alla dessa äre

lystna förhoppningar hotades nu med tillintetgörelse genom matmoderns beslut att vända om till hemmet, i stället för att fortsätta till länsmannen.

»Ja, det skola vi», sade matmodern, »och när vi komma hem till Liberga, då får du inte tala med någon, hvarken om det ena eller andra. Förstår du det, Johan?»

»Neej!» svarade Johan långdraget och såg förvånad på henne. Skulle han ej en gång få lysa inför Maja och Peter med sitt högre vetande?

»Förstår du inte att du skall tiga, när jag beder dig göra det?»

»Åhjo! Men hvarför får jag inte tala om det?»

»Henrik vill det inte, och han har rätt. Han säger att det bara skulle ställa till ondt, ifall det blef prat om, utan att kunna blifva utredt huru det hänger i hop, och att det vore okristligt att anklaga en menniska som inte kan svara. Vi få gifva oss ro att vänta och se hvad Gud vill göra. Kanske Han låter stackarn lefva och svara för sina gerningar.»

Att i ro vänta på huru händelserna skulle komma att utveckla sig, var ej i Johans smak; men då han fick tänka på saken fann han att äfven denna tvungna tystnad skulle gifva ökad vigt och betydenhet åt hans person, ty att både Maja och Peter voro nyfikna med besked, det var han viss om. Det skulle blifva ett frågande utan slut, det var säkert; men han skulle visa dem, att om de än krusade honom aldrig så mycket, ja, om än Maja bjöd honom på sockerkonfekt, som han visste hon hade gömt i sin kista sedan hon var inne i marknaden, så skulle de ändå inte få så mycket som ett ord af honom. Och i denna glada sjelftillit glömde han snart sina svikna förhoppningar.

* *
*

Väl var naturen bördigare omkring Liberga än ute på heden; men mera leende var dock ej anblicken af den ensligt liggande gården. De gamla mossbelupna frukträden, som på

tvänne sidor omgåfvo boningshuset tycktes afundsjukt vilja utestänga hvarje solstråle från de låga fönsterna och skymma utsigten öfver en liten täck dalgång; som sträckte sig der bakom och bildade den af Johan omtalade hagen. Men om trädgården skänkt skugga till öfverflöd, var bristen på träd för öfrigt så mycket större; ty åt de andra båda sidorna såg man blott gråa, temligen förfallna uthus, och der bortom åkrar, omgifna af höga gärdesgårdar, hvilka sträckte sig mot den mörka furuskogen, som begränsade synkretsen och tycktes afskilja Liberga från den öfriga verlden.

En åskådare, uttröttad af det bullrande, oroliga stadslifvet, skulle måhända i den lugna sommarqvällen, då den nedgående solens sista strålar glittrade på de små fönsterrutorna och röken stilla höjde sig ur den hvita skorstenen, här trott sig se en boning dit lidelsernas stormar ej hittat väg. Vår bekantskap med ställets egarinna har dock redan låtit oss finna, att detta ej var förhållandet; för henne hade lifvet, om det än skenbart framsmög tyst och enformigt, varit en qvalfull kamp. Väl var hon nu befriad från den förfärande tanken på Henriks brottslighet, hvilken under en lång tid varit hennes tyngsta börda, men på samma gång hon kände sig lycklig och tacksam öfver vissheten om att han var oskyldig, såg hon sin egen skuld gent emot både honom och mannen, i ett nytt ljus, och den bekännelse som låg i hennes ord: »Jag har det inte såsom du, Henrik», blef för hvarje dag klarare för henne sjelf.

Det var lördagsafton, arbetsveckan var slut. I köket stökade väl Maja ännu för att få helgdagslikt, men inne i kammaren der matmodern satt, var allt ordnadt och färdigt, och det nyskurade golfvet frikostigt beströdt med finhackadt, doftande enris.

Hon tycktes dock ej njuta af det lugn som omgaf henne; ty hon hade tagit bort ur fönstret den yfviga geramiebusken, för att bättre kunna se ut, och stödde pannan mot fönsterrutan med ett uttryck af orolig väntan i den spejande blicken. Det var Johan hon väntade på, sin lille förtrogne, som hon skickat

till Asen för att höra efter om någon förändring inträdt med den sjuke.

Hon hade hört, att Olle i Viken förklarat sjukdomen vara till döds; »det var förbi med hela urverket», hade han sagt, och hon ryste vid tanken på att den olycklige skulle gå döden och domen till mötes, utan att förut hafva bekänt och ångrat sin missgerning. Sjelf nedtyngdes hon allt för mycket af syndens börda för att ej känna medlidandets smärta; men i denna känsla insmög sig också en orolig fruktan att den mörka hemligheten aldrig inför menniskors ögon skulle blifva fullt klart; ty skulle väl vallgossens förklaring, att han sett främlingen bortkasta den mördades plånbok, vara tillräcklig att qväfva det smygande förtalet?

Plötsligt reste hon sig upp. Hon såg Johan komma, men ej ensam, Henrik följde honom, hvad kunde det betyda? Hon förde hastigt händerna öfver sitt bruna, glänsande hår och strök undan en ostyrig lock, som fallit ned på pannan. Visst skämdes hon öfver sig sjelf, att hon mitt i sina allvarliga tankar kunde blifva så glad öfver att se honom komma till Liberga, der han ej varit på lång tid; men glad vardt hon, det kunde hon ej hjelpa.

Hon ville dock ej gå ut och möta honom, utan gick bort till skåpet, som hon öppnade, och började der anställa en improviserad städning.

»Hvar är matmor?» hörde hon Johan fråga i köket.

»Inne i kammaren», svarade Maja vresigt, »hvar har du nu varit igen din dagdrifvare?»

Johan svarade ej, han var redan inne i kammaren och hade stängt dörren efter sig.

»Är det du, Johan?» sade matmodern och vände sig om med låtsadt lugn; men då hon fick se gossens bleka, förskräkta ansigte, utropade hon häftigt: »Huru är det?»

»Han är död. Han dog medan jag var der, och pastorn var der också och Ollegubben, och — —»

»Huru dog han?»

»Det rosslade och arbetade i bröstet, och —

»Nej, det var inte så jag menade. Var han nöjd? Hade han bekänt?»

»Nöjd var han inte, matmor, han skrek så länge han orkade och ropade: 'Jag kan inte! Jag vill inte dö!' »Hu! matmor, hvad det måtte vara svårt att dö», sade Johan och brast i så häftig gråt, att han ej kunde fortsätta sin berättelse. Matmodern drog honom vänligt till sig, hon ville trösta och hugsvala honom, och hon hviskade till honom heliga och allvarliga ord om den seger som öfvervinner synd och död; men det var ej blott till gossen hon talade, det var också till sitt eget bäfvande hjerta. Länge hade hon burit dessa ord inom sig såsom en död kunskap, men nu kände hon dem genomströmmas af ande och lif.

»Nu talar matmor just som Henrik,» sade Johan och torkade snyftande bort sina tårar.

»Ja, nu förstår jag hur Henrik har det. Men hvar är han? Jag såg honom nyss komma med dig?»

»Han är derute och väntar på att få tala med matmor.»

»Gå och bed honom komma.»

»Guds frid, Anna!» sade Henrik, då han inträdde i kammaren.

»Tack!» svarade hon rörd; hon kände den helsningen just såsom en bekräftelse på den frid hon fått erfara i sitt hjerta, men hon kunde ej säga honom det.

Han såg undrande på henne, på den strålande, själfulla glansen i hennes öppna blick.

»Jag kommer till dig med en helsning från den döde,» sade han.

»Bekände han?»

»Ja, han bad dig om förlåtelse.»

»Än Gud då? Bad han Honom om förlåtelse och fick frid?»

»Det anstår ej oss att döma öfver huru han har det,» säde Henrik allvarligt, »vi se blott endels; men hvad vi sågo, var ej frid. Han hade under de sista dagarne haft flera rediga stunder och han visste att han skulle dö. Första gången

pastorn kom till honom andra gången var han stilla, talade om sitt förspilda lif. Pastorn sade honom, att ännu var nådens dörr öppen för honom; men det ville han ej höra på, han jemrade sig bara och våndades, och så började han yra igen och tala om skogen och »det der,» och dessemellan kom det för honom visstumpar och annan tokenskap, som han läste utantill i långa rader. I förmiddags låg han flera timmar och vred sig i qvidande oro, vi kunde inte rätt blifva sluga på om han hade sans eller inte, men så, på en gång, slog han upp ögonen och såg visst på oss och sade: »Gå efter presten! Jag vill bekänna!» Sedan var det liksom litet lugnare med honom.

När pastorn kom var Olle i Viken och skräddar-Anders inne. Jag ville att vi skulle gå ut, så att han skulle få vara ensam med pastorn. Då vinkade han med handen och sade: »Stanna! — Vitnen.» — Han var så medtagen att det dröjde länge innan han kunde tala mera, men sedan sade han långsamt och tydligt: »Jag har mördat bonden i Liberga. — Mötte honom på skogen — i månskenet — — Hans penningar —» Mera kunde han ej säga. Pastorn talade till honom, men det var som om han inte hade hört. »Förlåt mig! — Bed enkan förlåta! sade han en stund efteråt; men sedan började dödsarbetet och han kunde blott ropa några förtviflans ord emellanåt. Det var då Johan kom och fick vara med om det sista.»

»I dödens stund och på den yttersta dagen fräls oss, milde Herre Gud!» suckade Anna upprörd.

»Amen!» sade Henrik och böjde andaktsfullt sitt hufvud.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nyheten om främlingens bekännelse på dödsbädden spred sig med otrolig hastighet och gaf anledning till vidunderliga historier och obesvarade frågor. »Hvem var han? — Hvad var han? — Och hvarifrån kom han?»

Äfven läsaren torde göra dessa frågor och vi äro skyldiga mera sanningsenliga och upplysande svar, än dem sqvallret lemnade de nyfikna sockenboarna omkring Liberga.

Han var ett njutningslystnadens offer, en den falska frihetens slaf. Såsom en duglig handtverkare hade han börjat

sin bana; men drifven af dessa onda makter hade han öfvergifvit det lugna, anspråkslösa arbetet, för att i ett oroligt fikande efter njutning och frihet försöka än ett, än ett annat. Så hade han en tid följdt ett resande skådespelaresällskap, en tid varit politisk folktalare, skandalskrifvare, tidningskolportör, positivspelare o. s. v., till dess han slutligen nedsjunkit till den sorgliga förnedring der vi hafva funnit honom. Men vi vilja ej längre uppehålla oss vid denna dystra bild af menskligt elända. Vi lemna honom i grafvens tysta sköte, och vända oss till de lefvande, till dem för hvilka lifvet eger hopp och glädje.

Mycket är förändrat, då efter en lång vinter sommarsolen åter kastar sina strålar öfver Libergsheden. Väl beta fåren åter bland ljungen, men Johan är ej längre deras vaktare; han har växt ifrån det barngörat, tycker han sjelf, nu då han har fyllt femton år, och han är ej litet stolt öfver att få tjena som drängpojke på Liberga der han fortfarande har sitt hem. Både Maja och gamle Peter äro fullt öfvertygade om att matmodern skämmer bort »den der pojkvasken, som är så styf i korken och qvick i mun,» så som Peter uttrycker sig, men det reder sig nog. Skulle hon, trogen sitt löfte att aldrig glömma, att det var genom Johan hon befriades från den misstanke som hvilat så tungt på henne, frestas att vara svag i sin ömhet, så får hon snart en allvarlig och kraftig hjelp med hans uppfostran; ty det är nog sant hvad som säges i trakten, att det rustas till bröllop på Liberga.

Den kyliga värdigheten i den unga enkans väsen har försvunnit, man ser att det åter har kommit solsken i hennes lif; men om hon än med glad förhoppning om jordisk lycka räcker sin hand åt ungdomsvännen, är detta dock ej den djupaste grunden till den glädje som sprider solsken öfver hennes lif, den glädjen utströmmar från ett hjerta, som funnit försoning och frid i Gud.

BÄTTRE UPP!

Bättre upp!

Det var ensligt och tyst i skogstorpet der Sara växt upp. Vindens sus genom furuskogen, vattnets porlande i källan och en eller annan fågels locktoner voro vanligtvis de enda ljud, som störde tystnaden omkring den lilla gråa stugan, och mycken omvexling var det ej heller der inne. Natt och dag knäppte den gamla dalklockan sitt enformiga tick, tack, och de dagliga sysslorna gingo sin jemna gång.

Husbonden, fader Lars, tillbragte sin mesta tid ute i skogen, der han högg ved och vaktade på kolmilorna. Kom han sotig, trött och hungrig hem från sitt arbete, hade han ej många ord att säga, sedan han hängt upp hatten på spiken vid dörren, sagt sitt »Guds fred,» och satt sig på köksbänken, tåligt väntande på hvad mor kunde hafva att sätta fram åt honom. Var han rätt språksam kunde det väl hända att han fälde ett eller annat yttrande om väderleken, ej för att hafva något att säga, utan såsom en spådom eller erfarenhetsrön. Han hade haft god tid på sig under sitt långa lif att taga vara på gamla märken och lära sig tyda tecken. Om han förutsade töväder eller spådde tidig vinter, slog det sällan fel, åtminstone föll det aldrig hans hustru, mor Maja, in att tvifla. Hon trodde på sin gubbe i det och mera dertill.

Hvad mor Maja sjelf angick skötte hon sitt hus med ordning och allvar. En smula sträft och tungsamt kunde väl allvaret förefalla, men pligttrogen var hon. Ingen skulle kunna skylla henne för att ej både ko och gris fingo hvad de skulle och det i rättan tid, och för sitt husfolk bjöd hon också till

att ställa så godt hon kunde, fastän det var smått om smulorna och den ömmaste omvårdnad egnades »kritterna.»

Det var i det hela taget ett lyckligt par, de båda gamla, kanske mer än brukligt är, om de än ej hade mycket att säga hvarandra. Det led för dem till aftonen af en lång lefnadsdag och den enformiga stillheten hade intet afskräckande, de voro vana dervid och tyckte sig hafva vederqvickelse nog i Guds ord och hoppet om »ett lustigt väsen på Guds högra hand evinnerligen.»

Annat var det för Sara, de gamlas dotterdotter. För henne hade lifvet tusen lockelser, ung som hon var och med sinnet fullt af brusande lefnadslust. För henne vardt stugan för hvarje dag allt trängre, och när mormodern manade henne till flit vid spinnrocken eller i väfstolen, kunde det stundom glimma till ett vildt trots i de mörka ögonen, om än läpparna slöto sig hårdt tillsammans och ej läto något förfluget ord gifva luft åt den oro och längtan som jäste inom henne.

Hvad längtade hon efter? Ja, det visste hon ej sjelf och det var just hvad hon undrade på, då hon en vacker söndagsafton fram på sensommaren stod med armarne stödda mot gärdesgården, som omgaf den lilla kåltäppan. Blott ett var henne klart, hon var för god att slita ut sin ungdom i skogen. Stort bättre skulle det väl ej heller blifva för henne, om hon tog Anders i Viktorp. Friat till henne hade han väl ej ännu, men att han hade henne i tankarne, det visste hon, det hade hon sett i hans trofasta, blåa ögon, och litet tafatta försök att visa sig artig mot henne.

Sara gjorde en otålig kastning med hufvudet. Hvarför skulle de der blåa ögonen så ofta komma för henne och med så underlig makt draga henne till sig? Hvad hade hon att göra med den hederlige, klumpige Anders?

Så barnslig kunde hon väl ej vara att hon för de ögonens skull gick och gifte sig med en torpardräng, om han än hade utsigt att få blifva sin egen, när fadern öfverlemnade torpet åt honom och med sin gumma flyttade in i »kammaren»,

hvilket de ämnade göra när sonen gifte sig. Viktorp kunde väl föda både häst och ko, utom »småkritterna», men sträfsamt och smått skulle det nog blifva i alla fall, med svärföräldrarne att föda till döddagar och kanske snart stugan full af barn.

»Nej, tack, bättre upp!» utropade Sara med ett öfvermodigt leende och rätade på sig.

I det samma nåddes hennes öra af en aflägsen musik. Det var icke taltrastens ljufva toner, utan helt simpelt ett dragspel och tonerna af en gammal utsliten valsmelodi, men på Sara verkade de med lockande makt. Hastigt strök hon med

båda händerna slätande öfver sitt obändiga, svartlockiga hår, rätade på halsduken och skyndade sig utför backen ned mot landsvägen, »bara för att titta efter hvad det kunde vara», inbillade hon sig sjelf.

Hon kom alldeles lagom för att möta en flock af bygdens ungdom, som kom drifvande framåt vägen. Det var både gossar och flickor hvilka alla tycktes vara i en lifvad sinnesstämning. De helsade Sara med ett virrvarr af skämt och skratt.

»Se Sara, henne taga vi med oss!»

»Ja visst, hon tål vid att visas fram.»

»Ja, hon blir nog inte kasserad.»

»Men hvad säger då Anders i Viktorp?»

»Åh! Anders han får säga: farväl min lilla vän!»

Vid denna förklaring började alla att skratta.

»Jag tror I ären stolliga allihop», sade Sara och såg förvånad från den ena till den andra. Hon förstod ej hvad meningen var med allt detta. Slutligen lyckades hon få saken utredd. De unga, upprymda menniskorna hade råkat ut för en värfvare, hvars syfte det var att locka ungt tjenstefolk till Tyskland. Han hade lofvat dem guld och gröna skogar och de hade alla fastnat i snaran. De höllo nu tillsamman för att uppmuntra hvarandra att modigt möta de invändningar, som möjligen väntade dem från äldre fränder och vänner, hvilka voro för gammalmodiga och enfaldiga att inse fördelen af att öfvergifva hembygd och fosterland, för en gäckande skuggbild.

Med vänskaplig ifver skyndade de att för Sara upprepa hvad de sjelfva funnit mest lockande i skildringarne från det främmande landet. Den ena försäkrade, att hon skulle få äta fläsk och annat sofvel och hvetebröd hvar endaste dag, en annan talade om de fina kläderna och åter en annan om all den grannlåt de skulle få se i de stora städerna, o. s. v. I ett vore de dock alla eniga, och det var, att det skulle blifva någonting annat än att gå här hemma och träla i det gamla »uschla Sverge».

Sara drog djupt efter anden, hennes ögon vidgades. Nu visste hon hvad hon ville. Det var just detta hon hade gått och längtat efter.

Fjorton dagar derefter var den ungdomliga skaran färdig att draga bort till främmande land. Ångbåten låg lastad, landgången drogs in, propellen började arbeta.

Sara stod vid relingen och nickade farväl till mor Maja, som sjelf följt henne in till staden. Det var en tung färd tyckte den gamla qvinnan och nu i afskedets stund knäppte hon händerna hårdt tillsammans omkring den hoprullade söndagsnäsduken och suckade. Hvarken hon eller hennes gubbe voro nöjda med Saras beslut, men när hon så ville hafva det, kunde ingen göra något dervid. Hon skulle i alla fall snart blifva ensam i verlden och tvungen att försörja sig sjelf, då de gamla intet hade att lemna henne i arf. De voro äfven allt för oerfarna att rätt fatta huru stora faror hon gick till mötes, och togo derför på det hela taget saken temligen lungt. Att Sara skulle »så långt sin kos» var det värsta, tyckte mor Maja, »och så den stora sjön se'n, som hon skulle öfver.»

Det var en till, som kommit till staden för att taga afsked af Sara, men aldrig ett ord sade han, den hederliga Anders. Han tog henne blott hårdt i handen och stod sedan och såg på henne till dess tårarne kommo honom i ögonen. Då vände han sig om, strök med baksidan af handen bort den förargliga vittnesbörden om den sorg han bar på, och så gick han hemåt, utan att kasta en blick tillbaka på ångbåten. Kanske skar det honom i hjertat att höra, huru det skrattades och pratades omkring honom i den stund, som för honom var den svåraste han varit med om.

Anders sinnesrörelse hade ej undgått Sara och ett ögonblick greps hon af en plötslig ånger. Måhända hade det ändå varit det allra bästa om — men nej, hon ville ej i tankarne sluta den mening hon börjat. Barnsligheter, var det att tänka på sådant nu, då det lockande »bättre upp» var henne så nära. Och hon började skratta och prata, högljuddare om än ej gladare än någon annan.

Mor Maja suckade då hon nickade sitt sista farväl, men godt tyckte hon ändå det var att Sara sjelf var så nöjd och belåten, sade hon till sin gubbe, när hon för honom berättade om sin märkvärdiga färd och talade om Saras munterhet i afskedets stund.

* * *

Det var såsom tjenarinna på en stor herrgård i Mecklenburg Sara hade tagit tjenst. Der skulle föras ett präktigt lif, hade hon hört, och nog gick det ståtligt till uppe hos herrskapet, men det kom ej Sara vid, hennes plats var i det stora mejeriet och hvad hon fick kännas vid, det var svårigheterna att reda sig med ett främmande språk, främmande seder och ett strängt arbete. Dessutom var kamratskapet allt annat än trefligt. Hennes skönhet ådrog henne en rå och närgången hyllning bland de många drängarne på gården, hvilka hon afvisade med både förakt och handkraft, men som dock gaf anledning till både afund och förtal.

Ännu hade hon ej kommit »bättre upp», tyckte hon, men det skulle väl komma framdeles och när hon tjent ut sitt år flyttade hon till Wismar.

Storstadslifvet var för henne nytt och lockande, Hon fick tjenst som köksa i ett förmöget hus. Der kom hon i tillfälle att skaffa sig fina, moderna kläder, och hon försummade ej att krusa ut sig på bästa sätt.

Nu hade hon åtminstone kommit ett stycke på väg uppåt tyckte hon, der hon stod och krånade sig framför spegeln i sin söndagsgrannlåt, burrade upp sin lugg och jemkade på halskråset. Men veckan hade sex arbetsdagar och äfven den sjunde var för köksan sällan hvilodag.

I ett mörkt kök, inåt en mörk gård, var hon sysselsatt dagen om och ofta ett långt stycke in på natten, med att laga mat, diska och skura. Om hon kunnat fullgöra hvad hon åtagit sig hade det väl ändå varit drägligt, men här hade hon ej nog af sina starka armar och sin erfarenhet från torpet och

mejeriet; hon var ovan och okunnig, och hennes dugliga och ordentliga tyska matmoder underlät ej att låta henne höra det.

Fram på sommaren fick hon dock en hvilotid. Hennes herrskap reste bort på några veckor till en badort och hon skulle vara ensam hemma och se efter huset. Nu kommo de fina kläderna fram både hvardag och söndag, och Sara gjorde bekantskap.

I huset midt emot bodde en högre tjensteman, som lefde på stor fot och hade många tjenare. Med dessa började Sara att umgås och blef vänligt bemött, i synnerhet af betjenten, en ståtlig ung man med ögon mörkare än Saras egna och lysande af en eld, som både skrämde och bedårade henne.

Det dröjde ej länge förr än han gjorde henne sin kärleksförklaring och föreslog att de skulle gifta sig genast. Sara vardt både ängslig och glad. Det kom öfver henne så hastigt och oväntadt, men förtjust var hon i den vackre fästmannen och omöjligt var det ju ej att snart nog blifva i ordning för giftermålet, om han så önskade. Tjensten kunde hon nog blifva ledig ifrån, ty hon hade tagit den endast på månad. Värre var det att i hast få ordnadt med bosättning, lysning och bröllop.

Dessa betänkligheter skrattede han åt. Bosättning var tidsnog att tänka på sedan de voro gifta och något bråk med lysning och bröllop behöfves ej här i landet, sade han.

»Hvad menar du?» frågade Sara häpen.

»Att vigsel är öfverflödig i Tyskland. Har du ej reda på det?»

»Nej.»

»Jo, ser du, det kallas civiläktenskap och då går man blott upp på rådhuset och talar om för borgmästarn att man ämnar inträda i äktenskap. Det skola vi också göra, när det så faller sig; men om det sker förut eller efteråt kan just göra detsamma. Att jag gifver dig mitt löfte och får ditt, det är hufvudsaken, kan du väl förstå. Gifver jag dig dertill högtidligt en ring i vittnes närvaro, så är saken klar.»

»Nej, så hafva vi det ej hemma i Sverge.»

»Åh prat, hvem frågar efter hvad de dumma svenskarne bruka. Var du glad att du kommit bland klokt folk, som ej bryr sig om prester och sådant der spektakel.»

Sara såg ängslig ut och ville göra invändningar, men fästmannen afbröt henne.

»Se på din egen matmoder! Är icke hon sin mans hustru och fru i sitt hus kanske?»

»Jo visst!»

»Nå, tror du att hon är vigd af en prest? Nej, säger jag dig. På rådhuset och ej i kyrkan har hon firat sitt bröllop.»

»Hvad säger du?» utropade Sara förvånad.

»Sanningen. Och nu går jag och köper ringen.»

Sara var ej lugn i sitt samvete. Huru ofta hade hon ej vid kyrkvigseln der hemma hört de allvarliga orden: »äktenskapet är heligt, heliga dess förbindelse, heliga dess ändamål», men hon lät dåra sig af den lättfärdiga förklaringen och under skämt och gyckel satte fästmanuen på henne den nyköpta ringen i närvaro af ett par medtjenare, som voro mycket villiga att dricka de trolofvades skål i vin, taget ur husbondens vinkällare.

Saras, sig så kallade, man tillbragte mycket af sin sysslolösa tid inne hos henne och tog sig friheter med hennes husbondfolks tillhörigheter, som väckte hennes förfäran, men som hon ej förmådde hindra. Detta förhållande undgick ej spionerande grannars uppmärksamhet och då matmodern kom hem undfägnades hon med historier, både sanna och öfvdrerifna, hvilka kommo håret att resa sig på hennes hufvud och framkallade ett stormigt uppträde. Sara kallades att stå till ansvar för sitt beteende och då hon ville försvara sig med, att det var sin man hon haft boende hos sig, ledde detta ttll närmare undersökning och slutet blef att hon såsom en fräck lögnerska och lättfärdig varelse kördes på porten, då hennes så kallade äktenskap af intet lands lagar kunde godkännas, så mycket mindre som mannen sjelf helst ville gifva saken en skämtsam anstrykning; och för att få behålla sin goda plats försäkrade att han aldrig haft tanke på att gifta sig och lofvade att ej

vidare hafva någon gemenskap med den lättsinniga och efterhängsna svenskan, som narrat honom till obetänksamheter, hvilka han djupt ångrade. För att bekräfta uppriktigheten af sin ånger skref han ett bref, hvaruti han underrättade Sara om att det för alltid var slut dem emellan.

Der stod Sara nu ensam i främmande land med sin skam och sin sorg. Hvart skulle hon fly? Hon kände att hon stod på randen af en svindlande afgrund. På ena sidan såg hon lasten såsom en räddning undan hungern, på den andra döden, sjelfmörderskans död. Hon ryste tillbaka för båda och hennes ungdomskraft reste sig till motstånd. Hon ville kämpa för lifvet, hon ville ej sjunka djupare, ej förgås i elände! Och öfver hennes bleka, af ångest sammanpressade läppar trängde en suck, ett bönerop om hjelp till den Herre och Gud, hvars heliga namn hon i barndomen lärt att vörda, men som den sista tiden blifvit henne så främmande. Och med den sucken kom en hel skara af gamla barndomsminnen. Det var som hade hon åter hört vindens sus i furuskogen, klockornas klang från den lilla landtkyrkan, då de förkunnade helgsfrid öfver bygden och sett mor Majas allvarliga ögon titta upp öfver glasögonen när hon slutat läsningen i den gamla, nötta bibeln och omsorgsfullt knäppte tillsammans dess blankslitna messingsspännen. Men dessa och liknande minnen bragte ej Sara lindring eller hvila i hennes ångest, de läto henne blott ännu bittrare känna det öfvergifna och olyckliga i sin ställning.

Det var afton och under sin förtviflan och obeslutsamhet hade hon redan länge vandrat omkring på gatorna, efter att förut hafva inlemnat sina få egodelar hos en grönsakshandlare, der hon brukat göra uppköp för sin matmoders räkning. Hon visste ej hvart hon skulle taga vägen, brännmärkt såsom hon kände sig vara genom det skymfliga sätt hvarpå hon blifvit bortkörd.

Hon var trött, så trött att hon ej orkade gå längre, utan stannade och stödde ryggen mot en vägg. Först nu märkte hon att hon lemnat staden bakom sig. Hon stod utanför ett landställe nära hafvet, detta haf öfver hvilket hon for så stolt

och förhoppningsfull och som skilde henne från fosterland och gamla vänner. Det låg der så mörkt och hotande i skymningen och slog dånande böljslag mot stranden. Var det helsningar hemifrån.

Plötsligt kom hon att tänka på Anders. Det var som hade hon mött hans ärliga, trofasta ögon, och en brinnande blygselns rodnad betäckte hennes kinder. Hon böjde ned sitt hufvud liksom för att undvika den blicken; men hon kunde det ej. Den hade en förunderlig makt öfver henne och kom henne att med vämjelse och förakt tänka på sig sjelf och sin medbrottsling. Det var outhärdligt! Hon brast i gråt och grät så som hon aldrig förr hade gråtit.

Huru länge hon stått så visste hon ej sjelf, då hon nåddes af en mild musik, som strömmade ut genom ett öppet fönster öfver hennes hufvud. Det var orgeltoner och psalmsång.

»Nu är en dag framliden
Och natt tillstundar visst,
Från oss är solen skriden,
Blif när oss, Jesu Krist!
Förlän en stadig tro,
Och städse oss bevara,
Att vi må utan fara
Gå till vår nattero,»

ljöd det klart och fridfullt i mörkret. Orden voro svenska. Svensk psalmsång hade Sara ej hört sedan sista söndagen der hemma i kyrkan. Den kom som ett ljufligt vårregn på en förtorkad jord. Säkert skulle hon här finna barmhertiga menniskor.

Hon gick till dörren och ringde på. Det dröjde innan någon kom. Slutligen hörde hon steg innanför och en blid qvinnostämma frågade på tyska:

»Hvem är det?»

»En svensk flicka, som beder om förbarmande», svarade Sara på svenska och då kom dörren upp med hast.

Det var ett äldre, vänligt fruntimmer, som öppnade och bakom henne syntes ett nyfiket flickansigte.

»Kom in, kära barn!» sade den förstnämda. »Hvad har händt dig?»

Vid denna fråga stannade Sara tvekande innanför tröskeln.

»Jag — jag är uppsagd ur tjensten», sade hon förvirrad.

»Såå», sade det gamla fruntimret och hennes ansigte antog ett bekymradt uttryck. »Hvad var orsaken?»

Sara bleknade och teg. Hennes uttryck var så dystert att den unga flickan vardt rädd. »Tant, låt henne gå!» hviskade hon ängsligt, men tanten vinkade åt henne att vara tyst.

»Gå in, Nanny lilla. Jag vill tala ensam med den unga qvinnan», sade hon. För den äldres erfarna blick förrådde uttrycket i Saras ansigte, att hvad orsaken än var till uppsägningen, så var här verklig nöd å färde.

Nanny lydde, ehuru det var med synbar ovilja hon lemnade tanten ensam med främlingen.

I så få ord som möjligt omtalade Sara sin olycka och slutade sin berättelse med den frågan: »Hvad skall jag taga mig till?»

Ja, det var ej lätt att säga. Tanten, som var svenska och sjelf främling i Wismar, der hon blott uppehöll sig några veckor på besök hos en der boende broder och hans unga, moderlösa dotter, hade svårt att gifva några i verldsligt afseende praktiska råd.

Herren i huset var för tillfället borta, och systern misstänkte, icke utan skäl, att äfven om han varit hemma, skulle han ej varit hågad att taga vård om en ung qvinna, som uppträdde under så föga rekommenderande förhållanden. Allt hvad hon derför vågade göra för Sara var att lofva henne stanna öfver natten på villan och att tänka på hvad som vidare kunde göras.

Det var i en liten vindskammare med utsigt åt hafvet, som Sara fick komma in och der en bädd i hast ordnades åt henne. Sömn och hvila var hon dock för orolig att tänka på, och vid det öppna fönstret satt hon timme efter timme och stirrade ut i det mörker, som omgaf henne i naturen och ännu ogenomträngligare låg utbredt öfver hennes framtid.

Den stackars lilla menniskoälskande tanten fick också en sömnlös natt. Med penningar kunde hon ej hjelpa; men kärleken är uppfinningsrik och i sin varma nitälskan för den olyckliga landsmaninnan lyckades hon verkligen att nästa dag skaffa Sara plats såsom hjelperska hos en tvätterska. Det var att dag ut och dag in stå vid tvättbaljan, men nu var det slut för Sara att tänka på att komma bättre upp. Hennes högmod var böjdt, om än ej krossadt och hon kände det som en lycka att icke hafva sjunkit djupare ned.

Så länge den gamla svenska fröken var qvar i Wismar, tog hon ej sin hand från Sara, utan hörde efter henne och skickade än en vänlig helsning, än en liten skrift eller annan uppmuntran, och den välvilliga beskyddarinnan gladdes åt, att det gick så bra för hennes skyddsling. I denna tro återvände den goda fröken efter ett par veckor till Sverige.

Men ack, det dröjde ej länge förr än Saras arbetskraft förlamades och hon fick erfara följderna af sitt lättsinne. Det vardt en svår vinter för henne, under hvilken hon hade att kämpa med hunger, köld, sjukdom, hån och förakt, och värst af allt, sin egen ångestfulla förtviflan. Mer än en gång var hon nära att gifva vika för den ständigt återkommande frestelsen att förkorta sitt lif och så genom ett nytt brott söka undfly brottets följder, men i den sorg hon kände öfver synden låg en segrande kraft, och längtan efter nåd och försoning uppehöll henne i striden mot mörkrets makter.

Då våren kom utskrefs hon med ett litet gulblekt, sjukligt barn från ett sjukhus och sändes af myndigheterna tillbaka till Sverige.

Den utmerglade gestalten, med de infallna kinderna och håliga ögonen liknade föga den blomstrande varelse som två och ett halft år förut så segerviss dragit åstad till främmande land.

Från hemmet hade hon ej haft några underrättelser under denna tid. Sjelf hade hon i början af sitt vistande i Tyskland skrifvit ett par gånger och låtit morföräldrarne veta att hon hade det bra och hade då låtsat stor belåtenhet med sin ställning;

men något svar hade hon hvarken fått eller väntat. De gamle voro ej skrifkunnige.

Det var med tunga och trötta steg Sara, med sitt lilla qvidande barn på armen, en kulen och blåsig vårdag nalkades det gamla hemmet. Hon hade på sin vandring från staden undvikit att träffa någon af sina bekanta och sedan hon kom inom hemsocknens råmärken hade hon ej talat vid en enda menniska. På afstånd hade hon sett Viktorpet hvars rödmålade väggar och hvita knutar stucko bjert utaf mot den grå-

kalla färgtonen i landskapet. Den synen hade påskyndat hennes steg. Hon ville gömma sig i skogen, gömma sin blygsel och skam.

Nu såg hon morföräldrarnas lilla stuga titta fram mellan buskarne. En qvällsbrasa var tänd derinne och kastade sitt sken ut genom de små fönsterutorna. Aldrig förr hade hon sett hur trefligt der såg ut. Det var för henne en skönare syn än all den ståt hon sett i främmande land.

Men hur skulle hon blifva mottagen? Med klappande hjerta öppnade hon dörren och steg in. Hon väntade att få

höra mor Majas välkända stämma uttala ett »Gudsfred!» men det var en annan qvinna som vände sig mot henne och helsade god afton.

»Är mor Maja icke hemma?» frågade Sara.

»Det är länge sedan hon var hemma här.»

»Hvart har hon flyttat?»

»Till fattighuset. Se'n gumstackarn vardt blind och gubben hennes dog, fick socken lof att taga henne, eftersom dotterdottern deras icke lät höra af sig, fastän hon skulle hafva det så rart derute hos tyskarne, skref hon.»

Den våldsamma sinnesrörelsen var mer än den öfveransträngda Sara förmådde bära; med ett halfqväft jemmerop sjönk hon sanslöst till golfvet.

Qinnan, som var bosatt i stugan, egnade Sara all den omvårdnad hon förmådde. Trots den stora förändringen igenkände hon vid eldskenet det bleka insjunkna ansigtet, som hon förr sett ungt och blomstrande, och att gissa sig till Saras sorgliga historia var ej svårt.

Den olyckliga återkom snart till sans och fullt medvetande. För natten skulle hon få stanna i sitt gamla hem och sedan — ja, sedan fick hon söka hjelp hos fattigvården.

Det var en fråga som brände på Saras läppar, men som hade svårt att komma fram. Slutligen kom den:

»Hur är det för Anders i Viktorp?» frågade hon.

»Jo, Anders har det riktigt bra. Arbetsam och ordentlig har han alltid varit och nu har han fått sig en galant hustru, som är af samma sinne som han sjelf. De komma öfverens i både bön och arbete, och det gör, att det är Guds välsignelse öfver deras hus. Första barnet deras döptes trettondagen, en stor dugtig pojke är det, och månn' tro Anders är glad åt' en.»

Sara hade intet vidare att fråga om. Hon drog bara en tung suck och stirrade in i elden. Nu förstod hon hvad som hade varit »bätte upp» för henne sjelf.

HEDERSMÅGEN.

Hedersmägen.

Nämndemannen i Storfallet hade tre döttrar. Präktigare flickor fanns ej i hela socknen; men fagrast af dem var Gertrud, den yngsta. Också var hon faderns ögonsten. »Hon bräs på far sin», brukade han med stolthet säga, då han såg hennes ungdomliga gestalt ledigt och lätt röra sig under det tunga arbetet; ty arbeta fick hon och det på allvar. Nämndemannen var, såsom han sjelf sade, »af gamla verlden» och tålde ej »latmansfasoner» i sitt hus. »Att qvintilera och brodera det anstod fröknar och mamseller», men hans döttrar skulle lära sig att stå ett hus väl före och taga vara på de Guds gåfvor, som fallit dem till.

Öfver de båda äldsta döttrarne hade den faderliga myndigheten hvilat tung och tryckande; ty med gammaldags redbara och flärdfria seder förenade nämndemannen äfven en god del af forna tiders hårdhet och fördomar. Intet bibelord hade för honom större vigt än den apostoliska förmaningen: »qvinnan tige i församlingen», hvarvid han dock, likt mången annan, förbisåg att aposteln talar om församligen, ej om hemmet. Nej, »qvinnan tige», det var hufvudsaken, och hans hustru teg och lärde sina döttrar att tiga. Men Gertrud hann ej att blifva fullärd i den konsten, ty när modern dog var hon blott ett

friskt och frimodigt barn, då deremot de båda äldre systrarna, Carolina och Josephina, voro unga qvinnor, hvars anleten redan buro den prägel af allvar, man så ofta finner hos allmogens qvinnor.

Lång tid hade väl förflutit sedan dess och Gertrud var 17 år; men fadern forfor att kalla henne »barnungen» och lyssnade med välbehag till hennes »barnsliga tal», såsom han kallade hennes frimodigt uttalade tankar och tycken, då deremot en saktmodig anmärkning från någon af de äldre döttrarna lätt framkallade en sträng påminnelse, att »qvinfolka» ej skulle lägga sig uti det som ej anginge dem.

Storfallet ligger i en enslig trakt. Skog och sköflad skogsmark omgifva gården på trenne sidor. Blott mot söder sträcker sig några tunnland odlad jord ned mot en liten klarögd skogssjö, vid hvars stränder för öfrigt ej synes en enda mensklig boning. För folket på Storfallet hörde derför samlif med goda grannar ej till dagligt bröd, och som nämndemannen i all sin värdighet ej var likgiltig för den yttre verlden och dess »det säges», var det med synnerlig välvilja han mottog sockenskräddaren, mäster Sax, då denne med pressjern i handen och ett bylte under armen kom vandrande till Storfallet.

Det var dock först sedan skräddaren, grundligt undfägnad, kommit i gång med sitt arbete, som nämndemannen tände sin pipa och satte sig beqvämt till rätta på träsoffan, sägande: »Nå, mäster Sax, hvad hafva de för sig i socknen nu för tiden?»

»Åh! de hafva många funderingar för sig», svarade mäster Sax med ett knipslugt leende och klargjorde rösten med en lätt harskning. »Inte vet jag om det är sant, men fälle säges det att» — — och så följde en mängd mer och mindre oväntade nyheter.

Nämndemannen drog jemna bloss ur sin pipa, under det han lyssnade till talet om nästans glädje och sorg.

»Och så säges det bort omkring i socknen», fortsatte mäster Sax med en sneglande sidoblick, »att nämndeman i Storfallet ändtligen funnit mågar han kan gilla, för allt hvad granntyckt han har varit.»

»Sså», sade nämndeman med ett uppmuntrande leende, »jag undrar hvilka det kan vara?»

»Jo, inte vet jag, men nog säges det att Carolina skall hafva son i Bränntycka, och rikare pojke finnes väl ej i socknen, så vidt jag vet.»

»Nej, jag skulle tro det», sade nämndemannen drygt och rätade på sig.

»Men», började mäster Sax långdraget, tog en ny trådända, vaxade tre gånger och slog knut innan han fortsatte, »det säges att han just som har liksom litet för mycket kärlek till våtvaror.»

»Ja, det är ledsamt med den supinga», svarade nämndemannen och drog ett långt bloss ur sin pipa; »men en får ej heller vara för sträng mot ungdomen. Får han en galant hustru, hankar han väl vettet åt sig.»

»Det tör hända», sade mäster Sax fogligt.

»Nå, hvad har han att säga om den andra mågen, de säga att jag skall hafva?»

»Om handelsman Windqvist? Åh, det är en riktig karl att förstå sig på affärer. Det är ju icke mer än tre år sedan han stod i bod hos andra och nu har han köpt den största gården i hela kyrkbyn och 'repeterat' den både utan och innan, så att nog kommer Josefina att bo som herrskap, om det är sant som det säges.»

»Jo, jo, mäster Sax, han är allt den som har reda på huru det står till», sade nämndemannen mysande. »Ingen kan säga annat, än om jag dröjt med att gifta bort mina döttrar, så har jag sett mig för och ej komma de till tomma hus.»

»Jaha, det förstås det, de älsta döttrarna hafva hunnit med att välja, men med den yngsta tycker jag just icke det kunde hafva varit så brådtom; hon är ju bara barnet och så — —»

»Hvem talar om Gertrud?» afbröt honom nämndemannen häftigt och tog pipan ur munnen.

»Åh! nog vet ni att hon har en friare, och der står han», sade mäster Sax och pekade med synålen ut på gården, un-

der det han med den andra handen sökte dölja ett bredt leende.

»Den!» utropade nämndemannen med det djupaste förakt, då han såg hvem mäster Sax menade.

Och dock var det en hurtig ungersven med kraftfulla lemmar och ett öppet, ärligt anlete, som stod der vid brunnen och hjelpte Gertrud att hemta upp vatten. Den synen var hvarken ny eller oväntad, ty det var ju hans egen dräng, Erik, i utöfning af sitt dagliga arbete. Aldrig förr hade nämndemannen sett någon fara i det glädtiga nit hvarmed de unga utförde det gemensamma arbetet, men nu kom han plötsligt på andra tankar. Det samlades ett åskmoln på hans panna och mäster Sax fick äfven sin del af det oväder, som drog tillsammans öfver de ungas hufvuden. Blossande af vrede vände sig nämndemannen mot den darrande skräddaren. »Jag skall säga honom, mäster Sax, att om han understår sig att komma fram för mig med sina sqvallerhistorier, skall jag» — — men här vardt den väldiga straffpredikan afbruten; ty en gigg svängde in på gården och anklagaren och den anklagade lutade endrägtigt sina hufvuden tillsammans mot fönstret, lika nyfikna att se hvem det var som kom.

»Jo! det var just det jag kunde tro», skyndade skräddaren att säga, »sjelfve hedersmågen, handelsman Windqvist. Jag tyckte straxt att det var hans nya gigg och hästen han i torsdags köpte af gästgifvaren för 750 kronor.»

»Jaså! är det den samma som gästgifvaren köpte på konkursauktionen i staden?» frågade nämndemannen ifrigt, glömsk af det förakt för sqvaller han nyss uttalat.

En kort nickning var skräddarens enda svar; ty nu inträdde den resande.

»Tjenare!» ropade han, tog af hatten och gaf sin ljusa tupé en omsorgsfull lyftning innan han skakade hand med värden och nedlåtande helsade på skräddaren. »Hur står till? Det är något till grann råg svärfar har, prima vara och priset i stigande.»

»Ja, men han är ej under tak än», invände nämndemannen suckande.

»Åh lappri. Vi få godt bergningsväder, det svarar jag för. Men det är en annan affär jag vill tala om», fortsatte herr Windqvist, stack tummarne i vestfickorna och såg mäkta vigtig åt. »Hvad säges om jag bjuder 40 öre kubikfoten för aspvirke, som här finnes så godt om?»

»Mån' tro det.»

»Ja, se jag har kommit in i ett tändsticksaktiebolag och vi behöfva allt aspvirke vi kunna få. Ett storartadt företag. Kommer att gifva minst 20 procent i utdelning. För svärfars skull kunde jag möjligen gå in på att afstå ett par aktier à 500 kronor.»

»Är det säkert att det blifver så hög ränta?»

»Säkert! Gif mig papper och penna och jag skall med de tydligaste siffror visa att 20 procent är lågt beräknadt.»

Saken vardt verkligen så klar på papperet, att nämndemannen med glädje gick in på förslaget att köpa aktier och sälja virke.

»Ja! då hafva vi den affären afgjord», sade herr Windqvist och gnuggade sina feta händer, »nu blott ännu ett ord om affärer, en liten återtjenst jag ville bedja om. Jag behöfver ett namn för en lånetransaktion på ett par tusen kronor.»

Nämndemannen försökte att se lika belåten ut, som då det gälde egen vinning; men han lyckades ej.

»Jaså! Kanske svärfar vill hafva säkerhet för sitt namn? Ha! ha! ja, det går också an. Jag skall lemna jernvägsaktier för dubbla beloppet.» Och så vardt också den affären uppgjord.

Det var några timmar senare, då nämdemannen från sin förstuguqvist stod och såg efter den snabbt bortrullande nya giggen, som hans öron nåddes af glada röster, hvilka plötsligt återkallade honom från hans stolta drömmar om rikedom och vinning, till en verklighet som ej behagade honom.

»Jo, ni skola få se på annat», mumlade han mellan tänderna och smög sig försigtigt åstad att öfverraska Erik och Gertrud, som voro sysselsatta att insamla grönfoder åt kreaturen.

»*Hvad hafva ni för eder?*» röt han häftigt till, ehuru det var lätt nog att se, då Erik med kraftig arm i jemn takt förde lien och Gertrud lika flitigt skötte räfsan.

Med lugn förvåning sågo de unga upp från arbetet vid denna oväntade fråga.

»Tror du, Gertrud, icke att jag vet, att Erik pratar dig full med dumheter?» fortfor nämndemannen vredgad.

»Nej, far, det skall ni icke tro», svarade Gertrud med ett oskyldigt leende. »Erik lär mig aldrig annat än det som

är godt och rätt. Väl vet jag att han icke är så lärd som presten och skolmästarn; men jag förstår honom mycket bättre. Ja! vet ni, far, det är som hade det blifvit lättare och ljusare att lefva, sedan han visat mig på mycket som jag förut aldrig tänkte på.»

»Ja, jag kan just tro det; kärlek och giftas hade du ej tänkt på förr än han började tala derom», sade fadern med ett rått skratt.

»Nej, far!» utropade Gertrud förfärad och sökte att med armen dölja sitt rodnande anlete.

»Jo, det går icke att draga strå för gamla kattor», sade nämndemannen hånande och vände sig till Erik. »Du din —» ett groft oqvädinsord sväfvande på hans läppar, men han hejdades af den fasta blick, som mötte honom, och fortsatte mera saktmodigt: »din spjufver, var det icke det jag trodde, att du pratar kärlekstankar i henne?»

»Den som säger att jag talat med Gertrud om kärlek och giftas, han ljuger», sade Erik med tillkämpadt lugn. »Min tid att tala var ännu icke kommen; men är det så att ni vill hafva reda på hvad jag tänker, så skall du få höra det nu, Gertrud; ty inför Gud den allvetande och inför din fader lofvar jag att älska dig i lif och död. Jag har hvarken ärfda eller förvärfda rikedomar att bjuda dig, och aldrig lärer jag få några heller; men med Guds hjelp och ärligt arbete hoppas jag en dag få nog att sätta eget bo. Vill du vänta på mig Gertrud?» Han såg den unga flickan varmt och allvarligt in i ögonen.

»Ja, Erik, det vill jag», svarade hon med glad tillförsigt. »Far har nog rätt i det han sade om mina tankar, fastän jag ej förstod mig på det», tillade hon.

Häpnad och vrede tycktes göra nämndemannen mållös; ty mekaniskt öppnades och slöts hans läppar flera gånger, innan han mäktade få fram ett ord. »Det — der var icke min mening», stammade han slutligen.

* *
*

Fyra år hafva förflutit sedan vi första gången besökte Storfallet. Det är en kall och mörk vinterqväll vi åter inträda i storstugan, der en väldig stockvedsbrasa sprider värme och ljus; men öfver husfadrens åldrade och böjda gestalt hvilar ett mörker, som den fladdrande lågan ej förmår skingra.

»Trösta mig för mågar jag har fått», sade han med en tung suck och stirrade in i elden. »Den skojarn Windqvist som skulle narra mig in i så mycket elände. Kunde jag före torsdagen skaffa de sista 500 kronor jag vardt skyldig på hans

konkurs, då fick jag väl ändå försöka att hangla mig fram, och fick kanske sitta qvar här till döddagar; men det är omöjligt, och då kommer länsman, och så stryker det alltihop.»

»Men far, skall ni icke försöka hos svåger i Brännlycka? Han är ju så rik», sade Gertrud uppmuntrande.

»Tala ej om den fyllkajan! Det är Carolina ensam som håller huset uppe, och starkare, hon har bekymmer nog ändå. Vi två få väl sluta på fattighuset», och den gamle mannen suckade ännu djupare.

»Nej, säg ej så far, jag är ung och kan arbeta för oss begge, och en dag kommer väl den som hjelper oss.»

»Hvem skulle det vara?» frågade fadern med en slö blick.

»Erik, vet jag», svarade Gertrud med ett förhoppningsfullt leende. »Det var fyra år Michelmess sedan han lemnade oss, och nu snart tänker jag han är färdig.»

»Har du haft bref från honom?» frågade fadern misstänksamt.

»Nej, vi lofvade eder att icke skrifva till hvarandra, och Erik är ej den som bryter sitt ord; men ni vet, mäster Sax talade om då han var här i somras, att han visste från säkert håll, att Erik hade det bra i Norrland, der han arbetade vid ett sågverk.»

»Hvem kan det vara som stampar derute på förstuguqvisten», afbröt henne fadern nyfiket.

»Det är väl någon fattig vandringsman, som söker herberge», svarade Gertrud likgiltigt och reste sig upp.

I det samma inträdde en hög, manlig gestalt. Guds fred!» sade han.

Det var mörkt vid dörren, genom skuggan af den utspringande muren, der den främmande stannade, och förgäfves ansträngde nämndemannen sina ögon, för att se om det var någon bekant; men Gertrud behöfde ej se, för henne var det nog att höra.

»Han är här, far!» utropade hon med ett glädjeskri och i nästa ögonblick var hon sluten i Eriks trofasta famn.

»Ja, nu är jag här», sade Erik och trädde fram i det klara eldskenet. »Tack för sist, husbond'! och med ett kraftfullt handslag helsade han den gamle mannen.

Nämndemannen visste ej rätt hvad han skulle säga; men åsynen af de ungas lycka, kom äfven hans anlete att ljusna.

»Välkommen!» sade han slutligen långsamt och suckade; ty det föll tungt öfver honom huru olika hans ställning var emot förr.

»Nu är min stund att tala kommen», sade Erik med ett friskt leende. »Vill ni gifva mig Gertrud till hustru, så tänker jag vi skola hjelpas åt att drifva bekymmerna åt skogen.»

»Men länsman kommer — —»

»Honom skall jag helsa eder ifrån», sade Erik och räckte fram ett papper.

»Hvad vill detta säga?»

»Jo, det vill säga att nu är det mig ni är skyldig de 500 kr. Tror ni icke jag ställde så att jag fick reda på huru det stod till vid Storfallet, fastän jag var långt borta i verlden?»

»Gud välsigne dig! Gud välsigne dig!» upprepade den gamle mannen, under det stora tårar rullade utför hans fårade kinder.

»Ja, Guds välsignelse har varit med mig», sade Erik allvarligt, »och den som håller sig till Honom tänker jag kan vara trygg att hans arbete och sträfvan icke äro förgäfves. Men ni skall se», tillade han glädtigt och tog fram sin plånbok, »att länsman ej blef vid hela förtjensten. Här har jag 1,000 kronor till, som jag tänkte få sätta in i Storfallet.»

»Jo, du är mig den rätte hedersmågen», sade nämndeman skrattande och torkade bort tårarna från sitt glädjestrålande ansigte.

Innehåll:

»Ingen annan än jag» . . . . . Pag. 3.
Farmor i Forssdalen . . . . . » 13.
Knut Fiskare . . . . . » 53.
Elin . . . . . » 89.
Vallgossen . . . . . » 113.
Bättre upp . . . . . » 147.
Hedersmågen . . . . . » 163.

Uti alla boklådor att tillgå:

En sjöresa i Tropikerna

af

Lady **A. Brassey**

(förf. till »En sjöfärd omkring jorden»).

Med talrika illustrationer och karta.

Pris komplett: häftad 7 kronor, inb. i praktband 9 kronor.

Som prof på de många fördelaktiga omdömen utaf pressen om detta arbete, anföres endast följande, hemtadt ur Nya Dagligt Allehanda:

— — Ingen af nyare tiders reseskildrare har vunnit en sådan popularitet som lady Brassey. Hvart förf:n än för oss, är hon en treflig ledsagare, med en betydlig förmåga af skarp observation och liflig framställning, parad med en angenäm och okonstlad stil. De ytterst talrika och väl utförda träsnitten gifva boken ett ökadt värde.

Tempel och Elefanter

eller

Berättelse om en forskningsresa genom Siam och Lao

af

Carl Bock

(förf. till »Hufvudjägarna på Borneo»).

Med illustrationer.

Pris: häftad 6 kronor, inb. i praktband 8 kronor.

Som prof på pressens omdömen anföres följande uttalade af en bekant kritiker:

— Här föreligger en med förträffliga illustrationer försedd ytterst intressant berättelse. — Bock har ett öppet öga för allt som kommer i hans väg och en skarp iakttagelseförmåga. — Denna lektyr är ej blott roande, utan äfven bildande.

Nyare Literatur.

Till salu i alla boklådor:

Nyare humoristiska berättelser af *F. W. Hackländer.* I. En hemlighet. Med illustrationer. Pris 1 kr.

Skildringar ur militärlifvet, af *F. W. Hackländer.* Med illustrationer. Fullst. i tre band. Pris 12 kr.

Stockholmslif och Skärgårdsluft, nya berättelser, af *Frans Hedberg.* Pris 3 kr. 75 öre.

— Dessa nya berättelser kunna anses som de yppersta denne omtyckta förf. skrifvit. (G. A.)

Seton, skildring från förra århundradet, af *Carl v. Zeipel.* 1—5 häftet. Pris 3 kr. 75 öre.

Carl XI, Rabenius och Hexeriprocessen, roman af *Carl v. Zeipel.* Pris 3 kr. 75 öre.

— Dessa historiska skildringar äro verkligen bland de bästa, som vårt lands literatur af historiska romaner har att bjuda på. (Göteb. P—n.)

Ingeniör Robers luftfärd, berättelse af *Jules Verne.* Med illustrationer. Pris 2 kr. 25 öre.

— Den djupa fantasi, det lifliga och underhållande framställningssätt, som utmärker denne omtyckte författare, förneka sig ej heller i denna nya berättelse.

Astrid, karaktersskildringar af *Marie.* Bemyndigad öfversättning af —ck.

— Man kan knapt läsa något älskligare än dessa fina teckningar ur lifvet.

André Cornélis, af *Paul Bourget.* Bemyndigad öfversättning. Pris 1 kr. 50 öre.

— Boken är ypperligt skrifven, den psychologiska teckningen är fin och fängslande. (C. D. af W.)

Hjerteqval, roman af *Wilh. Heimburg.* Pris 2 kr.

— Särdeles talangfullt skrifven. (Göteb. P—n.)

Furstinnan Beatrice, roman af *E. Lynn-Linton.* Öfversättning. Pris 1 kr. 25 öre.

— Förf:n till denna ytterst spännande berättelse anses såsom Englands kanske förnämsta representant för qvinnoemancipationen i dess mera moderata former. (Fyr.)

Raketer och Svärmare, valda humoresker af *M. G. Saphir,* öfversättning af *J. Granlund.* Pris komplett 4 kr.

— Detta arbete blir säkert i hög grad välkommet för alla vänner af den äkta humorn. Skildringarne utmärka sig för en blixtrande qvickhet och en outtömlig rikedom på lustiga infall och fyndiga vändningar. (S. T.)

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND
15000 400875346